

DISPARITEIT IN DE STRAFTOEMETING

STRAFVORDERINGSRICHTLIJNEN ALS CONSISTENTIEBEVORDEREND INSTRUMENT

Aantal woorden: 36 731

Tess EECKHAUDT

Studentennummer: 01005813

Promotor: Prof. dr. Tom VANDER BEKEN

Commissaris: Prof. dr. Wendy DE BONDT

Masterproef voorgelegd voor het behalen van de graad van Master in de Rechten

Academiejaar: 2017 – 2018

Dankwoord

'If you can dream it, you can do it' is wat Walt Disney ooit zei. Wel, bij het afronden van deze opleiding geeft dit citaat precies weer hoe de voorbije jaren geweest zijn. Na het behalen van een diploma Rechtspraak was een diploma Rechten mijn droom. Het doel leek echter zo ver weg aan het begin van de opleiding, het parcours was soms een beetje hobbelig en gemakkelijk is het allerm minst geweest. Veel zweet en tranen zijn gevloeid, zowel bij het volbrengen van de opleiding in het algemeen als bij het schrijven van deze masterproef, maar uiteindelijk kan ik met een gelukkig en voldaan gevoel terugkijken.

Ik heb de afgelopen jaren niet alleen veel kennis opgedaan, tevens heb ik heel wat interessante en fantastische mensen leren kennen. Dit alles was dan ook zeker niet gelukt zonder de hulp en steun van hen en zo veel anderen. Hoe groot of hoe klein hun bijdrage ook geweest mag zijn, ze verdienen stuk voor stuk een welgemeende dankjewel.

Deze gelegenheid lijkt mij dan ook ideaal om enkele mensen in het bijzonder te vernoemen: vooreerst dank aan mijn promotor prof. dr. Tom Vander Beken voor de gesprekken waarin we tot het onderwerp van deze masterproef gekomen zijn. Voor het begeleiden en bijsturen waar nodig, de hulp wanneer het even tegen zat of wanneer ik niet meer wist hoe het verder moest. Voor zijn enthousiasme, zelfs wanneer ik het zelf net iets minder leuk vond.

Vervolgens wil ik alle mensen op de griffie van de correctionele rechtbank Gent, op de dienst uitvoer van het parket Gent en op de griffie van het hof van beroep Gent bedanken voor hun tijd en moeite bij het ter beschikking stellen van de vele dossiers en voor hun hulp waar nodig.

Daarnaast wil ik de grootste dank uiten aan mijn ouders, Marik en Nicole. Een mama en papa uit de duizend die mij de kans gegeven hebben te studeren en mij hierin ook altijd gesteund hebben. Voor het vertrouwen in mij, voor de bemoedigende woorden en voor de immense blijheid en trots die jullie lieten blijken bij hoogtepunten. Voor de vele kaarsjes die jullie gebrand hebben, voor al die autoritten tijdens de examens waarbij het soms vreugde en soms verdriet was, voor de slapeloze nachten, voor de zorgen en het medeleven. Ik weet dat ik jullie nooit genoeg kan bedanken voor alles wat jullie voor me gedaan hebben maar bij deze doe ik toch een poging.

Ik wil ook mijn zussen bedanken, omdat ze er altijd voor me zijn. Britt, ik ben je zo ontzettend dankbaar voor de immense steun bij het schrijven van mijn masterproef. Zonder jou had de statistiek net iets meer geheimen voor me gehad en je hebt me zo veel geholpen door soms alleen maar naar me te luisteren, door samen met mij te redeneren en te reflecteren. Shari, voor de mentale steun de afgelopen jaren, om er steeds weer te zijn, al was het maar met een 'Ik geloof in jou!', het was zo fijn om dat te horen.

Ten slotte wil ik een speciale dank richten aan mijn vriend Haïno. Om me op cruciale momenten de moed te geven om door te zetten. Om in mij te geloven, zelfs al was het zelfvertrouwen ver zoek. Om er steeds te zijn wanneer het nodig was en om dag en nacht voor me klaar te staan. Voor je immens geduld de afgelopen jaren, ik besef dat het niet altijd evident geweest is. Woorden kunnen dan ook niet uitdrukken hoeveel jouw steun heeft betekend. Bedankt!

Tess

Inhoudstafel

Dankwoord	2
Inhoudstafel	4
Lijst met tabellen	7
1 Inleiding	11
1.1 Algemeen	11
1.2 Onderzoeksvraag- en doelstellingen	13
1.3 Opbouw van de verschillende hoofdstukken	13
2 Straftoemeting	15
2.1 Inleiding	15
2.2 Historische evolutie	17
2.2.1 Het ancien régime	17
2.2.2 De verlichting	18
2.2.3 Het positivisme en het sociaal verweer	19
2.2.4 Nieuw sociaal verweer	20
2.2.5 Nieuw realisme	21
2.2.6 Huidige straftoemeting	22
2.3 Probleem van de dispariteit	22
2.3.1 Begrip “dispariteit”	22
2.3.2 Oorzaken van dispariteit in België	24
3 Strafvordering	26
3.1 Het Openbaar Ministerie en haar functies in de strafrechtsketen	26
3.2 Strafvorderingsrichtlijnen	28
3.2.1 Begrip “strafvorderingsrichtlijnen”	28
3.2.1.1 Vervolgingsrichtlijnen	29
3.2.1.2 Rekwireerrichtlijnen	29
3.2.2 Mogelijkheden en beperkingen verbonden aan strafvorderingsrichtlijnen	29
3.2.2.1 Mogelijkheden	30
3.2.2.2 Beperkingen	30
3.2.3 Bereidheid tot invoering	31
3.2.3.1 Juridische bereidheid	31
3.2.3.2 Politieke bereidheid	33
3.2.4 Strafvorderingsrichtlijnen in België	34

3.2.5 Rechtsvergelijking: strafvorderingsrichtlijnen in Nederland.....	35
3.2.5.1 Algemeen.....	35
3.2.5.2 BOS/Polaris-richtlijnen.....	36
3.2.5.2.1 Totstandkoming.....	36
3.2.5.2.2 Werking van de richtlijnen.....	37
3.2.5.2.3 BOS.....	40
3.2.5.3 Huidige systeem.....	40
3.2.5.4 Bedenkingen bij het Nederlandse systeem.....	41
3.2.6 Bedenkingen omtrent de invoering van rekwireerrichtlijnen in België.....	42
3.2.7 Evaluatie van strafvorderingsrichtlijnen.....	43
4 Empirisch onderzoek naar de link tussen strafvordering en straftoemeting.....	45
4.1 Samenstelling dataset.....	45
4.1.1 Variabelen in het model.....	45
4.1.1.1 Afhankelijke variabelen.....	45
4.1.1.2 Onafhankelijke variabelen.....	47
4.1.2 Ontwikkeling van de dataset.....	48
4.1.2.1 Codering van de onafhankelijke variabelen.....	49
4.1.2.1.1 Type rechtszaak.....	49
4.1.2.1.2 Rechters en samenstelling van de verschillende rechtscolleges.....	50
4.1.2.1.3 Dossiers die niet weerhouden zijn voor de dataset.....	50
4.2 Statistisch model.....	51
4.2.1 Kwantitatieve Analyse.....	51
4.2.2 Specificaties van het logistisch regressiemodel.....	52
4.2.3 Interpretatie van het logistisch regressiemodel.....	53
4.2.3.1 Interpretatie van de geschiktheid van het model.....	53
4.2.3.2 Interpretatie van de effecten.....	54
4.3 Resultaten van het empirisch statistisch onderzoek.....	54
4.3.1 Initiële analyse van de afhankelijke variabelen.....	54
4.3.1.1 Vergelijking van de totale straf.....	54
4.3.1.2 Vergelijking van de vrijheidsberoving.....	56
4.3.2 Link tussen strafvordering en straftoemeting inzake de totale straf.....	56
4.3.2.1 Effect van de kamer.....	57
4.3.2.2 Effect van het aantal rechters.....	58
4.3.2.3 Effect van de rechter(s).....	60
4.3.2.4 Effect van het strafrechtelijk verleden.....	62
4.3.2.5 Effect van schuldinzicht.....	64
4.3.2.6. Effect van type rechtszaak.....	65
4.3.2.6.1 Algemeen (alle types samen).....	65
4.3.2.6.2 Diefstal en braak.....	67

4.3.2.6.3 Oplichting, valsheid in geschriften, witwassen, fraude.....	73
4.3.2.6.4 Seksuele misdrijven waarbij minderjarigen betrokken zijn.....	73
4.3.2.6.5 Slagen en verwondingen	75
4.3.2.6.6 Drugsdelicten	76
4.3.3 Link tussen strafvordering en straftoemeting inzake beroven van de vrijheid	79
4.3.3.1 Effect van de kamer	79
4.3.3.2 Effect van het aantal rechters	80
4.3.3.3 Effect van de rechter(s)	82
4.3.3.4 Effect van het strafrechtelijk verleden	84
4.3.3.5 Effect van het schuldinzicht	86
4.3.3.6 Effect van het type rechtszaak	87
4.3.3.6.1 Algemeen (alle types samen)	87
4.3.3.6.2 Diefstal en braak	89
4.3.3.6.3 Seksuele misdrijven waarbij minderjarigen betrokken zijn.....	93
4.3.3.6.4 Slagen en verwondingen	94
4.3.3.6.5 Drugsdelicten	95
4.3.4 Verschil in straftoemeting (zwaarder/lichter) in vergelijking met de strafvordering.....	97
4.3.5 Verschil in gevorderde en toegemeten strafsoort (geldboete/gevangenisstraf)	99
4.3.6 Verschil in kwantiteit tussen de gevorderde en toegemeten straf	101
4.3.6.1 Verschil in kwantiteit tussen de gevorderde en toegemeten gevangenisstraf	101
4.3.6.2 Verschil in kwantiteit tussen de gevorderde en toegemeten geldboete	102
4.4 Evaluatie van de resultaten uit het empirisch statistisch onderzoek.....	103
5 Conclusie	107
Bibliografie	110
Bijlagen	114

Lijst met tabellen

TABEL 1. FREQUENTIETABEL DIE WEERGEeft OF DE UITGESPROKEN STRAF IN ZIJN TOTALITEIT DE STRAFVORDERING VOLGT (ABSOLUUT)	55
TABEL 2. FREQUENTIETABEL DIE WEERGEeft OF DE UITGESPROKEN STRAF IN ZIJN TOTALITEIT DE STRAFVORDERING VOLGT (RELATIEF)	55
TABEL 3. FREQUENTIETABEL DIE WEERGEeft OF DE STRAFTOEMETING DE STRAFVORDERING VOLGT INZAKE VRIJHEIDSBEROVING	56
TABEL 4. CODERING VAN DE CATEGORISCHE VARIABELE: DE KAMER	57
TABEL 5. RESULTATEN UIT DE CHI-KWADRAAT TEST INZAKE HET EFFECT VAN DE KAMER (TOTALE STRAF)	58
TABEL 6. RESULTAAT VOOR DE SCHATTING VAN DE LOGISTISCHE REGRESSIEFUNCTIE WAARBIJ DE KAMER ALS ONAFHANKELIJKE PARAMETER WORDT BESCHOUWD (TOTALE STRAF)	58
TABEL 7. CODERING VAN DE CATEGORISCHE VARIABELE: HET AANTAL RECHTERS	59
TABEL 8. RESULTATEN UIT DE CHI-KWADRAAT TEST INZAKE HET EFFECT VAN HET AANTAL RECHTERS (TOTALE STRAF)	59
TABEL 9. RESULTAAT VOOR DE SCHATTING VAN DE PARAMETERS VAN DE LOGISTISCHE REGRESSIEFUNCTIE DIE HET AANTAL RECHTERS BESCHOUWT ALS ONAFHANKELIJKE VARIABELE (TOTALE STRAF)	59
TABEL 10. CODERING VAN DE CATEGORISCHE VARIABELE: RECHTER(S) VERANTWOORDELIJK VOOR DE UITSpraak	60
TABEL 11. RESULTATEN UIT DE CHI-KWADRAAT TEST INZAKE HET EFFECT VAN DE RECHTER(S) (TOTALE STRAF)...	61
TABEL 12. RESULTATEN UIT DE HOSMER EN LEMESHOW TEST INZAKE HET EFFECT VAN DE RECHTER(S) (TOTALE STRAF)	61
TABEL 13. RESULTAAT VOOR DE SCHATTING VAN DE LOGISTISCHE REGRESSIEFUNCTIE WAARBIJ DE RECHTER OF COMBINATIE VAN RECHTERS BESCHOUWD WORDT ALS ONAFHANKELIJKE VARIABELE (TOTALE STRAF)	62
TABEL 14. CODERING VAN DE CATEGORISCHE VARIABELE: HET STRAFRECHTELIJK VERLEDEN	63
TABEL 15. RESULTATEN UIT DE CHI-KWADRAAT TEST INZAKE HET EFFECT VAN HET STRAFRECHTELIJK VERLEDEN (TOTALE STRAF)	63
TABEL 16. RESULTAAT VOOR DE SCHATTING VAN DE LOGISTISCHE REGRESSIEFUNCTIE WAARBIJ HET STRAFRECHTELIJK VERLEDEN BESCHOUWD WORDT ALS ONAFHANKELIJKE VARIABELE (TOTALE STRAF)	63
TABEL 17. CODERING VAN DE CATEGORISCHE VARIABELE: SCHULDINZICHT	64
TABEL 18. RESULTATEN UIT DE CHI-KWADRAAT TEST INZAKE HET EFFECT VAN HET SCHULDINZICHT (TOTALE STRAF)	64
TABEL 19. RESULTAAT VOOR DE SCHATTING VAN DE LOGISTISCHE REGRESSIEFUNCTIE WAARBIJ HET SCHULDINZICHT BESCHOUWD WORDT ALS ONAFHANKELIJKE VARIABELE (TOTALE STRAF)	65
TABEL 20. CODERING VAN DE CATEGORISCHE VARIABELE: TYPE RECHTSZAAK (ALLE TYPES SAMEN)	65
TABEL 21. RESULTATEN UIT DE CHI-KWADRAAT TEST INZAKE HET EFFECT VAN HET TYPE RECHTSZAAK (TOTALE STRAF)	66
TABEL 22. RESULTATEN UIT DE HOSMER EN LEMESHOW TEST INZAKE HET EFFECT VAN HET TYPE RECHTSZAAK (TOTALE STRAF)	66
TABEL 23. RESULTAAT VOOR DE SCHATTING VAN DE LOGISTISCHE REGRESSIEFUNCTIE WAARBIJ HET TYPE RECHTSZAAK BESCHOUWD WORDT ALS ONAFHANKELIJKE VARIABELE (TOTALE STRAF)	67
TABEL 24. CODERING VAN DE CATEGORISCHE VARIABELE: POGING TOT DIEFSTAL/BRAAK	68
TABEL 25. RESULTATEN UIT DE CHI-KWADRAAT TEST INZAKE HET EFFECT VAN DE POGING TOT DIEFSTAL/BRAAK (TOTALE STRAF)	68

TABEL 26. RESULTAAT VOOR DE SCHATTING VAN DE LOGISTISCHE REGRESSIEFUNCTIE WAARBIJ DE POGING TOT DIEFSTAL/BRAAK BESCHOUWD WORDT ALS ONAFHANKELIJKE VARIABELE (TOTALE STRAF)	69
TABEL 27. CODERING VAN DE CATEGORISCHE VARIABELE: BRAAK	69
TABEL 28. RESULTATEN UIT DE CHI-KWADRAAT TEST INZAKE HET EFFECT VAN BRAAK (TOTALE STRAF)	70
TABEL 29. RESULTAAT VOOR DE SCHATTING VAN DE LOGISTISCHE REGRESSIEFUNCTIE WAARBIJ BRAAK BESCHOUWD WORDT ALS ONAFHANKELIJKE VARIABELE (TOTALE STRAF)	70
TABEL 30. CODERING VAN DE CATEGORISCHE VARIABELE: GEBRUIK VAN GEWELD	71
TABEL 31. RESULTATEN UIT DE CHI-KWADRAAT TEST INZAKE HET EFFECT VAN BRAAK (TOTALE STRAF)	71
TABEL 32. RESULTAAT VOOR DE SCHATTING VAN DE LOGISTISCHE REGRESSIEFUNCTIE WAARBIJ BRAAK BESCHOUWD WORDT ALS ONAFHANKELIJKE VARIABELE (TOTALE STRAF)	71
TABEL 33. CODERING VAN DE CATEGORISCHE VARIABELE: GEBRUIK VAN WAPENS	72
TABEL 34. RESULTATEN UIT DE CHI-KWADRAAT TEST INZAKE HET EFFECT VAN HET GEBRUIK VAN WAPENS (TOTALE STRAF)	72
TABEL 35. RESULTAAT VOOR DE SCHATTING VAN DE LOGISTISCHE REGRESSIEFUNCTIE WAARBIJ HET GEBRUIK VAN WAPENS BESCHOUWD WORDT ALS ONAFHANKELIJKE VARIABELE (TOTALE STRAF)	73
TABEL 36. CODERING VAN DE CATEGORISCHE VARIABELE: LEEFTIJDSCATEGORIE	74
TABEL 37. RESULTATEN UIT DE CHI-KWADRAAT TEST INZAKE HET EFFECT VAN DE LEEFTIJDSCATEGORIE (TOTALE STRAF)	74
TABEL 38. RESULTAAT VOOR DE SCHATTING VAN DE LOGISTISCHE REGRESSIEFUNCTIE WAARBIJ DE LEEFTIJDSCATEGORIE BESCHOUWD WORDT ALS ONAFHANKELIJKE VARIABELE (TOTALE STRAF)	74
TABEL 39. CODERING VAN DE CATEGORISCHE VARIABELE: ARBEIDSONGESCHIKTHEID	75
TABEL 40. RESULTATEN UIT DE CHI-KWADRAAT TEST INZAKE HET EFFECT VAN ARBEIDSONGESCHIKTHEID (TOTALE STRAF)	75
TABEL 41. RESULTAAT VOOR DE SCHATTING VAN DE LOGISTISCHE REGRESSIEFUNCTIE WAARBIJ ARBEIDSONGESCHIKTHEID BESCHOUWD WORDT ALS ONAFHANKELIJKE VARIABELE (TOTALE STRAF)	76
TABEL 42. CODERING VAN DE CATEGORISCHE VARIABELE: VERENIGING	76
TABEL 43. RESULTATEN UIT DE CHI-KWADRAAT TEST INZAKE HET EFFECT VAN VERENIGING (TOTALE STRAF)	77
TABEL 44. R-KWADRAAT WAARDE WEERGEGEVEN VOOR DE REGRESSIE VAN HET LOGISTISCHE MODEL WAARBIJ VERENIGING WORDT BESCHOUWD ALS ONAFHANKELIJKE PARAMETER (TOTALE STRAF)	77
TABEL 45. RESULTAAT VOOR DE SCHATTING VAN DE LOGISTISCHE REGRESSIEFUNCTIE WAARBIJ VERENIGING BESCHOUWD WORDT ALS ONAFHANKELIJKE VARIABELE (TOTALE STRAF)	77
TABEL 46. CODERING VAN DE CATEGORISCHE VARIABELE: LEIDER VAN DE VERENIGING	78
TABEL 47. RESULTATEN UIT DE CHI-KWADRAAT TEST INZAKE HET EFFECT VAN DE HOEDANIGHEID VAN LEIDER VAN DE VERENIGING (TOTALE STRAF)	79
TABEL 48. RESULTAAT VOOR DE SCHATTING VAN DE LOGISTISCHE REGRESSIEFUNCTIE WAARBIJ DE HOEDANIGHEID VAN LEIDER VAN DE VERENIGING BESCHOUWD WORDT ALS ONAFHANKELIJKE VARIABELE (TOTALE STRAF)	79
TABEL 49. RESULTATEN UIT DE CHI-KWADRAAT TEST INZAKE HET EFFECT VAN DE KAMER (VRIJHEIDSBEROVING) ..	80
TABEL 50. RESULTAAT VOOR DE SCHATTING VAN DE LOGISTISCHE REGRESSIEFUNCTIE WAARBIJ HET EFFECT VAN DE KAMER BESCHOUWD WORDT ALS ONAFHANKELIJKE VARIABELE (VRIJHEIDSBEROVING)	80
TABEL 51. RESULTATEN UIT DE CHI-KWADRAAT TEST INZAKE HET AANTAL RECHTERS (VRIJHEIDSBEROVING)	81
TABEL 52. R-KWADRAAT WAARDE WEERGEGEVEN VOOR DE REGRESSIE VAN HET LOGISTISCHE MODEL WAARBIJ HET AANTAL RECHTERS WORDT BESCHOUWD ALS ONAFHANKELIJKE PARAMETER (VRIJHEIDSBEROVING)	81
TABEL 53. RESULTAAT VOOR DE SCHATTING VAN DE LOGISTISCHE REGRESSIEFUNCTIE WAARBIJ HET EFFECT VAN HET AANTAL RECHTERS BESCHOUWD WORDT ALS ONAFHANKELIJKE VARIABELE (VRIJHEIDSBEROVING)	82

TABEL 54. RESULTATEN UIT DE CHI-KWADRAAT TEST INZAKE HET EFFECT VAN DE RECHTER(S) (VRIJHEIDSBEROVING).....	83
TABEL 55. RESULTATEN UIT DE HOSMER EN LEMESHOW TEST INZAKE HET EFFECT VAN DE RECHTER(S) (VRIJHEIDSBEROVING).....	83
TABEL 56. RESULTAAT VOOR DE SCHATTING VAN DE LOGISTISCHE REGRESSIEFUNCTIE WAARBIJ HET EFFECT VAN DE RECHTER(S) BESCHOUWD WORDT ALS ONAFHANKELIJKE VARIABELE (VRIJHEIDSBEROVING).....	84
TABEL 57. RESULTATEN UIT DE CHI-KWADRAAT TEST INZAKE HET EFFECT VAN HET STRAFRECHTELIJK VERLEDEN (VRIJHEIDSBEROVING).....	85
TABEL 58. R-KWADRAAT WAARDE WEERGEGEVEN VOOR DE REGRESSIE VAN HET LOGISTISCHE MODEL WAARBIJ HET STRAFRECHTELIJK VERLEDEN WORDT BESCHOUWD ALS ONAFHANKELIJKE PARAMETER (VRIJHEIDSBEROVING)	85
TABEL 59. RESULTAAT VOOR DE SCHATTING VAN DE LOGISTISCHE REGRESSIEFUNCTIE WAARBIJ HET EFFECT VAN HET STRAFRECHTELIJK VERLEDEN BESCHOUWD WORDT ALS ONAFHANKELIJKE VARIABELE (VRIJHEIDSBEROVING).....	86
TABEL 60. RESULTATEN UIT DE CHI-KWADRAAT TEST INZAKE HET EFFECT VAN HET SCHULDINZICHT (VRIJHEIDSBEROVING).....	87
TABEL 61. RESULTAAT VOOR DE SCHATTING VAN DE LOGISTISCHE REGRESSIEFUNCTIE WAARBIJ HET EFFECT VAN HET SCHULDINZICHT BESCHOUWD WORDT ALS ONAFHANKELIJKE VARIABELE (VRIJHEIDSBEROVING).....	87
TABEL 62. RESULTATEN UIT DE CHI-KWADRAAT TEST INZAKE HET EFFECT VAN HET TYPE RECHTSZAAK (VRIJHEIDSBEROVING).....	88
TABEL 63. RESULTATEN UIT DE HOSMER EN LEMESHOW TEST INZAKE HET EFFECT VAN HET TYPE RECHTSZAAK (VRIJHEIDSBEROVING).....	88
TABEL 64. RESULTAAT VOOR DE SCHATTING VAN DE LOGISTISCHE REGRESSIEFUNCTIE WAARBIJ HET EFFECT VAN HET TYPE RECHTSZAAK BESCHOUWD WORDT ALS ONAFHANKELIJKE VARIABELE (VRIJHEIDSBEROVING).....	89
TABEL 65. RESULTATEN UIT DE CHI-KWADRAAT TEST INZAKE HET EFFECT VAN POGING TOT DIEFSTAL/BRAAK (VRIJHEIDSBEROVING).....	90
TABEL 66. RESULTAAT VOOR DE SCHATTING VAN DE LOGISTISCHE REGRESSIEFUNCTIE WAARBIJ HET EFFECT VAN POGING TOT DIEFSTAL/BRAAK BESCHOUWD WORDT ALS ONAFHANKELIJKE VARIABELE (VRIJHEIDSBEROVING).....	90
TABEL 67. RESULTATEN UIT DE CHI-KWADRAAT TEST INZAKE HET EFFECT VAN BRAAK (VRIJHEIDSBEROVING).....	91
TABEL 68. RESULTAAT VOOR DE SCHATTING VAN DE LOGISTISCHE REGRESSIEFUNCTIE WAARBIJ HET EFFECT VAN BRAAK BESCHOUWD WORDT ALS ONAFHANKELIJKE VARIABELE (VRIJHEIDSBEROVING).....	91
TABEL 69. RESULTATEN UIT DE CHI-KWADRAAT TEST INZAKE HET EFFECT VAN GEBRUIK VAN GEWELD (VRIJHEIDSBEROVING).....	92
TABEL 70. RESULTAAT VOOR DE SCHATTING VAN DE LOGISTISCHE REGRESSIEFUNCTIE WAARBIJ HET EFFECT VAN GEBRUIK VAN GEWELD BESCHOUWD WORDT ALS ONAFHANKELIJKE VARIABELE (VRIJHEIDSBEROVING).....	92
TABEL 71. RESULTATEN UIT DE CHI-KWADRAAT TEST INZAKE HET EFFECT VAN GEBRUIK VAN WAPENS (VRIJHEIDSBEROVING).....	93
TABEL 72. RESULTAAT VOOR DE SCHATTING VAN DE LOGISTISCHE REGRESSIEFUNCTIE WAARBIJ HET EFFECT VAN GEBRUIK VAN WAPENS BESCHOUWD WORDT ALS ONAFHANKELIJKE VARIABELE (VRIJHEIDSBEROVING).....	93
TABEL 73. RESULTATEN UIT DE CHI-KWADRAAT TEST INZAKE HET EFFECT VAN DE LEEFTIJD (VRIJHEIDSBEROVING)	93
TABEL 74. RESULTAAT VOOR DE SCHATTING VAN DE LOGISTISCHE REGRESSIEFUNCTIE WAARBIJ HET EFFECT VAN DE LEEFTIJD BESCHOUWD WORDT ALS ONAFHANKELIJKE VARIABELE (VRIJHEIDSBEROVING).....	94
TABEL 75. RESULTATEN UIT DE CHI-KWADRAAT TEST INZAKE HET EFFECT VAN ARBEIDSONGESCHIKTHEID (VRIJHEIDSBEROVING).....	94

TABEL 76. RESULTAAT VOOR DE SCHATTING VAN DE LOGISTISCHE REGRESSIEFUNCTIE WAARBIJ HET EFFECT VAN ARBEIDSONGESCHIKTHEID BESCHOUWD WORDT ALS ONAFHANKELIJKE VARIABELE (VRIJHEIDSBEROVING)	95
TABEL 77. RESULTATEN UIT DE CHI-KWADRAAT TEST INZAKE HET EFFECT VAN VERENIGING (VRIJHEIDSBEROVING)	95
TABEL 78. RESULTAAT VOOR DE SCHATTING VAN DE LOGISTISCHE REGRESSIEFUNCTIE WAARBIJ HET EFFECT VAN VERENIGING BESCHOUWD WORDT ALS ONAFHANKELIJKE VARIABELE (VRIJHEIDSBEROVING)	96
TABEL 79. RESULTATEN UIT DE CHI-KWADRAAT TEST INZAKE HET EFFECT VAN DE HOEDANIGHEID VAN LEIDER VAN DE VERENIGING (VRIJHEIDSBEROVING)	96
TABEL 80. R-KWADRAAT WAARDE WEERGEGEVEN VOOR DE REGRESSIE VAN HET LOGISTISCHE MODEL WAARBIJ DE HOEDANIGHEID VAN LEIDER VAN DE VERENIGING WORDT BESCHOUWD ALS ONAFHANKELIJKE PARAMETER (VRIJHEIDSBEROVING)	97
TABEL 81. RESULTAAT VOOR DE SCHATTING VAN DE LOGISTISCHE REGRESSIEFUNCTIE WAARBIJ HET EFFECT VAN DE HOEDANIGHEID VAN LEIDER VAN DE VERENIGING BESCHOUWD WORDT ALS ONAFHANKELIJKE VARIABELE (VRIJHEIDSBEROVING)	97
TABEL 82. FREQUENTIETABEL INZAKE HET VERSCHIL IN STRAFTOEMETING (ZWAARDER/LICHTER) IN VERGELIJKING MET DE STRAFVORDERING	98
TABEL 83. FREQUENTIETABEL MET BETREKKING TOT DE STRAFSOORT (ABSOLUUT)	100
TABEL 84. FREQUENTIETABEL MET BETREKKING TOT DE STRAFSOORT (RELATIEF)	100
TABEL 85. FREQUENTIETABEL MET BETREKKING TOT DE KWANTITEIT VAN DE GEVORDERDE EN UITGESPROKEN GEVANGENISSTRAF	102
TABEL 86. FREQUENTIETABEL MET BETREKKING TOT DE KWANTITEIT VAN DE GEVORDERDE EN UITGESPROKEN GELDBOETE	102

1 Inleiding

1.1 Algemeen

1. Zoals de titel reeds aangeeft, gaat deze masterproef dieper in op de straftoemeting en de dispariteit die zich hierbij als probleem manifesteert. Ten tijde van de Franse Revolutie werd voor de straftoemeting slechts een beperkte beoordelingsvrijheid gelaten aan de rechter. Er werd gebruik gemaakt van een systeem van vaste straffen en de rechter was slechts de spreekwoordelijke 'bouche de la loi'. Om rechters de mogelijkheid te geven straffen te individualiseren, werd hun beoordelingsvrijheid door de jaren heen voortdurend uitgebreid. Op heden is de rechter, binnen de grenzen van de wet, onafhankelijk en kan hij soeverein beslissen over wat hij de gepaste straf voor een bepaald misdrijf vindt.

2. Door deze evolutie is een ongelijkheid ontstaan in de straftoemeting. De opgelegde straf kan in twee soortgelijke zaken verschillen afhankelijk van diverse factoren. Deze factoren kunnen juridisch van aard zijn maar de inconsistentie kan bijvoorbeeld ook een gevolg zijn van de rechtbank waar het dossier behandeld wordt, van de rechter die over het dossier dient te oordelen, zelfs de problematische strafuitvoering kan soms een rol spelen.¹ Dit probleem wordt ook wel eens de dispariteit in de straftoemeting genoemd.

3. Sanne Raats adviseerde in haar doctoraatsstudie uit 2014 drie mogelijke oplossingen voor deze dispariteit in de straftoemeting: het systeem van meelesen, de invoering van een straftoemetingsdatabank en de invoering van strafvorderingsrichtlijnen.² Deze masterproef concentreert zich uitsluitend op de invoering van strafvorderingsrichtlijnen voor het Openbaar Ministerie als een voor België geschikt consistentiebevorderend instrument.

4. Ondanks de onafhankelijkheid van de rechter bij de straftoemeting wordt doorgaans immers aangenomen dat hij zich hierbij laat leiden, en dus enigszins wordt beïnvloed, door de strafvordering die het Openbaar Ministerie ter terechtzitting formuleert. In die overtuiging leidt inconsistentie bij de strafeis dan ook tot inconsistentie in de straftoemeting.³ Om de dispariteit in de straftoemeting aan te pakken, dient met andere woorden ook de ongelijkheid in de strafvordering te worden verminderd en dat is precies het doel dat strafvorderingsrichtlijnen nastreven.

5. Hoewel de beleidsverklaring van minister van Justitie Jo Vandeurzen uit 2008 stelde dat strafvorderingsrichtlijnen overwogen zouden worden, ontbreekt op heden in België een concreet wettelijk kader omtrent consistentiebevorderende instrumenten. We weten dat er dispariteit

¹ C. VAN DEN WYNGAERT, *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen, Deel I*, Antwerpen, Maklu, 2014, 476.

² S. RAATS, *De straf gemeten en gepast: op weg naar consistentere straftoemeting*, onuitg. doctoraatsthesis Rechten Universiteit Antwerpen, 2014, 675-679.

³ S. RAATS, *Consistente straftoemeting*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 533-536.

bestaat, zowel in de straftoemeting als in de strafvordering en toch zijn er geen officiële instrumenten beschikbaar voor de bestrijding ervan.⁴ Dit is een groot verschil met het internationaal⁵ en Europees niveau⁶ waar er wel aandacht wordt gevestigd op consistente bestraffing en ook in Nederland is men reeds lang overtuigd van de positieve invloed van strafvorderingsrichtlijnen.^{7, 8}

6. Om echter een voldoende duidelijk beeld te hebben of strafvorderingsrichtlijnen wel degelijk een aan te bevelen instrument zijn in ons Belgisch rechtsstelsel, wordt in deze masterproef dieper ingegaan op de verschillende aspecten ervan. Eerst en vooral zal een eerder theoretisch luik uiteenzetten hoe we de dispariteit in de straftoemeting moeten begrijpen, wat strafvorderingsrichtlijnen zijn en hoe ze precies zouden kunnen bijdragen aan een consistentere straftoemeting. Vervolgens zal er ook worden onderzocht of de link tussen strafvordering en straftoemeting in de praktijk wel degelijk bestaat en of dit aan de hand van concreet cijfermateriaal, verzameld door middel van een zelf gevoerde dossierstudie, kan worden gestaafd.

7. De keuze om deze masterproef toe te spitsen op strafvorderingsrichtlijnen als consistentiebevorderend instrument werd door een aantal redenen ingegeven. Vooreerst zou de invoering van strafvorderingsrichtlijnen, in tegenstelling tot de andere consistentiebevorderende instrumenten die Raats aanbeveelde, voor de grootste verandering in de strafrechtspleging zorgen. Het is daarom interessant na te gaan in welke mate die verandering tot een effectief resultaat zou leiden. Het is daarenboven enerzijds wetenschappelijk relevant voor parketmagistraten en rechters om te weten in welke mate het gebruik van strafvorderingsrichtlijnen in concrete dossiers tot een consistentere straftoemeting kan leiden. Dit zou immers een invloed kunnen hebben op hun bereidwilligheid tot het gebruik ervan, wat opnieuw tot meer consistentie zou kunnen resulteren. Anderzijds is het voor de gehele maatschappij belangrijk om te weten of de objectieve maatstaven tot een consistentere bestraffing kunnen bijdragen. Dit kan de rechtzekerheid en rechtsgelijkheid, maar meer nog, het algemene geloof in justitie alleen maar ten goede komen.

⁴ A. MONSIEURS, M. VANDERHALLEN en J. ROZIE, "Consistentie in de bestraffing: utopie of realiteit? De houding van magistraten tegenover consistentie in de strafvordering en de straftoemeting doorgelicht", *RW* 2009-2010, 91.

⁵ Zie m.b.t. het Joegoslavië-tribunaal: Rules of Procedure and Evidence, rule 101, http://www.icty.org/x/file/Legal%20Library/Rules_procedure_evidence/IT032Rev50_en.pdf; zie m.b.t. het Rwanda-tribunaal: Rules of Procedure and Evidence, rule 101, <http://unictr.unmict.org/sites/unictr.org/files/legal-library/150513-rpe-en-fr.pdf> en zie m.b.t. het Internationaal Strafhof: Rules of Procedure and Evidence, rule 145, 146, https://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/F1E0AC1C-A3F3-4A3C-B9A7-B3E8B115E886/140164/Rules_of_procedure_and_Evidence_English.pdf.

⁶ COUNCIL OF EUROPE, Recommendation nr. (92) 17 of the committee of ministers to member states concerning consistency in sentencing, 19 oktober 1992, <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016804d6ac8>.

⁷ J. NAN, "Kroniek van het straf(proces)recht", *NJB* 2015, 730-738.

⁸ X, *Strafvorderingsrichtlijnen*, <https://www.om.nl/organisatie/beleidsregels/overzicht-0/index/> (consultatie 14 augustus 2018).

1.2 Onderzoeksvraag- en doelstellingen

8. Zoals hierboven reeds werd aangehaald, werd in het doctoraatsonderzoek van Raats de invoering van strafvorderingsrichtlijnen aanbevolen als instrument om tot een consistentere straftoemeting te komen. Aangezien dit een grote verandering in onze strafrechtspleging zou veroorzaken, tracht deze masterproef deze aanbeveling verder te onderzoeken.

9. Om tot het eindbesluit te kunnen komen of strafvorderingsrichtlijnen al dan niet afdoende impact zouden hebben op de consistentie van de straftoemeting en dus zouden moeten worden ingevoerd, tracht deze masterproef een antwoord te vinden op twee deelvragen:

1. *Hebben strafvorderingsrichtlijnen een impact op de strafvordering en vergroten zij met andere woorden de consistentie van deze strafeis?*

Opdat strafvorderingsrichtlijnen een consistentere straftoemeting als gevolg zouden hebben, dient vooreerst de link tussen strafvorderingsrichtlijnen en de strafvordering zelf nagegaan te worden. Als dit niet het geval is, kunnen de strafvorderingsrichtlijnen immers onmogelijk de oorzaak van een consistentere straftoemeting zijn en kan de invoering ervan niet als noodzakelijk worden beschouwd om tot consistentie en rechtsgelijkheid te kunnen komen.

2. *Heeft de strafvordering door het Openbaar Ministerie enige impact op de straftoemeting door de rechter?*

Vervolgens dient ook de link tussen de strafvordering en de straftoemeting te worden nagegaan. Heeft de strafvordering geen impact op de straftoemeting, dan zou hieruit tevens kunnen worden afgeleid dat strafvorderingsrichtlijnen niet onontbeerlijk zijn in de strijd tegen dispariteit in de straftoemeting. Strafvorderingsrichtlijnen zouden dan immers kunnen leiden tot een consistentere strafvordering maar wanneer de rechter geen rekening houdt met de strafvordering en zich hierdoor met andere woorden niet laat leiden bij de straftoemeting, doet het er in het licht van de consistentie van de straftoemeting niet toe of de strafeis al dan niet consistent is dan zonder het gebruik van de richtlijnen.

1.3 Opbouw van de verschillende hoofdstukken

10. Voor de opbouw van deze masterproef werd vertrokken vanuit de titel: “Dispariteit in de straftoemeting: strafvorderingsrichtlijnen als consistentiebevorderend instrument”. In een eerste, theoretisch, luik dat uit hoofdstukken 2 en 3 bestaat, worden de kernbegrippen uit de titel kort en bondig verklaard.

11. Hoofdstuk 2 belicht het eerste deel van de titel. Het tracht de fase van de straftoemeting nader toe te lichten. Wat is straftoemeting, wie is hiervoor verantwoordelijk, hoe gebeurt dit... Hierbij wordt tevens een historisch kader geschetst van de straftoemeting en haar evolutie in de tijd. Ook de dispariteit in de straftoemeting, het probleem dat in deze masterproef centraal staat, komt in dit hoofdstuk aan bod.

12. Hoofdstuk 3 handelt over de strafvorderingsfase. Vermits de titel van deze masterproef het heeft over strafvorderingsrichtlijnen als consistentiebevorderend instrument, is het essentieel om voorafgaandelijk te weten in welke fase dit instrument wordt gehanteerd en wat de rol van het Openbaar Ministerie hierbij is. Pas nadien worden de strafvorderingsrichtlijnen op zichzelf belicht. Wat er precies onder strafvorderingsrichtlijnen kan worden begrepen, is een eerste belangrijk punt in dit hoofdstuk. Vervolgens worden ook de mogelijkheden en beperkingen, verbonden aan dit instrument, toegelicht. Daarnaast wordt ook gekeken of er bereidheid bestaat om deze richtlijnen aan te wenden, zowel op politiek als op juridisch vlak. Nadat de huidige situatie van België inzake strafvorderingsrichtlijnen wordt geschetst, wordt ook de situatie in Nederland nader bekeken. Mogelijke bedenkingen bij de invoering van strafvorderingsrichtlijnen als consistentiebevorderende instrumenten komen ook aan bod. Aan het einde van dit hoofdstuk wordt een antwoord gegeven op de eerste deelvraag zoals die in sectie 1.2 werd geformuleerd.

13. Na deze theoretische gedeeltes, zoeken we in hoofdstuk 4 via een empirisch onderzoek naar de link tussen strafvordering en straftoemeting. In eerste instantie wordt verduidelijkt hoe de dataset voor het onderzoek werd samengesteld. Er wordt hierbij vermeld welke de afhankelijke en onafhankelijke variabelen in de verdere analyse zullen zijn, en hoe de codering van deze variabelen is gebeurd. Daarna wordt het statistisch model dat voor de analyse is gebruikt nader toegelicht: waarom werd dit model gekozen en hoe werkt het. Vervolgens worden de concrete resultaten van het onderzoek besproken waarna deze in een apart onderdeel worden geëvalueerd. Aan het einde van dit onderdeel wordt tevens een antwoord gegeven op de tweede deelvraag uit sectie 1.2.

14. Ter afsluiting van deze masterproef bevat hoofdstuk 5 een algemene conclusie met essentiële elementen uit de voorgaande hoofdstukken. Er wordt getracht een antwoord te geven op de centrale onderzoeksvraag nl. of strafvorderingsrichtlijnen een voldoende impact hebben op de straftoemeting zodat ze als consistentiebevorderend instrument kunnen aanbevolen worden.

2 Straftoemeting

15. Binnen dit hoofdstuk wordt eerst en vooral een korte inleiding van het begrip straftoemeting gegeven. Wat houdt straftoemeting precies in en wie is hier verantwoordelijk voor? Om te weten hoe we tot de huidige manier van straftoemeting gekomen zijn, worden in een tweede onderdeel ook de historische stromingen en evoluties op het vlak van strafrechtsdenken, en de straftoemeting in het bijzonder, besproken. Aangezien deze masterproef hoofdzakelijk gaat om strafvorderingsrichtlijnen als oplossing voor het probleem van de dispariteit in de straftoemeting, wordt ook dit probleem even gekaderd. Wanneer is er bijvoorbeeld sprake van dispariteit en wat zouden hier de mogelijke oorzaken van kunnen zijn.

2.1 Inleiding

16. Om te weten wat straftoemeting precies is, wordt best even naar de strafrechtsketen gekeken. De strafrechtsketen bestaat uit vier schakels: opsporing, vervolging, straftoemeting en strafuitvoering. In de eerste schakel, de opsporing, wordt meestal door de politie kennisgenomen van strafbare feiten en worden de bewijzen hiervan vastgelegd. Vervolgens wordt bij de fase van de vervolging bepaald welke gevolgen er aan deze vaststelling dienen te worden gekoppeld. Het is in deze fase het parket dat, op basis van het opportuniteitsbeginsel⁹, beslist of er al dan niet een buitengerechtelijke afhandeling mogelijk is of dat er een gerechtelijke procedure voor de bevoegde rechtbank moet volgen. Indien er beslist wordt tot het opstarten van een gerechtelijke procedure formuleert de parketmagistraat ter terechtzitting de strafeis, waarmee de toepassing van de strafwet nagestreefd wordt¹⁰. Na het behandelen van de zaak, volgt de schakel van de straftoemeting waarbij de rechter over de schuld en de straf in geval van een veroordeling gaat oordelen. Hij bepaalt dan onafhankelijk of hij al dan niet de door het Openbaar Ministerie voorgestelde strafeis volgt en in deze fase legt hij finaal een bepaalde straf op aan de beklaagde. De laatste fase is de strafuitvoering waarin er beslissingen worden genomen met betrekking tot de straf die de rechter in de vorige fase heeft uitgesproken. Het is namelijk niet zo dat alle straffen die uitgesproken worden ook op die manier zullen worden uitgevoerd.

17. Straftoemeting is dus een andere term voor het vaststellen van de strafmaat. Voor ieder strafbaar feit bepaalt de wet de toepasselijke straf, dit wordt ook wel de straf in abstracto genoemd. Het is echter de rechter die de straf in concreto uitspreekt, de straf die effectief wordt opgelegd.

18. Het is dus de rechter die verantwoordelijk is voor de straftoemeting. Hij krijgt hierbij, binnen het door de wet voorziene kader, een zekere keuze. Indien in de wet meerdere straffen worden voorzien, kan de rechter kiezen welke van deze straffen hij zal opleggen. Hij kan hierbij tevens

⁹ Art. 28quater Sv.

¹⁰ Art. 138 Ger.W.; X, *Brochure Openbaar Ministerie*, Brussel, https://www.om-mp.be/om_mp/files/en-savoir-plus/brochures/NL/15a-Het%20OM_NL.pdf, 6-7.

kiezen een combinatie van verschillende straffen uit te spreken. Daarnaast bepaalt de rechter, binnen de wettelijk bepaalde minimum- en maximumstraffen, ook de grootte van de straf.

19. Er bestaan verschillende straffen die de rechter zou kunnen opleggen. De drie belangrijkste en meest gebruikte straffen zijn: de gevangenisstraf, de geldboete en de werkstraf waartoe enkel in politionele en correctionele zaken kan worden besloten. Voor deze hoofdstraffen is bijna altijd een minimum- en maximumstraf in de wet voorzien¹¹. Aanvullend hierop bestaan er ook een aantal bijkomende straffen die de rechter, al dan niet verplicht, kan uitspreken¹².

20. De strafmaat kan vervolgens worden beïnvloed door verzachtende omstandigheden, verschoningsgronden of verzwarende omstandigheden. Het aannemen van verzachtende omstandigheden is een manier waardoor de rechter de straftoemeting kan individualiseren en kan ervoor zorgen dat de rechter een straf oplegt beneden de wettelijk bepaalde minimumstraf. Het zijn omstandigheden die niet in de strafwet zijn opgenomen maar die vrij door de rechter te bepalen zijn. Hij kan er namelijk voor kiezen om met bepaalde, specifieke omstandigheden van het misdrijf of persoonskenmerken van de dader rekening te houden om een mildere straf uit te spreken. Verschoningsgronden zijn verzachtende omstandigheden die in de wet staan ingeschreven. Aangezien het verzachtende omstandigheden zijn die door de wetgever worden voorzien, dient de rechter ze in zijn straftoemeting te laten meespelen. Ten slotte zijn er ook nog strafverzwarende omstandigheden waardoor, zoals de term het zelf zegt, de straf een zwaarder karakter zal krijgen. Verzwarende omstandigheden kunnen er immers toe leiden dat ofwel de minimumstraf zal worden verhoogd, ofwel de maximumstraf zal worden doorbroken. Deze omstandigheden dienen steeds in de wet te zijn opgenomen omwille van het legaliteitsbeginsel.¹³

21. Naast de straf krijgt de rechter tevens de mogelijkheid om bepaalde modaliteiten aan de straf te koppelen¹⁴. Zo kan de rechter kiezen tussen het uitspreken van een effectieve straf die onmiddellijk uitvoerbaar is, en kan hij tevens de gunsten van uitstel of opschorting verlenen. Een veroordeling met uitstel wordt ook wel een voorwaardelijke veroordeling genoemd en betekent dat de tenuitvoerlegging van de straf gedurende een zekere termijn wordt uitgesteld. Wanneer de rechter de opschorting van de uitspraak van een veroordeling verleent, beperkt de rechter zich tot het voor bewezen verklaren van de feiten maar schort hij het uitspreken van een concrete straf voor een bepaalde termijn op¹⁵.

¹¹ M.J. BORGERS, "Het wettelijk sanctiestelsel en de straftoemingsvrijheid van de rechter", *T. Strafr.* 2005, 76.

¹² T. VANDER BEKEN en A. BALCAEN, *Dossiervoering door de rechter: beperkingen op de discretionaire bevoegdheid van de rechter bij de straftoemeting*, Lawforce working paper 2009/5, 5, http://www.environmental-lawforce.ugent.be/wp-content/uploads/WP_2009-5.pdf.

¹³ S. RAATS, *Consistente straftoemeting*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 17-22; K. BEYENS, *Straffen als sociale praktijk. Een penologisch onderzoek naar straftoemeting*, Brussel, VUBPRESS, 2000, 29-32; C. VAN DEN WYNGAERT, *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen, Deel I*, Antwerpen, Maklu, 2014, 484-505.

¹⁴ C. VAN DEN WYNGAERT, *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen, Deel I*, Antwerpen, Maklu, 2014, 475.

¹⁵ *Ibid.*, 507.

22. De straf in abstracto is met andere woorden niet noodzakelijk dezelfde als de straf in concreto.¹⁶ De straftoemeting is dan ook, in tegenstelling tot wat de term doet vermoeden, geen exacte wetenschap maar wel een menswetenschap die afhankelijk is van de inzichten en het oordeel van de individuele rechter.

2.2 Historische evolutie

23. Hoewel reeds enkele belangrijke aspecten van de straftoemeting aan bod kwamen bij de inleiding hierboven, is het cruciaal te weten hoe de straftoemeting, en de rol van de rechter hierbij, in de loop der tijd geëvolueerd is. Alleen zo wordt het duidelijk waarom bepaalde mogelijkheden vandaag de dag bestaan en het laat ook toe een beter licht te werpen op de toekomst en hoe die misschien net wel of net niet zou moeten evolueren. Het historisch kader dat volgt, geeft dan ook een overzicht van het strafrecht in het algemeen, en van de straftoemeting in het bijzonder, vanaf het ancien régime tot op de dag van vandaag.

2.2.1 Het ancien régime

24. Tijdens het ancien régime was het recht op bestraffing het alleenrecht van de koning. Elk misdrijf werd als een persoonlijke aanslag tegen hem beschouwd en de daaropvolgende straffen waren als het ware een herstel van zijn gezag. De opgelegde straffen hadden vergelding en een algemene preventieve werking als doel. Straffen dienden dan ook voldoende zwaar te zijn opdat deze een afschrikwekkend effect zouden hebben, wat leidde tot spectaculaire straffen die publiekelijk ten uitvoer werden gelegd¹⁷.

25. De rechterlijke macht bij het bepalen van de strafmaat was groot. Rechters legden straffen op “selon l'exigence du cas”, al werden zij hierbij door allerlei factoren beperkt: door de rede, gebruiken eigen aan de rechtbanken, het Romeins recht, het canoniek recht en de wetten van de koning¹⁸.

26. Er werd een inquisitoire procedure gevoerd waarin de rechter zowel de functie van rechter als van openbaar aanklager bekleedde. De rechter speelde met andere woorden een zeer actieve rol waarbij hij zowel werd belast met de bewijslevering als met de beoordeling. De bewijslast lag tijdens deze periode volledig in handen van de rechter, hij voerde het onderzoek en moest belastbare bewijzen verzamelen. De rechter beschikte gedurende deze periode dus over een nagenoeg onbeperkte straftoemetingsvrijheid.¹⁹

¹⁶ C. VAN DEN WYNGAERT, *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen, Deel I*, Antwerpen, Maklu, 2014, 475.

¹⁷ *Ibid.*, 8.

¹⁸ J. CARBASSE, *Introduction historique au droit pénal*, Parijs, Presses Universitaires de France, 1990, 105; B. DE RUYVER, *(Grondige studie) strafrechtelijk beleid*, onuitg. reader Rechten Universiteit Gent, IRCP, 2017-2018, 16-17.

¹⁹ S. RAATS, *De straf gemeten en gepast. Op weg naar consistentie in de straftoemeting*, onuitg. doctoraatsthesis Rechten Universiteit Antwerpen, 2014, 45.

2.2.2 De verlichting

27. Als reactie op het ancien régime en haar buitensporigheden ontstond de verlichting. Een periode waarin filosofen zoals Rousseau, Voltaire, Montesquieu en Locke op de voorgrond traden en de willekeur van het Ancien Régime plaats maakte voor rationeel denken en redeneren. Een misdrijf werd aanzien als een aanslag op de maatschappij in haar geheel, eerder dan op de koning persoonlijk.²⁰

28. Montesquieu was in zijn *Esprit des lois* (1748) van mening dat zowel het misdrijf als de straf in de wet teruggevonden dienden te worden. Zo zouden rechters tot “la bouche de la loi” worden herleid en hun rol zou zo worden beperkt tot een strikte toepassing van de strafwet.

29. Het was ook in deze periode dat de Verlichte filosofen het erover eens werden dat het recht op bestraffing moest worden verbonden aan drie principes, ook wel de magna charta van het strafrecht genoemd, nl. het legaliteitsbeginsel, het subsidiariteitsbeginsel en het proportionaliteitsbeginsel²¹.

30. Vooral in *Trattato dei delitti e delle pene* (1764) van Beccaria is de toepassing van deze drie principes terug te vinden. Zo houdt het legaliteitsbeginsel in dat misdrijven en straffen op voorhand in de wet moeten zijn vastgesteld. Het subsidiariteitsbeginsel betekent dan weer dat de staat slechts dient op te treden wanneer dit echt nodig is, het strafrecht met andere woorden enkel te gebruiken als ultimum remedium. Het proportionaliteitsbeginsel tenslotte, betekent dat straffen in verhouding moeten staan tot de ernst van het gepleegde misdrijf en ze met andere woorden proportioneel zijn aan hetgeen ze bestraffen.²² Dit alles leidt ertoe dat de interpretatie van de wet door de rechter, volgens Beccaria, dan ook letterlijk dient te gebeuren.

31. In diezelfde periode kwam ook de *Code Lapeletier* (1791) tot stand, een nieuw strafwetboek als reactie op het ancien régime en de toenmalige onbepaaldheid en onvoorzienbaarheid van straffen²³. Hierin werden het strafrecht en het strafprocesrecht geregeld en werd de rechterlijke beoordelingsvrijheid op twee manieren beknot. Zo werd voorzien in vaste straffen voor elk omschreven misdrijf, met uitzondering van de lichte delicten. Het inquisitoire systeem werd hiermee afgeschaft. Daarnaast werd ook de jury ingevoerd die over de schuld van een delinquent diende te oordelen, zonder hierbij te kunnen afwijken van de vaste straffen die voor iedere misdaad bepaald waren²⁴. De rol van de rechter was niet meer dan het kennismaken van het oordeel van de jury en vervolgens het mechanisch toepassen van de straf die voor dat welbepaalde misdrijf werd voorzien. De straftoemeting beperkte zich met andere woorden tot het

²⁰ C. VAN DEN WYNGAERT, *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen, Deel I*, Antwerpen, Maklu, 2014, 11.

²¹ *Ibid.*

²² *Ibid.*

²³ S. RAATS, *De straf gemeten en gepast. Op weg naar consistentie in de straftoemeting*, onuitg. doctoraatsthesis Rechten Universiteit Antwerpen, 2014, 44.

²⁴ J. MONBALLYU, *Zes eeuwen strafrecht. De geschiedenis van het Belgische strafrecht (1400-2000)*, Acco, Leuven, 2006, 45.

uitspreken van de wettelijk bepaalde strafmaat²⁵ en ook van strafvordering is in deze tijd geen sprake, straffen waren vooraf vastgesteld en dienden strikt te worden uitgevoerd. Deze veranderingen maakten wel dat het maatschappelijk vertrouwen in de rechterlijke macht werd opgekrikt en was tevens een oplossing voor de willekeur die de straftoemeting tot dan beheerste²⁶.

32. De *Code des délits et des peines* van 1795 voorzag in vaste straffen waardoor aan de rechter geen enkele beoordelingsvrijheid meer werd gelaten. Ten gevolge hiervan bestond er amper een verschil tussen de straf in de wet en de straf door de rechter uitgesproken. De straf in abstracto en de straf in concreto waren met andere woorden vrijwel gelijk²⁷.

33. Het was de *Code Pénal*, die in 1810 tot stand kwam, waardoor het systeem van de vaste straffen werd verlaten²⁸ en er aan het materiële strafrecht een hele reeks technisch-juridische verbeteringen werden aangebracht. Het is toen dat onder andere de bestaande indeling van misdrijven in overtredingen, wanbedrijven en misdaden werd ingevoerd. Daarnaast kreeg de strafrechter een beperkte beoordelingsruimte doordat het wetboek de mogelijkheid voorzag om binnen bepaalde wettelijke minima en maxima de straf aan te passen naargelang de zwaarte van het misdrijf en de persoon van de dader²⁹. De wetgever voorzag daarenboven zelfs in verschoningsgronden waardoor het tevens mogelijk werd om in bepaalde, in de wet voorziene omstandigheden, een straf beneden het wettelijke minimum op te leggen. Dit alles werd geïntroduceerd omwille van een streven naar individualisatie³⁰. Deze Napoleontische codificatie bleef ook na de Belgische onafhankelijkheid in 1830 van kracht tot wanneer het strafwetboek in 1867 werd vernieuwd en dit nieuwe strafwetboek op haar beurt onder andere de mogelijkheid tot het aannemen van verzachtende omstandigheden invoerde³¹.

2.2.3 Het positivisme en het sociaal verweer

34. Onder invloed van de verlichting gingen de toenmalige strafwetgevers uit van een rationalistisch mensbeeld. Deze zienswijze kantelde echter vanaf het midden van de 19de eeuw en de positivisten gingen eerder uit van een gedetermineerd zelfbeeld. Volgens hen diende de straftoemeting van de gevaarlijkheid van de dader en van zijn kansen op sociale re-integratie in de maatschappij af te hangen, eerder dan dat er rekening gehouden diende te worden met het proportionaliteitsbeginsel zoals dat bij de klassieken het geval was. De focus werd dus niet langer

²⁵ S. RAATS, *De straf gemeten en gepast. Op weg naar consistentie in de straftoemeting*, onuitg. doctoraatsthesis Rechten Universiteit Antwerpen, 2014, 45.

²⁶ *Ibid.*

²⁷ C. VAN DEN WYNGAERT, *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen, Deel I*, Antwerpen, Maklu, 2014, 475.

²⁸ J. ROZIE, "Op zoek naar meer eenvormigheid in de straftoemeting: van maatpak naar confectiepak", *RW 2005-06*, (1481) 1483.

²⁹ J. MONBALLYU, *Zes eeuwen strafrecht. De geschiedenis van het Belgische strafrecht (1400-2000)*, Acco, Leuven, 2006, 48.

³⁰ C. VAN DEN WYNGAERT, *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen, Deel I*, Antwerpen, Maklu, 2014, 475.

³¹ *Ibid.*

gelegd op het misdrijf maar wel op de misdadiger en zijn gevaarlijkheid³². Ten gevolge hiervan kon de straf niet langer op voorhand in de wet worden bepaald maar kwam het toe aan de rechter om, op het ogenblik van de straftoemeting, de straf te bepalen aan de hand van concrete gegevens uit het strafdossier. Deze veranderde zienswijze leidde dus ook tot een andere manier van strafbepaling. Aangezien het doel van de bestraffing nu niet langer de vergelding en de algemene preventie is, maar wel de bescherming van de maatschappij, wordt voor deze denkrichting ook wel de term sociaal verweer gebruikt³³.

35. In deze periode was de aandacht en de interesse voor het strafrechtelijk beleid ook toegenomen, zowel op vlak van de straftoemeting maar ook op vlak van de strafuitvoering, wat volgens de positivisten de belangrijkste fase was. Het is namelijk op dat moment dat voor de resocialisering van de delinquent kan worden gezorgd en dat zal blijken of de door de rechter uitgesproken straf geschikt is³⁴.

36. Deze zienswijze vertaalde zich ook in de wetgeving, onder andere met de wet op de voorwaardelijke veroordeling en de voorwaardelijke invrijheidstelling van 31 mei 1888, ook wel de wet-Lejeune genoemd. Zoals in de inleiding reeds aangehaald, bood deze wet met de invoering van de voorwaardelijke veroordeling, vandaag de dag ook wel de veroordeling met uitstel genoemd, aan de rechter een belangrijk instrument om bij de straftoemeting te individualiseren. In diezelfde wet-Lejeune werd ook de mogelijkheid tot voorwaardelijke invrijheidstelling geïntroduceerd, waarmee ook op het vlak van de strafuitvoering voor de minister van Justitie een zekere vrijheid tot individualisatie werd voorzien³⁵.

2.2.4 Nieuw sociaal verweer

37. De periode die volgde, was het nieuw sociaal verweer. Een periode die wordt gekenmerkt door de opvatting dat het strafrecht slechts diende te worden aangewend wanneer alle andere sociale vangnetten hadden gefaald. Het strafrecht als ultimum remedium en met als voornaamste doel de sociale re-integratie van de delinquent. Er kwam in deze periode veel nieuwe wetgeving tot stand die er mede voor zorgde dat er op alle niveaus van de strafrechtsbedeling ruimte kwam voor individualisering en dat ook de rechter hiertoe de mogelijkheid kreeg. Dit alles met sociale integratie als voornaamste doel³⁶. Zo kreeg de rechter met de probatiewet van 1964 de keuze tussen opschorting, uitstel, probatie-opschorting en probatie-uitstel in geval van kleine, veel voorkomende misdrijven³⁷. Korte gevangenisstraffen konden op die manier worden vermeden en

³² C. VAN DEN WYNGAERT, *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen, Deel I*, Antwerpen, Maklu, 2014, 17.

³³ *Ibid.*, 22.

³⁴ *Ibid.*

³⁵ B. DE RUYVER, *(Grondige studie) strafrechtelijk beleid*, onuitg. reader Rechten Universiteit Gent, IRCP, 2017-2018, 34.

³⁶ C. ELIAERTS, "Het nieuw realisme in het strafrecht en de criminele politiek", *Panopticon* 1984, 1; C. VAN DEN WYNGAERT, *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen, Deel I*, Antwerpen, Maklu, 2014, 24.

³⁷ C. ELIAERTS, "Het nieuw realisme in het strafrecht en de criminele politiek", *Panopticon* 1984, 1; C. VAN DEN WYNGAERT, *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen, Deel I*, Antwerpen, Maklu, 2014, 24; B. DE RUYVER, *(Grondige studie) strafrechtelijk beleid*, onuitg. reader Rechten Universiteit Gent, IRCP, 2017-2018, 44.

resocialisatie werd nagestreefd. Dit zijn instrumenten die ook vandaag de dag nog steeds zeer belangrijk zijn bij de straftoemeting.

2.2.5 Nieuw realisme

38. Door het streven naar een zo groot mogelijke individualisering van straffen, groeide de bezorgdheid dat een aantal basisbeginselen van het klassieke strafrecht in het gedrang kwamen. Vooral het legaliteitsbeginsel werd door de grote beleidsvrijheid en de drang naar individualisatie op de helling geplaatst. Het strafrecht werd immers minder voorspelbaar aangezien het vooraf bepalen welke straf op een bepaald misdrijf zou volgen nagenoeg onmogelijk geworden was³⁸.

39. Het strafrecht werd daarnaast ook niet langer als ultimum remedium maar wel als primum remedium beschouwd waardoor niet alleen het legaliteits- en subsidiariteitsbeginsel onder druk kwamen te staan, ook het gelijkheidsbeginsel kwam in het gedrang aangezien opsporings- en vervolgingsinstanties prioriteiten moesten stellen³⁹.

40. Als reactie hierop ontstond begin jaren '80 het nieuw realisme. Dit is als het ware een samensmelting van verschillende denkrichtingen die allen op hun eigen manier tegen het nieuw sociaal verweer opkwamen. Zo is er de radicale strekking die het moeilijk heeft met de verregaande controle van het resocialisatiemodel. Hiervan is het abolitionisme, volgens dewelke het strafrecht niets oplost en zelfs meer maatschappelijke problemen creëert, de meest verregaande tak. Daarnaast is er de "due process" strekking, waarin de eerbiediging van de menselijke waardigheid van de delinquent en de erkenning van zijn verantwoordelijkheid wordt benadrukt. Deze strekking wijst op het gebrek aan procedurele waarborgen voor de delinquent en pleit ervoor om de beleidsvrijheid van justitiële actoren te beperken door in een aantal onvervreembare rechten voor zowel verdachte als slachtoffer te voorzien. Vervolgens was er ook het "justice model", een strekking die vertrekt vanuit het idee dat niets werkt en ervoor pleit om een aantal veranderingen door te voeren zoals het beperken van de rechterlijke beoordelingsvrijheid bij de straftoemeting en minder mogelijkheden te voorzien voor de aanpassing van de straf bij de strafuitvoering. Ten slotte is er ook het "restorative justice model" dat de herstelfunctie van het strafrecht ging benadrukken en het slachtoffer van een misdrijf zo weer meer in beeld bracht. Dit blijkt ook uit de bemiddeling in strafzaken dat in de jaren '90 aan belang won en sinds 1994 in het wetboek van strafvordering werd opgenomen⁴⁰.

³⁸ C. VAN DEN WYNGAERT, *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen, Deel I*, Antwerpen, Maklu, 2014, 27; B. DE RUYVER, *(Grondige studie) strafrechtelijk beleid*, onuitg. reader Rechten Universiteit Gent, IRCP, 2017-2018, 51.

³⁹ *Ibid.*

⁴⁰ C. VAN DEN WYNGAERT, *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen, Deel I*, Antwerpen, Maklu, 2014, 27-29; B. DE RUYVER, *(Grondige studie) strafrechtelijk beleid*, onuitg. reader Rechten Universiteit Gent, IRCP, 2017-2018, 52-53.

2.2.6 Huidige straftoemeting

41. Hoewel de rechter een grote beoordelingsbevoegdheid had gedurende het ancien régime, werd deze tijdens de verlichting beperkt door de invoering van het systeem van vaste straffen. Deze evolutie bleek echter niet vol te houden op lange termijn en daarom nam de bevoegdheid van de rechter, ingegeven door het belang van individualisering, geleidelijk aan opnieuw toe.

42. De huidige Belgische straftoemeting is een mengeling van de klassieke leer, de verlichting en het (nieuw) sociaal verweer maar neigt toch vooral naar het nieuw sociaal verweer⁴¹. Vandaag de dag beschikken magistraten over een zeer grote vrijheid, zowel bij de strafvordering als bij de straftoemeting. Het risico bestaat echter dat ze hierbij elk een andere invulling aan hun beoordelingsvrijheid geven waardoor het ontstaan van inconsistenties, zowel in de strafvorderings- als bij de straftoemetingspraktijk, bijna onvermijdelijk is⁴².

2.3 Probleem van de dispariteit

43. Binnen dit onderdeel gaan we dieper in op het probleem van de dispariteit in de straftoemeting zoals dat in de vorige alinea naar voor kwam. Het is belangrijk te verduidelijken wat precies bedoeld wordt met die dispariteit. Aan de hand van rechtsleer zal dan ook worden nagegaan hoe we dit begrip moeten begrijpen in het kader van de straftoemeting.

2.3.1 Begrip “dispariteit”

44. Dispariteit in de straftoemeting wordt ook wel eens “inconsistentie in de straftoemeting” genoemd. Maar waaraan moet de straftoemeting dan voldoen om consistent te zijn? Moet consistentie in de straftoemeting gezien worden als gelijkheid in de straftoemeting? Aangezien dit begrip noch in de wetgeving, noch in de rechtspraak wordt gebruikt, valt er moeilijk een juridische definitie van te geven. Raats is in haar doctoraatsstudie echter vertrokken vanuit het gelijkheidsbeginsel in artikel 10, tweede lid van de Grondwet om het begrip te proberen definiëren⁴³. Dat artikel stelt immers dat alle Belgen gelijk zijn voor de wet⁴⁴.

45. In de rechtsleer bestaan verschillende visies omtrent de toepassing van het gelijkheidsbeginsel. Bepaalde auteurs verdedigen de stelling dat elke zaak binnen het strafrecht uniek is en wijzen daarom elke manier om tot meer rechtsgelijkheid te komen af. Andere auteurs

⁴¹ C. VAN DEN WYNGAERT, *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen, Deel I*, Antwerpen, Maklu, 2014, 24; B. DE RUYVER, *(Grondige studie) strafrechtelijk beleid*, onuitg. reader Rechten Universiteit Gent, IRCP, 2017-2018, 54.

⁴² S. RAATS, *De straf gemeten en gepast. Op weg naar consistentie in de straftoemeting*, onuitg. doctoraatsthesis Rechten Universiteit Antwerpen, 2014, 58.

⁴³ *Ibid.*, 23.

⁴⁴ Art. 10 Gw.

erkennen dat elke zaak uniek is maar zijn tegelijk van mening dat het gelijkheidsbeginsel moet worden nagestreefd⁴⁵.

46. Volgens de Angelsaksische rechtsliteratuur kan de straftoemeting inderdaad als consistent worden beschouwd wanneer deze gelijk is. Een consistente straftoemeting houdt volgens deze visie dan ook in dat ongeoorloofde verschillen in de straftoemeting vermeden moeten worden. Dergelijke ongeoorloofde verschillen kunnen hierbij beschouwd worden als een gelijke bestraffing van ongelijke zaken of omgekeerd, de ongelijke bestraffing van gelijke zaken⁴⁶.

47. Consistente bestraffing beschouwen als een synoniem van gelijke bestraffing lijkt, op basis van een aantal argumenten, echter veel te beperkend te zijn. Dergelijke zienswijze strookt namelijk niet met de definitie, en dus letterlijke interpretatie, van het begrip “consistent”. Het begrip “consistent” betekent volgens het woordenboek immers “samenhangend” of “hecht”. Ook de term “consistentie” vinden we hierin terug met betekenissen als “met elkaar in overeenstemming zijn” en “logische interne samenhang”. Nergens wordt echter het woord identiek gebruikt om consistent mee te definiëren. Ook Rozie merkt op dat een volledige gelijkheid niet wenselijk is om na te streven⁴⁷. Door de evolutie in de tijd is immers reeds gebleken dat een systeem van vaste straffen, waar gelijkheid nagestreefd werd door voor eenzelfde feit eenzelfde straf op te leggen, op lange termijn niet houdbaar was wegens de bekommernis om te individualiseren.

48. Consistente straftoemeting vereist met andere woorden geen identieke straftoemeting in soortgelijke gevallen maar vereist wel een zekere vorm van coherentie en continuïteit⁴⁸. Een continuïteit waaraan bijvoorbeeld voldaan is door het feit dat magistraten dezelfde criteria aanwenden om een bepaalde situatie te beoordelen of tot de gelijkheid tussen situaties te besluiten. Wanneer magistraten echter dezelfde criteria aanwenden of dezelfde maatstaven hanteren om een bepaalde situatie te beoordelen, betekent dit niet automatisch dat aan het gelijkheidsbeginsel is voldaan. De maatstaven kunnen enerzijds namelijk discriminerend zijn ten opzichte van bepaalde personen maar anderzijds wel bijdragen tot een consistentere beoordeling. Het gelijkheidsbeginsel gaat met andere woorden verder dan consistentie omdat het naast een zekere continuïteit ook eisen stelt aan de criteria die gehanteerd worden om een bepaalde situatie te beoordelen. Deze criteria mogen niet discriminerend zijn en moeten door elk redelijk individu aanvaard worden als een gegronde reden om tot een verschillende beoordeling

⁴⁵ A. MONSIEURS, M. VANDERHALLEN en J. ROZIE, “Consistentie in de bestraffing: utopie of realiteit? De houding van magistraten tegenover consistentie in de strafvordering en de straftoemeting doorgelicht”, *RW* 2009-2010, (90) 101.

⁴⁶ S. RAATS, *De straf gemeten en gepast. Op weg naar consistentie in de straftoemeting*, onuitg. doctoraatsthesis Rechten Universiteit Antwerpen, 2014, 29.

⁴⁷ J. ROZIE, “Op zoek naar meer eenvormigheid in de straftoemeting: van maatpak naar confectiepak”, *RW* 2005-06, (1481) 1483.

⁴⁸ S. RAATS, *Consistente straftoemeting*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 29.

te komen⁴⁹. Dit is niet het geval bij een consistente straftoemeting, de gehanteerde criteria dienen hierbij aan geen bijkomende voorwaarden te voldoen.

49. Consistentie betekent dus zoals gezegd niet dat er exact hetzelfde moet geoordeeld worden in soortgelijke strafzaken, het vereist louter het gebruik van eenzelfde maatstaf. Consistentie laat met andere woorden nog steeds ruimte voor een geïndividualiseerde straftoematingsbeslissing. Niet elk strafbaar feit wordt namelijk in dezelfde omstandigheden gepleegd en ook niet elke dader heeft dezelfde voorgeschiedenis. Het is dan ook mogelijk hiermee rekening te houden bij de straftoemeting zonder inconsistent te zijn⁵⁰, al mag de individualisering ook niet tot al te grote verschillen leiden. Zolang de verschillen in straftoemeting echter kunnen toegeschreven worden aan de kenmerken van het misdrijf of persoonskenmerken van de dader, is er geen enkel probleem. De verschillen zijn daarentegen niet meer te verantwoorden wanneer ze louter het gevolg zijn van verschillende inzichten van de individuele magistraten. In dat geval is er namelijk wel sprake van inconsistentie waarvan onder andere rechtsonzekerheid een belangrijk gevolg is⁵¹.

2.3.2 Oorzaken van dispariteit in België

50. De rechter beschikt dus zoals gezegd over een ruime discretionaire bevoegdheid bij de straftoemeting. Daarbij beslist hij zelf welke straftoematingsfactoren hij in acht neemt. Deze immense vrijheid is echter maar één van de mogelijke oorzaken voor het probleem van inconsistentie bij onze bestraffing. Er moet echter ook rekening gehouden worden met het feit dat de bestraffing gebeurt door rechters, mensen van vlees en bloed die zich hierbij laten leiden door hun persoonlijke inzichten⁵². Daarnaast worden ook inconsistenties bij de strafvordering door het Openbaar Ministerie als mogelijke oorzaak gezien voor inconsistente straftoemeting. Er wordt namelijk van uitgegaan dat de strafvordering een belangrijk vertrekpunt vormt voor de rechter bij het bepalen van de strafmaat. Bovendien worden er in België nauwelijks straftoematingsrichtsnoeren aangereikt en ontbreken er officiële instrumenten die zowel parketmagistraten als rechters met het oog op de straftoemeting zouden kunnen ondersteunen⁵³.

51. Al deze mogelijke oorzaken samen, waarvan de zeer uitgebreide discretionaire bevoegdheid van de rechter de belangrijkste is, doen concluderen dat het optreden van inconsistenties bij onze straftoemeting haast onvermijdelijk is. Het bevorderen van de consistentie is dan ook het doel dat moet worden nagestreefd maar er bestaan verschillende manieren om daartoe te komen: de tussenkomst van de wetgever, een systeem van meelesen, straftoematingsrichtlijnen,

⁴⁹ S. RAATS, *De straf gemeten en gepast. Op weg naar consistentie in de straftoemeting*, onuitg. doctoraatsthesis Rechten Universiteit Antwerpen, 2014, 55.

⁵⁰ *Ibid.*, 58.

⁵¹ J. ROZIE, "Op zoek naar meer eenvormigheid in de straftoemeting: van maatpak naar confectiepak", *RW 2005-06*, (1481) 1483.

⁵² *Ibid.*, 1481.

⁵³ A. MONSIEURS, M. VANDERHALLEN en J. ROZIE, "Consistentie in de bestraffing: utopie of realiteit? De houding van magistraten tegenover consistentie in de strafvordering en de straftoemeting doorgelicht", *RW 2009-2010*, (90) 91.

strafvoelingscriteria, een strafvoelingsdatabank, strafvoelingsrichtlijnen⁵⁴... Allemaal verschillende consistentiebevorderende instrumenten die in België relatief onbekend zijn. Het is dan ook belangrijk hiernaar onderzoek te doen opdat de rechtsonzekerheid die ten gevolge van de dispariteit optreedt, zou kunnen worden verholpen.

⁵⁴ J. ROZIE, "Op zoek naar meer eenvormigheid in de strafvoelingsmeting: van maatpak naar confectiepak", *RW 2005-06*, (1481) 1483.

3 Strafvordering

52. De straftoemeting is slechts één schakel uit de strafrechtsketen. Vooraleer er evenwel sprake kan zijn van straftoemeting moeten er reeds twee schakels doorlopen zijn, nl. de opsporing en de vervolging. Fases waarin veel handelingen worden gesteld en beslissingen worden genomen die bepalend zijn voor de evolutie van een strafdossier en voor de straftoemeting die later eventueel zal volgen⁵⁵.

53. Nu in het vorige hoofdstuk een duidelijk beeld werd geschetst van de straftoemeting en het probleem van de dispariteit hierbij, gaat dit hoofdstuk dieper in op de strafforderingsfase en op de rol die het Openbaar Ministerie hierbij speelt. Aangezien in diverse bronnen wordt aangenomen dat een consistentere straffordering zou kunnen leiden tot een consistentere straftoemeting is het namelijk belangrijk om de manier van straffordering nader toe te lichten. Daarnaast zal ook worden uitgelegd wat strafforderingsrichtlijnen precies zijn, hoe ze werken en wat mogelijke visies en bedenkingen zijn bij het gebruik ervan. Er wordt tevens gekeken naar Nederland, waar het gebruik van strafforderingsrichtlijnen reeds vrij ingeburgerd is.⁵⁶ Ten slotte zal worden getracht om een antwoord te formuleren op de eerste onderzoeksvraag: “Hebben strafforderingsrichtlijnen een impact op de straffordering en vergroten zij met andere woorden de consistentie van deze strafeis?”

3.1 Het Openbaar Ministerie en haar functies in de strafrechtsketen

54. Het Openbaar Ministerie is verantwoordelijk voor de straffordering⁵⁷. Om dus te weten wat precies met de straffordering bedoeld wordt, is het belangrijk de rol van het Openbaar Ministerie binnen de strafrechtelijke keten goed te begrijpen. Het Openbaar Ministerie speelt namelijk zowel bij de opsporing als bij de vervolging een zeer belangrijke rol.

55. In de opsporingsfase worden, zoals eerder in deze masterproef al werd verduidelijkt⁵⁸, strafbare feiten vastgesteld en de bewijzen hiervan verzameld. Hoewel het de politiediensten zijn

⁵⁵ S. RAATS, *De straf gemeten en gepast. Op weg naar consistentie in de straftoemeting*, onuitg. doctoraatsthesis Rechten Universiteit Antwerpen, 2014, 518 en 531.

⁵⁶ H.G. VAN DE BUNT, J.F.L. ROORDING en M.J.M. VERPALEN, *Richtlijnen van het Openbaar Ministerie*, Nijmegen, Ars Aequi Libri, 1993, 128 p; J.P.S. FISELIER en J.A.W. LENSING, “Afstemming van de straftoemeting”, *Trema* 1995, 105-117; E. MYER, “OM-beslissingen per computer: in het BOS gestuurd”, *Nieuwsbrief Strafrecht* 1999, (42) 42-43; D.W. STEENHUIS, “Voorwoord: betere richtlijnen voor straffordering”, in *Project Ontwikkeling Landelijke Richtlijnen Straffordering*, Brochure Voorlichtingsdienst OM, Den Haag, SDU, 1998; T. VANDER BEKEN en A. BALCAEN, “Strafforderingsrichtlijnen voor het Openbaar Ministerie: een (nieuwe) schakel in de veiligheidsketen?”, *Cahiers politiestudies* 2009/3, 13, http://www.environmental-lawforce.ugent.be/wp-content/uploads/09_VanderbekenBalcaen.pdf.

⁵⁷ X, *Taken en opdrachten*, <https://www.om-mp.be/nl/over-om/taken-opdrachten> (consultatie 14 augustus 2018).

⁵⁸ Zie randnummer 16.

die voor de concrete uitvoering in de praktijk verantwoordelijk zijn, is het het Openbaar Ministerie dat in de meeste gevallen⁵⁹ het vooronderzoek leidt en de politiediensten aanstuurt.

56. Is het vooronderzoek afgerond, dan speelt het Openbaar Ministerie ook in de volgende fase van de strafrechtssketen, bij de vervolging van misdrijven, een centrale rol. Het Openbaar Ministerie, heeft hierbij namelijk twee heel belangrijke functies.

57. In de eerste plaats moet het Openbaar Ministerie, op basis van het opportuniteitsbeginsel⁶⁰, oordelen over wat een passend gevolg zou zijn voor het strafdossier. Dit betekent dat de parketmagistraat, zelfs als het misdrijf bewezen is, vrij kan beslissen of hij al dan niet vervolgt. De parketmagistraat moet dan bepalen of er een buitengerechtelijke afhandeling van het dossier mogelijk en/of wenselijk is, dan wel of het dossier voor de bevoegde rechter moet worden gebracht⁶¹.

58. Het parket beschikt bij de vervolging over verschillende mogelijkheden: minnelijke schikking, bemiddeling in strafzaken, dagvaarding voor de strafrechter of de seponering. Een minnelijke schikking houdt in dat aan de verdachte wordt voorgesteld om een bepaald bedrag te betalen. In ruil daarvoor vervalt de strafvordering en dient diegene die het misdrijf heeft begaan niet voor de rechter te verschijnen. Een tweede mogelijkheid is de bemiddeling in strafzaken waarvan het belangrijkste kenmerk is dat er door een justitieassistent(e) getracht wordt tot een akkoord tussen slachtoffer en verdachte te komen omtrent de schade. De verdachte dient deze schade vervolgens te vergoeden en verbindt zich daarenboven tot de naleving van bepaalde voorwaarden⁶². Als het niet aangewezen is de twee voorgaande maatregelen aan te wenden maar er toch een vervolging gewenst is, dan kan het parket de verdachte steeds dagvaarden voor de strafrechter en dus een gerechtelijke procedure opstarten. Tot slot kan het Openbaar Ministerie ook beslissen om niet tot de vervolging over te gaan. Een dergelijke beslissing kan ingegeven zijn door allerlei redenen. Omdat er bijvoorbeeld te weinig bewijzen zijn, in dat geval spreekt men over het technisch sepot. Het is ook mogelijk dat, hoewel er voldoende bewijzen zijn, het parket het niet opportuun acht te vervolgen omdat het bijvoorbeeld gaat om een zeer licht misdrijf en het slachtoffer reeds vergoed werd. In dit geval wordt over een opportuniteits- of beleidssepot gesproken⁶³.

59. Wanneer het Openbaar Ministerie toch beslist tot het opstarten van een gerechtelijke procedure, heeft ze ook tijdens de terechtzitting een belangrijke rol te vervullen. Zo formuleert de parketmagistraat er zijn zogenaamd rekwisitoor. Hierin verduidelijkt hij waarom de persoon

⁵⁹ Er bestaan twee types vooronderzoek. Naast opsporingsonderzoeken, die geleid worden door de Procureur des Konings, bestaan er ook gerechtelijke onderzoeken die geleid worden door een onderzoeksrechter. Hoewel deze twee types bestaan, blijft de meerderheid van de dossiers in opsporingsonderzoek onder leiding van de parketmagistraat.

⁶⁰ Art. 28quater Sv.

⁶¹ X, *Taken en opdrachten*, <https://www.om-mp.be/nl/over-om/taken-opdrachten> (consultatie 14 augustus 2018).

⁶² Dergelijke voorwaarden kunnen bijvoorbeeld bestaan uit dienstverlening, het volgen van een opleiding of het doorlopen van een geneeskundige behandeling of therapie.

⁶³ X, *Taken en opdrachten*, <https://www.om-mp.be/nl/over-om/taken-opdrachten> (consultatie 14 augustus 2018).

gedagvaard wordt, wat de precieze feiten zijn die ten laste worden gelegd en vordert hij ten slotte een passende straf⁶⁴. Deze vordering wordt ook wel de strafvordering of de strafeis genoemd. Hiermee wordt de toepassing van de strafwet nagestreefd⁶⁵ en het geeft tevens een indicatie van de straf die het Openbaar Ministerie passend vindt voor een welbepaald misdrijf.

60. Aangezien de parketmagistraat echter over een ruime discretionaire bevoegdheid beschikt bij het formuleren van deze strafeis en het wettelijk straftoemingskader hierbij nauwelijks ondersteuning biedt, is het niet verwonderlijk dat bij de strafvordering, net als bij de straftoemeting, inconsistenties kunnen optreden. Deze strafvordering kan voor de rechter nooit bindend zijn maar wordt wel beschouwd een belangrijk ijkpunt te zijn voor hem bij het nemen van de straftoemingsbeslissing⁶⁶. Dit zowel bewust als onbewust. Raats wijst met betrekking tot de invloed van de strafeis op de straftoemingsbeslissing immers ook op het ankereffect van de strafeis. Deze verankeringstheorie houdt in dat de beslisser, bij de straftoemeting gaat het dan over de rechter, rekening houdt met een cijfer waaraan hij wordt blootgesteld voor zijn eigenlijke beslissing⁶⁷. Dit zou betekenen dat wanneer de consistentie van de strafvordering wordt verbeterd, ook de consistentie in de straftoemeting hier baat bij heeft. Om een dergelijke consistentie in de strafvordering te bewerkstelligen, bestaan verschillende mogelijkheden. Deze masterproef concentreert zich in het bijzonder op de invoering van strafvorderingsrichtlijnen als consistentiebevorderend instrument⁶⁸.

3.2 Strafvorderingsrichtlijnen

61. Om tot een weloverwogen antwoord te komen op de eerste onderzoeksvraag, of strafvorderingsrichtlijnen bijdragen tot een consistentere strafvordering, is het vooreerst belangrijk te weten wat er precies met dit instrument bedoeld wordt.

3.2.1 Begrip “strafvorderingsrichtlijnen”

62. Zoals hierboven reeds aangehaald, heeft het Openbaar Ministerie twee taken. Om te beginnen is het aan het parket om te beslissen of er al dan niet vervolgd zal worden. Is dit het geval, dan formuleert de parketmagistraat een strafeis ter terechtzitting. Nu is het zo dat strafvorderingsrichtlijnen kunnen worden ingevoerd ter ondersteuning van beide taken. Men maakt binnen de strafvorderingsrichtlijnen dan ook een onderscheid tussen vervolgingsrichtlijnen en rekwireerichtlijnen.

⁶⁴ X, *Taken en opdrachten*, <https://www.om-mp.be/nl/over-om/taken-opdrachten> (consultatie 14 augustus 2018).

⁶⁵ X, *Brochure Openbaar Ministerie*, Brussel, http://www.om-mp.be/images/upload_dir/Brochure%20OM_tcm265-262050.pdf, 6-7.

⁶⁶ J. ROZIE, “Op zoek naar meer eenvormigheid in de straftoemeting: van maatpak naar confectiepak”, *RW 2005-06*, (1481) 1487.

⁶⁷ S. RAATS, *Consistente straftoemeting*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 533-535.

⁶⁸ S. RAATS, *De straf gemeten en gepast. Op weg naar consistentie in de straftoemeting*, onuitg. doctoraatsthesis Rechten Universiteit Antwerpen, 2014, 522.

3.2.1.1 Vervolgingsrichtlijnen

63. Vervolgingsrichtlijnen helpen mee vormgeven aan de beslissing van het Openbaar Ministerie tot het opstarten van een gerechtelijke procedure of de keuze tot buitengerechtelijke afhandeling. In principe kunnen deze richtlijnen worden uitgevaardigd door de minister van Justitie of het college van procureurs-generaal. Vervolgingsrichtlijnen worden dan ook beschouwd als richtlijnen van strafrechtelijk beleid die op grond van artikel 143bis en 143quater van het gerechtelijk wetboek bindend zijn voor alle leden van het Openbaar Ministerie. Dergelijke richtlijnen geven weer aan de leden van het parket in welke mate men bepaalde misdrijven moet vervolgen, welke misdrijven prioriteit hebben en welke niet. Er moeten hierbij echter ook een aantal nuances gemaakt worden. Zo heeft de minister van Justitie enkel een positief injunctierecht. Dit is zijn recht om aan de Procureur des Konings de opdracht te geven om een bepaalde zaak of dossier te onderzoeken. Een negatief injunctierecht, waarbij de minister van Justitie zou verplichten om systematisch een bepaald type van strafzaken te seponeren, bestaat daarentegen niet. Het zou immers ondenkbaar zijn dat een lid van de uitvoerende macht zich op die manier op het terrein van de wetgevende macht zou begeven.

3.2.1.2 Rekwireerrichtlijnen

64. Wanneer het Openbaar Ministerie beslist om het dossier voor de rechter te brengen, houdt de parketmagistraat ter terechtzitting, zoals gezegd, zijn zogenaamd rekwisitor waarin hij onder andere een passende straf vordert⁶⁹. Strafvorderingsrichtlijnen die zijn opgesteld met het doel de parketmagistraat te ondersteunen bij deze strafdordering, worden rekwireerrichtlijnen genoemd. Ze geven de parketmagistraat een zeker aanknopingspunt bij zijn beslissing over de aard en hoogte van de gepaste straf.⁷⁰

65. Deze masterproef tracht na te gaan of door de invoering van strafdorderingsrichtlijnen, en de consistentiebevordering van de strafdordering die daarmee wordt beoogd, ook de straftoemeting consistentier zou kunnen worden. Aangezien het gaat over consistentie in de strafdordering is het logisch dat met strafdorderingsrichtlijnen in het bijzonder de rekwireerrichtlijnen bedoeld worden. Wanneer dus verder in deze masterproef de term strafdorderingsrichtlijnen wordt gebruikt, zullen hier meestal rekwireerrichtlijnen mee bedoeld worden, tenzij anders vermeld staat en dat er wordt verduidelijkt dat het gaat om strafdorderingsrichtlijnen in het algemeen.

3.2.2 Mogelijkheden en beperkingen verbonden aan strafdorderingsrichtlijnen

66. Aan elk systeem zijn er zowel voor- als nadelen verbonden, een bepaald systeem biedt mogelijkheden maar kan ook een aantal beperkingen inhouden, zo ook de invoering van strafdorderingsrichtlijnen in het algemeen en rekwireerrichtlijnen in het bijzonder. Het kan dan

⁶⁹ X, *Taken en opdrachten*, <https://www.om-mp.be/nl/over-om/taken-opdrachten> (consultatie 14 augustus 2018).

⁷⁰ S. RAATS, *De straf gemeten en gepast. Op weg naar consistentie in de straftoemeting*, onuitg. doctoraatsthesis Rechten Universiteit Antwerpen, 2014, 532.

gaan om mogelijkheden of beperkingen voortvloeiend uit strafvorderingsrichtlijnen en rekwirerichtlijnen op zichzelf, zowel als in vergelijking met andere consistentiebevorderende instrumenten.

3.2.2.1 Mogelijkheden

67. Strafvorderingsrichtlijnen bieden verschillende mogelijkheden in de evolutie naar een transparanter en eenvormiger beleid⁷¹. Vooreerst worden strafvorderingsrichtlijnen geacht de parketmagistraat te ondersteunen bij zijn beslissing om al dan niet te vervolgen of bij het formuleren van zijn strafeis ter terechtzitting. Wanneer hij bij deze twee taken meer en betere indicaties krijgt over hoe hij in concrete zaken moet handelen, zou dit tot een eenvormigheid kunnen leiden die noodzakelijk is om tot de nodige rechtszekerheid en rechtsgelijkheid te komen. Twee zeer belangrijke beginselen in ons rechtssysteem. Strafvorderingsrichtlijnen kunnen niet alleen leiden tot een grotere transparantie van het vervolgingsbeleid, ze kunnen er tevens voor zorgen dat er een betere consistentie tot stand komt tussen dit vervolgingsbeleid en de buitengerechtigde afdoeningsmogelijkheden. Daarnaast kunnen strafvorderingsrichtlijnen een instrument zijn om een concrete vertaling te geven van de beleidsprioriteiten⁷². Zo zou onder andere de politie gebaat zijn bij de invoering van dergelijke richtlijnen, aangezien ze hierdoor een beter zicht kunnen krijgen op het vervolgingsbeleid van het Openbaar Ministerie⁷³. Bovendien valt een systeem van strafvorderingsrichtlijnen perfect in te passen in ons wettelijk kader aangezien art. 143ter van het gerechtelijk wetboek reeds stelt dat de minister van Justitie verantwoordelijk is voor het opstellen van richtlijnen inzake het strafrechtelijk beleid, inclusief die van het opsporings- en vervolgingsbeleid⁷⁴. Als specifiek rekwirerichtlijnen worden beoordeeld, dan kan worden vastgesteld dat door de invoering hiervan, in tegenstelling tot straftoemingsrichtlijnen, de verhouding tussen de strafrechters onderling zuiverder blijft en hun onafhankelijkheid niet wordt aangetast, dit zowel extern als intern ten opzichte van een of andere overkoepelende rechterlijke commissie⁷⁵.

3.2.2.2 Beperkingen

68. Anderzijds zijn er ook enkele beperkingen verbonden aan de invoering van strafvorderingsrichtlijnen. Het uitstippelen van een transparant beleid op niveau van het Openbaar Ministerie betekent vooreerst dat de discretionaire bevoegdheid van dit orgaan hiermee enigszins zou worden beknot⁷⁶. Daarnaast is het noodzakelijk, opdat de richtlijnen ook

⁷¹ T. VANDER BEKEN en A. BALCAEN, "Strafvorderingsrichtlijnen voor het openbaar ministerie: een (nieuwe) schakel in de veiligheidsketen?", *Cahiers politiestudies* 2009, Lawforce working paper 2009/5, 16, http://www.environmental-lawforce.ugent.be/wp-content/uploads/09_VanderbekenBalcaen.pdf.

⁷² *Ibid.*

⁷³ *Ibid.*, 21.

⁷⁴ *Ibid.*, 20.

⁷⁵ J. ROZIE, "Op zoek naar meer eenvormigheid in de straftoemeting: van maatpak naar confectiepak", *RW* 2005-06, (1481) 1487.

⁷⁶ T. VANDER BEKEN en A. BALCAEN, "Strafvorderingsrichtlijnen voor het openbaar ministerie: een (nieuwe) schakel in de veiligheidsketen?", *Cahiers politiestudies* 2009/3, 2, http://www.environmental-lawforce.ugent.be/wp-content/uploads/09_VanderbekenBalcaen.pdf.

effectief zouden bijdragen tot een consistentere strafvordering, en onrechtstreeks ook tot een consistentere straftoemeting, dat enerzijds de parketmagistraten ze moeten willen hanteren en anderzijds ook de strafrechters bereid moeten zijn om de eis van het Openbaar Ministerie in te willigen. Hier zou het schoentje wel eens kunnen wringen. Hoewel er reeds op gewezen werd dat de strafeis als ijkpunt wordt beschouwd voor de rechter bij de straftoemeting, en dat indien er een coherent beleid gevoerd wordt op niveau van het Openbaar Ministerie de druk voor de rechter groter wordt om de strafvordering te volgen, blijven zittende magistraten steeds onafhankelijk bij het oordelen over een straf. Het is dan ook cruciaal om na te gaan of er een draagvlak bestaat, zowel bij de zittende als bij de staande magistratuur, in verband met consistentie en strafvorderingsrichtlijnen als consistentiebevorderend instrument.

3.2.3 Bereidheid tot invoering

3.2.3.1 Juridische bereidheid

69. Zoals hierboven verduidelijkt, kunnen strafvorderingsrichtlijnen enkel een positief effect hebben wanneer er binnen de magistratuur een voldoende groot draagvlak is om ze te gebruiken⁷⁷. Dat zij achter het idee staan dat de consistentie zowel in de straftoemeting als in de strafvordering moet worden bevorderd en het belang inzien van de ontwikkeling en het gebruik van deze consistentiebevorderende instrumenten. Er kunnen immers diverse instrumenten aangereikt worden maar wanneer deze instrumenten niet of slechts door een beperkt aantal parketmagistraten zouden worden gehanteerd, zal de invoering ervan niet bijdragen tot een verbeterde consistentie.

70. Uit een opinieonderzoek dat in 2009 door Monsieurs, Vanderhallen en Rozie⁷⁸ werd uitgevoerd, is gebleken dat er in België wel degelijk een draagvlak blijkt te bestaan voor strafvorderingsrichtlijnen. Van de 514 Belgische magistraten belast met het behandelen van Nederlandstalige strafzaken, vulden 272 magistraten (53%) de vragenlijst omtrent consistentie en consistentiebevorderende instrumenten in. Uit de resultaten van het onderzoek kan worden besloten dat er een zeer positieve houding is van magistraten, zowel tegenover meer consistentie in strafvordering als in straftoemeting, maar ook tegenover de consistentiebevorderende instrumenten zelf. 81% van de parketmagistraten en 77% van de strafrechters zouden daarenboven voorstander zijn van meer ondersteuning bij hun respectievelijke strafvorderings- en straftoemetingsbeslissing, waaruit de vraag naar beslissingsondersteuning vanuit de praktijk blijkt.

71. Belangrijk in het licht van deze masterproef zijn de resultaten op de vraag of strafrechters met de strafvordering van het Openbaar Ministerie rekening houden. Slechts 3% van de strafrechters

⁷⁷ A. MONSIEURS, M. VANDERHALLEN en J. ROZIE, "Consistentie in de bestraffing: utopie of realiteit? De houding van magistraten tegenover consistentie in de strafvordering en de straftoemeting doorgelicht", *RW* 2009-2010, (90) 93.

⁷⁸ A. MONSIEURS, M. VANDERHALLEN en J. ROZIE, "Consistentie in de bestraffing: utopie of realiteit? De houding van magistraten tegenover consistentie in de strafvordering en de straftoemeting doorgelicht", *RW* 2009-2010, 90-103.

geeft aan hier zelden of nooit rekening mee te houden. Daarentegen verklaart 44% van de magistraten aan hier soms rekening mee te houden en blijkt iets meer dan de helft, de resterende 53%, de strafvordering naar eigen zeggen vaak of altijd te laten meespelen in hun straftoematingsbeslissing. Hieruit zou kunnen worden afgeleid dat de strafvordering toch een aanzienlijke rol speelt bij de straftoemeting.

72. Het onderzoek bevatte ook een aantal vragen omtrent consistentiebevorderende instrumenten. Zo werd gepeild naar de houding van de magistraten tegenover niet-bindende richtlijnen of oriëntatiepunten. 88% van de parketmagistraten en 76% van de zittende magistraten zijn van mening dat dergelijke consistentiebevorderende instrumenten meer ondersteuning zouden kunnen bieden bij het nemen van beslissingen. Opvallend hierbij is dat uit de resultaten naar voor komt dat magistraten met vijf jaar of minder anciënniteit meer ondersteuning in het gebruik van richtlijnen blijken te vinden dan dat magistraten met een anciënniteit van meer dan 5 jaar doen.

73. Hoewel soms gesteld wordt dat het probleem bij richtlijnen is dat magistraten vrezen voor een aantasting van hun vrijheid van vordering of hun onafhankelijkheid, ervaren drie kwart van de ondervraagde magistraten richtlijnen niet als een aantasting daarvan.

74. Er werd ook navraag gedaan in verband met de implementatie van de consistentiebevorderende instrumenten. Vooreerst werden de zittende magistraten gevraagd naar het niveau waarop zij vinden dat dergelijke richtlijnen moeten worden ingevoerd. 15% is van oordeel dat er geen richtlijnen nodig zijn. 4% vindt dat er enkel richtlijnen op het niveau van de zetel moeten worden ingevoerd, terwijl 32% stellen dat ze enkel richtlijnen op het niveau van het Openbaar Ministerie wenselijk vinden. Bijna de helft, 49%, is van mening dat er op beide niveaus, zowel voor de zetel als voor het Openbaar Ministerie, richtlijnen zouden moeten worden ingevoerd. Het komt er dus op neer dat slechts iets meer dan de helft van de zittende magistratuur van oordeel is dat er richtlijnen op hun niveau moeten worden ingevoerd, waarvan 49% dit enkel opportuun acht indien er ook richtlijnen op het niveau van het parket komen. Als daarnaast aan de parketmagistraten gevraagd wordt of ze het geoorloofd vinden dat de overheid niet-bindende strafvorderingsrichtlijnen zou uitvaardigen, antwoordt 58% dat ze dit geoorloofd vinden, terwijl 42% hier niet mee akkoord gaat. Het voornaamste tegenargument is voornamelijk de aantasting van de onafhankelijkheid en beslissingsvrijheid van het Openbaar Ministerie. Nu moeten deze cijfers echter wel genuanceerd worden want deze parketmagistraten staan weigerachtig tegen de invoering van richtlijnen door de uitvoerende macht maar zouden de richtlijnen misschien wel geoorloofd vinden, mochten deze door het college van procureurs-generaal worden opgesteld, zoals dat ook in Nederland het geval is.

75. Uit dit opinieonderzoek kan geconcludeerd worden dat de magistraten, hoewel ze iets terughoudender zijn wanneer het gaat over de implementatie van de consistentiebevorderende

instrumenten, positief staan tegenover het bevorderen van consistentie en consistentiebevorderende instrumenten in het algemeen.

76. Uit onderzoek van Raats blijkt er bij de door haar ondervraagde magistraten wel enige bezorgdheid lijkt te bestaan in verband met bindende richtlijnen. De magistraten vrezen dat deze de strafvordering en straftoemeting zouden reduceren tot een input-output model waarbij de aanwezigheid van bepaalde elementen in een strafzaak automatisch tot een bepaalde straf zou leiden⁷⁹. Wanneer het gaat over niet-bindende richtlijnen zijn de resultaten daarentegen wel zeer veelbelovend. De bevindingen uit bovenstaand opinieonderzoek uit 2009⁸⁰ in verband met de vraag of magistraten vinden dat niet-bindende strafvorderingsrichtlijnen de consistentie in de strafvordering ten goede kunnen komen, werden dan ook bevestigd. Zo blijkt dat maar liefst 95% van de ondervraagde parketmagistraten en 80% van de ondervraagde rechters van oordeel is dat deze richtlijnen inderdaad tot een verhoogde consistentie kunnen leiden⁸¹.

77. Bovenstaande argumenten doen geloven dat er bij voldoende juridische actoren het nodige vertrouwen en voldoende bereidwilligheid heerst om consistentiebevorderende instrumenten, en strafvorderingsrichtlijnen in het bijzonder, een kans te geven.

3.2.3.2 Politieke bereidheid

78. De aandacht voor de straftoematingsproblematiek is in de loop der jaren steeds toegenomen. Reeds in de Oriëntatienota strafbeleid en gevangenisbeleid van 1996, opgesteld door toenmalig minister van Justitie Stefaan De Clerck, werd op de invoering van zowel strafvorderingsrichtlijnen als straftoematingsrichtlijnen aangedrongen. De aanbeveling rees onder andere in het kader van de bemiddeling in strafzaken, waarbij gesteld werd dat een coördinatie op federaal niveau noodzakelijk was om tot een eenvormig beleid te komen. Zo zouden er onder andere richtlijnen nodig zijn voor de parketmagistraten opdat deze zouden weten welke delicten en daders in aanmerking komen voor deze maatregel. Verder in diezelfde nota heeft men het ook over straftoematingsrichtlijnen die wenselijk lijken om tot een coherent bestraffingsbeleid te komen. Er werd verduidelijkt dat ze een oriëntatiepunt zijn voor de magistratuur en dat ze betrekking kunnen hebben op de soort en de omvang van de straf, op equivalenties en combinaties van straffen. Aan de basis van deze ontwikkeling liggen volgens de nota zowel de proportionaliteit van de straf en het gelijkheidsbeginsel als het streven naar meer harmonisatie en rechtsgelijkheid voor de rechtsonderhorigen in de strafrechtspleging⁸².

79. Vervolgens waren het zowel minister van Justitie Laurette Onkelinx⁸³ als minister van Justitie Jo Vandeurzen die aanmoedigden om na te denken over de bestaande straftoematingsregels⁸⁴.

⁷⁹ S. RAATS, *Consistente straftoemeting*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 684.

⁸⁰ A. MONSIEURS, M. VANDERHALLEN en J. ROZIE, "Consistentie in de bestraffing: utopie of realiteit? De houding van magistraten tegenover consistentie in de strafvordering en de straftoemeting doorgelicht", *RW* 2009-2010, 90-103.

⁸¹ S. RAATS, *Consistente straftoemeting*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 660.

⁸² S. DE CLERCK, Oriëntatienota Strafbeleid en gevangenisbeleid, Brussel: Ministerie van Justitie, juni 1996.

⁸³ L., ONKELINX, Algemene Beleidsnota van de minister van Justitie, *Parl. St. Kamer* 2006-07, 270/007, 48.

Zo werd in de beleidsverklaring, van de toenmalig minister van Justitie Vandeurzen, uit 2008 verklaard dat strafvorderingsrichtlijnen overwogen zouden worden. De beleidsverklaring stelde heel concreet: *“Voor de straftoemeting en de vrijheidstraf als ‘ultimum remedium’ moet er een evenwicht komen tussen de ruime vrijheid in de straftoemeting en het beginsel van de rechtsgelijkheid en rechtszekerheid. Het invoeren van strafvorderingsrichtlijnen voor het openbaar ministerie zal worden overwogen, na de evaluatie en wetenschappelijke omkadering van het proefproject dat al werd opgestart.”*⁸⁵

80. Uit bovenstaande verklaringen kan vastgesteld worden dat er ook in de politiek een zekere vorm van bereidheid kan gevonden worden op vlak van consistentiebevorderende instrumenten.

3.2.4 Strafvorderingsrichtlijnen in België

81. Nu duidelijk is wat met strafvorderingsrichtlijnen bedoeld wordt en dat hiervoor een degelijke bereidheid bestaat, zowel op juridisch als op politiek vlak, wordt de huidige stand van zaken met betrekking tot strafvorderingsrichtlijnen in België nader toegelicht. Hierbij kan de vaststelling worden gemaakt dat er in België zeer weinig officiële instrumenten bestaan die de parketmagistraat kunnen ondersteunen bij de strafvordering. Nationale richtlijnen hebben enkel betrekking op de vervolgingsbeslissing, niet op de concrete strafeis. Van een samenhangend, nationaal systeem van strafvorderingsrichtlijnen is met andere woorden geen sprake⁸⁶. Bij het bekijken van de richtlijnen die er wel zijn, zowel op lokaal als nationaal niveau, wordt opnieuw het onderscheid gemaakt tussen vervolgings- en rekwirerichtlijnen.

82. Iets meer dan 20 jaar geleden begon de evolutie in België naar een transparanter strafrechtelijk beleid. Sinds de wet van 4 maart 1997⁸⁷ heeft de minister van Justitie in art. 143ter van het gerechtelijk wetboek immers de bevoegdheid gekregen om aan de hand van richtlijnen, inclusief opsporings- en vervolgingsrichtlijnen, het strafrechtelijk beleid uit te bouwen. Deze richtlijnen, die als loutere dienstvoorschriften beschouwd worden waaraan de rechtsonderhorigen geen rechten kunnen ontnemen⁸⁸, worden door het college van procureurs-generaal verder uitgewerkt en door de procureur des Konings in de praktijk toegepast. Het aantal richtlijnen is in de loop der tijd steeds toegenomen. Zo werd in januari 2018 nog een richtlijn ingevoerd met betrekking tot de nieuwe interneringswet⁸⁹ en werd er eind mei een gemeenschappelijke

⁸⁴ A. MONSIEURS, M. VANDERHALLEN en J. ROZIE, “Consistentie in de bestraffing: utopie of realiteit? De houding van magistraten tegenover consistentie in de strafvordering en de straftoemeting doorgelicht”, *RW* 2009-2010, (90) 102.

⁸⁵ J. VANDEURZEN, Algemene Beleidsnota van de minister van Justitie, *Parl. St. Kamer* 2007-08, nr. 995/003, <https://justitie.belgium.be/sites/default/files/downloads/verklaring.pdf>.

⁸⁶ S. RAATS, *Consistente straftoemeting*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 549.

⁸⁷ Wet 4 maart 1977 tot instelling van het college van procureurs-generaal en tot instelling van het ambt van nationaal magistraat, *BS* 30 april 1997.

⁸⁸ D. VAN DAELE, “Het juridische statuut van de richtlijnen van het strafrechtelijk beleid”, *NC* 2014, 171; N. BAUWENS, “Het beleid van het OM”, *RW* 1994-95, 587; C. FIJNAUT, D. VAN DAELE en S. PARMENTIER, *Een openbaar ministerie voor de 21 ste eeuw*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2000, 13.

⁸⁹ Richtlijn col. 1/2018 van 4 januari 2018 van het college van procureurs-generaal, https://www.om-mp.be/sites/default/files/u1/col_01_2018_nl.pdf (consultatie 14 augustus 2018).

omzendbrief opgesteld door de minister van Justitie en het college van procureurs-generaal inzake het verval van de strafvordering tegen betaling van een geldsom, ook wel de minnelijke schikking genoemd⁹⁰.

83. Naar deze nationale vervolgingsrichtlijnen werd door De Ruyver en Vander Laenen onderzoek gevoerd. Zij kwamen tot de vaststelling dat de inhoud van deze richtlijnen een bevestiging uitmaakt van het beleid dat op het niveau van het Openbaar Ministerie reeds werd gevoerd. Deze richtlijnen kunnen dus als een codificatie worden beschouwd van hoe de strafvordering er in de praktijk aan toegaat, waardoor de invloed ervan eerder klein is⁹¹.

84. Over rekwireerrichtlijnen daarentegen is in België veel minder geweten. Nationale richtlijnen met betrekking tot de strafeis bestaan er niet⁹². Er is wel geweten dat binnen het Antwerpse Openbaar Ministerie reeds een bepaalde tijd gebruik gemaakt wordt van een 'Stelsel van richtlijnen voor strafvordering', waaraan een straftoematingslijst is gekoppeld⁹³. Het gaat in dit geval om niet- bindende richtlijnen en de straftoematingslijst kan dan ook als puur indicatief worden beschouwd.⁹⁴ De magistraten bekijken of er redenen zijn om van de vooropgestelde strafeis af te wijken en beslissen met andere woorden naar eigen inzicht en ervaring over welke straf ze zullen eisen. Het feit dat de richtlijnen niet-bindend zijn, zorgt er enerzijds wel voor dat parketmagistraten gestuurd worden bij het formuleren van een strafvordering, anderzijds blijft hun beoordelingsbevoegdheid en de mogelijkheid tot individualisering behouden. Naar de toepassing en de effectiviteit van strafvorderingsrichtlijnen in de praktijk werd reeds weinig empirisch onderzoek gevoerd. Een initiatief zoals dit in Antwerpen bewijst echter de nood aan meer consistentie. Dergelijke lokale initiatieven dragen louter bij tot een lokale consistentiebevordering. Om dit effect op landelijk niveau te kunnen bereiken, zouden nationale richtlijnen moeten worden opgesteld⁹⁵.

3.2.5 Rechtsvergelijking: strafvorderingsrichtlijnen in Nederland

3.2.5.1 Algemeen

85. Ook in Nederland wordt er reeds tientallen jaren gediscussieerd over de vraag of een meer samenhangende en 'consistente' straftoemeting al dan niet wenselijk zou zijn. Men heeft er

⁹⁰ Omzendbrief col. 8/2018 van 25 mei 2018, <https://www.om-mp.be/nl/meer-weten/omzendbrieven> (consultatie 14 augustus 2018).

⁹¹ B. DE RUYVER en F. VANDER LAENEN, *Wijzigingen in het vervolgingsbeleid op het vlak van drugs, een vergelijking tussen de Vlaamse en de Waalse parketten*, 2004, www.ircp.org.

⁹² S. RAATS, *Consistente straftoemeting*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 549.

⁹³ M.J. BORGERS, "Het wettelijk sanctiestelsel en de straftoematingsvrijheid van de rechter", *T. Strafr.* 2005, 73-148.

⁹⁴ L. HUYBRECHTS en M. TRAEST, "Het strafrechtelijk sanctiestelsel en de straftoemeting door de rechter in België", *Tijdschrift voor strafrecht* 2004, nr. 6, 1-62.

⁹⁵ T. VANDER BEKEN en A. BALCAEN, "Strafvorderingsrichtlijnen voor het openbaar ministerie: een (nieuwe) schakel in de veiligheidsketen?", *Cahiers politiestudies* 2009/3, 16, http://www.environmental-lawforce.ugent.be/wp-content/uploads/09_VanderbekenBalcaen.pdf; E. LABIESE, *Reacties op dispariteit in de straftoemeting*, onuitg. masterproef Rechten Universiteit Gent, 2008-2009, 58.

ondertussen reeds verschillende remedies aangewend om hiertoe te komen, waaronder ook het gebruik van strafvorderingsrichtlijnen voor het Openbaar Ministerie⁹⁶.

86. In Nederland kwamen de eerste beleidsregels op vlak van de straftoemeting er eind 1977. Voor een aantal strafbare feiten waren er toen ook reeds landelijke en lokale strafvorderingsrichtlijnen. Aan de hand van deze richtlijnen konden officieren van justitie in concrete zaken zowel beslissen of ze al dan niet zouden vervolgen, evenals welke straf zij ter terechtzitting zouden vorderen. Door middel van een consistentere strafvordering werd immers een grotere gelijkheid in bestraffing nagestreefd⁹⁷.

87. Mettertijd bleek toch dat deze strafvorderingsrichtlijnen, die als instrument waren ingevoerd met als doel de rechtsgelijkheid te verbeteren, niet het gewenste effect hadden.⁹⁸ Een aantal redenen konden als basis voor dit probleem worden gevonden. Vooreerst werden deze regels niet door iedereen consequent gehanteerd bij de beoordeling van concrete zaken. Daarenboven werden er, bijkomend aan de landelijke richtlijnen, ook lokale richtlijnen opgesteld en aangewend, waardoor er geen eenduidigheid meer was in het gebruik van de landelijke richtlijnen. Ten slotte was er tevens de kritiek dat de inhoud van de richtlijnen niet toereikend was aangezien zij, volgens het Openbaar Ministerie, vele diverse uitgangspunten bevatten voor de beoordeling van vergelijkbare situaties. Als gevolg daarvan bleken er zich in vergelijkbare gevallen niet te verklaren verschillen voor te doen in de strafeisen van de officieren van justitie. Het probleem inzake inconsistentie in de strafvordering bleef met andere woorden bestaan en ook de rechtsgelijkheid werd niet bevorderd.

3.2.5.2 BOS/Polaris-richtlijnen

3.2.5.2.1 Totstandkoming

88. Om aan deze problemen tegemoet te komen, werd een nieuw systeem van landelijke strafvorderingsrichtlijnen ingevoerd, nl. de Polaris-richtlijnen. Een systeem dat in 1999 operationeel werd. Polaris is de afkorting van “Project Ontwikkeling Landelijke Richtlijnen Strafvoeding” en bevat richtlijnen die zowel de vervolgingsbeslissing in het algemeen als de concrete strafvordering ter terechtzitting omvatten⁹⁹.

89. De totstandkoming van de oorspronkelijke Polaris-richtlijnen, die sedert 1 april 1999 van toepassing zijn op de strafvoeding¹⁰⁰, werd aangevat door een projectgroep die zich voor het ontwikkelen van de nieuwe strafvorderingsrichtlijnen baseerde op de reeds bestaande lokale en

⁹⁶ H. NIJBOER, “Legitieme straftoemeting”, *Tijdschrift voor criminologie* 2005, (47) 1, 85.

⁹⁷ M.J. BORGERS, “Het wettelijk sanctiestelsel en de straftoemetingenvrijheid van de rechter”, *T. Strafr.* 2005, 116-117.

⁹⁸ T. VANDER BEKEN en A. BALCAEN, “Strafvorderingsrichtlijnen voor het openbaar ministerie: een (nieuwe) schakel in de veiligheidsketen?”, *Cahiers politiestudies* 2009/3, 13, http://www.environmental-lawforce.ugent.be/wp-content/uploads/09_VanderbekenBalcaen.pdf.

⁹⁹ S. RAATS, *De straf gemeten en gepast. Op weg naar consistentie in de straftoemeting*, onuitg. doctoraatsthesis Rechten Universiteit Antwerpen, 2014, 535.

¹⁰⁰ *Ibid.*, 539.

landelijke richtlijnen. De door deze werkgroep ontwikkelde richtlijnen werden vervolgens door een speciale werkgroep van het Openbaar Ministerie getoetst aan allerlei factoren zoals inhoudelijke en juridische correctheid, interne samenhang en hun toepasbaarheid in de praktijk. Vervolgens werd aan de hand van voorbeeldcasussen bij parketten getoetst of de strafeis, waartoe gekomen werd met gebruik van de richtlijnen, vergelijkbaar is met wat zij normaal in een dergelijk geval zouden eisen. Ten slotte werden de richtlijnen door het College van procureurs-generaal in overleg met de Minister besproken, waarna ze konden worden afgekondigd¹⁰¹.

90. Wanneer er nadien nood was aan nieuwe richtlijnen of de bestaande richtlijnen dienden te worden gewijzigd, werd een soortgelijke manier van ontwikkeling gehanteerd.¹⁰² Een werkgroep, samengesteld uit specialisten inzake het desbetreffende handhavingsterrein, kreeg in dat geval de taak om onder begeleiding van het Openbaar Ministerie een conceptrichtlijn op te stellen, hierbij rekening houdend met andere belanghebbende actoren zoals politie en/of betrokken ministeries. Of de richtlijn op een correcte wijze tot stand kwam, de duidelijkheid ervan en de invloed van de richtlijn op de organisatie van het Openbaar Ministerie en de automatisering zijn factoren die nadien werden getoetst door een unit 'wet en regelgeving' van het Parket-generaal, die tevens moest zorgen voor de afstemming met het Directoraat-generaal rechtshandhaving van het ministerie van Justitie. Na het bekijken van de richtlijn door een commissie die de kwaliteit van alle beleidsregels beoordeelt, werd de richtlijn uiteindelijk terug naar het College van procureurs-generaal gestuurd, die ze na overleg met de minister opnieuw voor vier jaar vaststelde. De duur waarvoor strafvorderingsrichtlijnen gelden maar die eventueel verlengd kan worden¹⁰³.

91. Aangezien er sinds 1979 een principiële openbaarheid van de richtlijnen geldt, werden ook deze strafvorderingsrichtlijnen, uitgevaardigd door het college van procureurs-generaal, volledig openbaar gemaakt. Zij werden enerzijds door de Nederlandse regering gepubliceerd in de Staatscourant en anderzijds waren ze ook beschikbaar via een speciaal ter ondersteuning van de richtlijnen ontwikkeld beslissingsondersteunend systeem (BOS).¹⁰⁴

3.2.5.2.2 Werking van de richtlijnen

92. Dit systeem van Polaris-richtlijnen bestaat uit 2 onderdelen: enerzijds is er het kader voor strafvordering, dat algemene uitgangspunten en een methode van strafvorderingsbeleid bevat, anderzijds kwamen er een groot aantal delictspecifieke strafvorderingsrichtlijnen tot stand¹⁰⁵.

¹⁰¹ M. DUKER, *Legitieme straftoemeting*, Den Haag, Boom Juridische Uitgevers, 2003, 86.

¹⁰² S. RAATS, *De straf gemeten en gepast. Op weg naar consistentie in de straftoemeting*, onuitg. doctoraatsthesis Rechten Universiteit Antwerpen, 2014, 539.

¹⁰³ M. DUKER, *Legitieme straftoemeting*, Den Haag, Boom Juridische Uitgevers, 2003, 87.

¹⁰⁴ G. CORSTENS, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Arnhem, Kluwer, 2005, 142-143; M.J. BORGERS, "Het wettelijk sanctiestelsel en de straftoemetingsvrijheid van de rechter", *T. Strafr.* 2005, 116; G. SCHURER en R.P.L. VAN LOON, "Strafvorderingsrichtlijnen in Nederland: geschiedenis, heden en toekomst", *Trema* 2000, 10; G. SCHURER, "Tien jaar BOS/Polaris", *Opportuun* 2009, 19.

¹⁰⁵ T. VANDER BEKEN en A. BALCAEN, "Strafvorderingsrichtlijnen voor het openbaar ministerie: een (nieuwe) schakel in de veiligheidsketen?", *Cahiers politiestudies* 2009/3, 13, <http://www.environmental-lawforce.ugent.be/wp->

Deze strafvorderingsrichtlijnen werden opgesteld voor delicten waarbij het onderscheid in strafvordering het grootst is, dit zijn voornamelijk delicten die frequent voorkomen en/of maatschappelijk gevoelig liggen. De richtlijnen zijn toepasselijk op alle meerderjarige natuurlijke personen die ervan verdacht worden strafbare feiten zoals in de richtlijn te hebben gepleegd.¹⁰⁶ Ze hebben tot doel strafbare feiten op grond van objectieve omstandigheden te beoordelen en zowel over de strafmodaliteit (bv. minnelijke schikking of vervolging), de strafsoort (geldboete, werkstraf of gevangenisstraf) als de strafmaat een indicatie te geven.¹⁰⁷

93. De Polaris-richtlijnen werken op basis van een puntensysteem. In eerste instantie wordt gebruik gemaakt van strafpunten die een maat zijn voor het bepalen van de ernst van het feit of complex van feiten.

94. Om het aantal strafpunten te bepalen, vertrekt elke richtlijn vanuit het basisdelict waaraan een bepaald aantal basis-strafpunten worden toegekend. Met basisdelicten worden delicten in hun meest eenvoudige verschijningsvorm bedoeld, zonder strafverzwarende, strafverminderende en/of andere strafbepalende factoren¹⁰⁸. Die andere strafbepalende kenmerken, die in het systeem beoordelingsfactoren worden genoemd en die per basisdelict kunnen verschillen, staan tevens in de richtlijnen opgenomen en beïnvloeden het totale aantal strafpunten. Elk kenmerk komt immers overeen met een bepaalde hoeveelheid strafpunten en/of een procentuele stijging van het aantal reeds opgelegde strafpunten¹⁰⁹.

95. Deze beoordelingsfactoren kunnen worden onderverdeeld in vier categorieën¹¹⁰:

- basisfactoren: dit zijn factoren die enkel bij specifieke basisdelicten van toepassing zijn en die een absoluut aantal strafpunten toevoegen, los van de ernst van het feit;
- delictspecifieke factoren: deze factoren komen alleen bij bepaalde strafbare feiten voor en hangen nauw samen met de relatieve ernst van het basisdelict. Ze voegen, afhankelijk van het reeds opgetelde aantal strafpunten, een procentuele stijging van de strafpunten toe;
- wettelijke factoren: dergelijke factoren spelen een rol bij alle strafbare feiten en vermeerderen of verminderen het aantal strafpunten met een vast percentage omdat hun gewicht in relatie staat tot de ernst van het misdrijf;
- recidive: geeft de persoon van de dader weer met betrekking tot zijn strafrechtelijk verleden en leidt er net als de wettelijke factoren toe dat de strafpunten vermeerderd of verminderd worden met een vast percentage.

content/uploads/09_VanderbekenBalcaen.pdf.; M. DUKER, *Legitieme straftoemeting*, Den Haag, Boom Juridische Uitgevers, 2003, 86-88.

¹⁰⁶ S. RAATS, *De straf gemeten en gepast. Op weg naar consistentie in de straftoemeting*, onuitg. doctoraatsthesis Rechten Universiteit Antwerpen, 2014, 540.

¹⁰⁷ T. VANDER BEKEN en A. BALCAEN, "Strafvorderingsrichtlijnen voor het openbaar ministerie: een (nieuwe) schakel in de veiligheidsketen?", *Cahiers politiestudies* 2009/3, 14, http://www.environmental-lawforce.ugent.be/wp-content/uploads/09_VanderbekenBalcaen.pdf.

¹⁰⁸ M. DUKER, *Legitieme straftoemeting*, Den Haag, Boom Juridische Uitgevers, 2003, 87.

¹⁰⁹ *Ibid.*

¹¹⁰ *Ibid.*, 87-88.

96. Ontbreken er gegevens om tot een correcte beoordeling van bepaalde strafbare kenmerken te kunnen overgaan, dan dienen deze kenmerken zo weinig mogelijk invloed te hebben op het aantal strafpunten. Indien de delinquent meerdere strafbare feiten pleegde, dient voor elk feit afzonderlijk het aantal strafpunten te worden bepaald en als dusdanig te worden samengeteld.

97. Nadat het aantal strafpunten werd bepaald, worden deze omgezet in sanctiepunten, die op hun beurt bepalend zijn voor de strafmaat die de richtlijn aangeeft. Omdat er in sommige gevallen, bijvoorbeeld bij samenloop van meerdere strafbare feiten of beoordelingsfactoren, sprake kan zijn van een disproportionele sanctie, wordt de methode van het afnemend strafnut gehanteerd.¹¹¹

98. Deze methode maakt gebruik van schijven. In de eerste schijf, tot 180 strafpunten, komt elk strafpunt overeen met één sanctiepunt. Vanaf strafpunt 180 tot en met 540 wordt voor elk strafpunt een half sanctiepunt gerekend. Elk strafpunt boven de 540 telt slechts voor een kwart. In een concreet dossier zullen 620 strafpunten zich dus vertalen naar 380 sanctiepunten, nl. 180 (schijf 1) + 180 (schijf 2) + 20 punten (schijf 3). Deze methode geldt niet voor de meest ernstige delicten, milieudelicten of economische delicten, daarbij geldt de regel dat strafpunten altijd volledig zullen worden omgezet in sanctiepunten. Afhankelijk van het aantal sanctiepunten wordt ten slotte de strafvordering bepaald. Concreet komt het erop neer dat de parketmagistraat voor een buitengerechtelijke afdoening zal kiezen zolang het totale aantal sanctiepunten minder dan 90 bedraagt. Is het totaal aantal sanctiepunten hoger dan 90 dan zal hij de zaak aanhangig maken bij het bevoegde rechtscollege.

99. Kort samengevat werden volgende modaliteitsgrenzen vooropgesteld:

1 t/m 20 punten:	Geldboete (geldtransactie)
> 20 t/m 30 punten:	Afhankelijk van aard delict en omstandigheden verdachte: geldboete (geldtransactie) of taakstraf OM
> 30 t/m 90 punten:	Taakstraf OM
> 90 t/m 120 punten:	Dagvaarden en taakstrafeis
> 120 punten:	Dagvaarden en gevangenisstrafeis

100. Eén sanctiepunt kreeg daarenboven de waarde toegekend van ofwel een geldboete van 36 euro, twee uren taakstraf of één dag gevangenisstraf¹¹².

101. De Polaris-richtlijnen zijn er om de officieren van justitie te helpen een correcte strafeis te formuleren maar dat verhindert de parketmagistraat niet om een persoonlijke afweging te maken indien hij meent dat er bepaalde daad- of daderkenmerken zijn die niet op een correcte wijze vertaald zijn in de verkregen strafeis. Hij kan dus van de door de Polaris-richtlijnen verkregen

¹¹¹ S. RAATS, *De straf gemeten en gepast. Op weg naar consistentie in de straftoemeting*, onuitg. doctoraatsthesis Rechten Universiteit Antwerpen, 2014, 541.

¹¹² COLLEGE VAN PROCUREURS-GENERAAL, *Aanwijzing kader voor strafvordering*, inwerkingtreding: 1 januari 2014, <http://wetten.overheid.nl/BWBR0034604/2014-01-01> (consultatie 14 augustus 2018).

strafvordering afwijken, zolang hij zijn redenen hiervoor maar grondig toelicht en verduidelijkt. De Polaris-richtlijnen zorgen dus vooral voor een uniform uitgangspunt bij het formuleren van de strafeis in individuele gevallen.¹¹³ Dat uitgangspunt is daarbij hoofdzakelijk gebaseerd op daadgerelateerde factoren en niet, of toch in veel mindere mate, op dadergerelateerde factoren.

3.2.5.2.3 BOS

102. Samen met de invoering van de Polaris-richtlijnen, werd dus ook een beslissingsondersteunend computersysteem (BOS) in gebruik genomen. Dit gebruiksvriendelijke computersysteem helpt officieren van justitie en parket-secretarissen bij het berekenen van de strafpunten. Zo verzekert het dat de richtlijnen door alle parketmagistraten op dezelfde wijze worden toegepast en verkleint het de kans op fouten bij de berekening. Bovendien verschaft BOS ook toelichtende informatie zoals die ook in het kader voor strafvordering terug te vinden is.¹¹⁴ Naast informatie met betrekking tot de ingevoerde strafzaken, worden parketmagistraten namelijk ook verplicht tot de invoering van hun motivering wanneer ze zouden afwijken van de richtlijnen.¹¹⁵

3.2.5.3 Huidige systeem

103. Sinds 1 maart 2015 werd afgestapt van het verouderde BOS/Polaris-systeem en werd een nieuw stelsel van korte en transparante richtlijnen ingevoerd. Met de invoering van de nieuwe richtlijnen werd afgestapt van het systeem waarbij strafpunten moesten worden opgeteld en afgetrokken. Het nieuwe systeem vertrekt vanuit heldere en herkenbare uitgangspunten voor ieder strafbaar feit, maar laat daarenboven ook de nodige ruimte voor de officieren van justitie om te komen tot een afdoening die op de bijzondere omstandigheden van de zaak is gericht en die hen met andere woorden de mogelijkheid biedt maatwerk te leveren¹¹⁶.

104. In eerste instantie wordt aan de hand van delictspecifieke richtlijnen bepaald welke sanctie als landelijk uitgangspunt geldt voor soortgelijke feiten. Zo werden er 51 nieuwe richtlijnen ingevoerd. Het zogezegde maatwerk wordt vervolgens geleverd door te bepalen of het waargenomen uitgangspunt geschikt is in de concrete strafzaak. Hierbij wordt rekening gehouden met de in de richtlijn vermelde strafverzwarende en/of strafverlichtende factoren. Voor de 51 delictspecifieke richtlijnen die werden ingevoerd, is er tevens voorzien in een 'Aanwijzing kader voor strafvordering en OM-afdoeningen'. Hierin werden drie algemene uitgangspunten aangenomen die bij de strafvordering en de OM-afdoeningen worden nagestreefd. Vooreerst is er het feit dat het moet gaan om maatwerk binnen de door de richtlijnen gegeven kaders. Een

¹¹³ S. RAATS, *De straf gemeten en gepast. Op weg naar consistentie in de straftoemeting*, onuitg. doctoraatsthesis Rechten Universiteit Antwerpen, 2014, 542.

¹¹⁴ M. DUKER, *Legitieme straftoemeting*, Den Haag, Boom Juridische Uitgevers, 2003, 89.

¹¹⁵ S. RAATS, *De straf gemeten en gepast. Op weg naar consistentie in de straftoemeting*, onuitg. doctoraatsthesis Rechten Universiteit Antwerpen, 2014, 542-543.

¹¹⁶ P.M. SCHUYT, "Nieuwe strafvorderingsrichtlijnen voor het Openbaar Ministerie", *Sancties* 2015/10, <https://www.navigators.nl/document/idd6c8a1fe0fff4b6e801e533e282f6c0d/sancties-tijdschrift-over-straffen-en-maatregelen-nieuwe-strafvorderingsrichtlijnen-voor-het-openbaar-ministerie>.

tweede uitgangspunt bestaat uit het vergoeden van schade en het ontnemen van wederrechtelijk verkregen voordelen, wat blijkt geeft van de verstevigde positie van het slachtoffer. Ten slotte streeft men met deze richtlijnen zo veel als mogelijk het herstel van de verstoorde rechtsorde en het voorkomen van recidive na. Bovenop deze drie uitgangspunten bevat de aanwijzing ook een aantal algemeen geldende strafbepalende kenmerken, niet alleen wettelijke strafverhogingsgronden zoals bijvoorbeeld medeplichtigheid en recidive, maar ook meer specifieke en nadrukkelijk omschreven factoren, zoals de positie of het statuut van het slachtoffer, wapengebruik, lichamelijk letsel en diverse andere factoren¹¹⁷.

3.2.5.4 Bedenkingen bij het Nederlandse systeem

105. Bij dit Nederlandse systeem kunnen echter ook enkele bedenkingen geformuleerd worden, enerzijds over het systeem zelf en anderzijds over de transposeerbaarheid van het systeem naar België.

106. Een eerste bedenking bij het BOS/Polaris-systeem, zoals dat tot 2015 in Nederland van kracht was, is het feit dat de regels meer zijn dan loutere dienstvoorschriften. De richtlijnen worden er beschouwd als recht in de zin van art. 79 Wet RO¹¹⁸ en binden de parketmagistraat bij de beoordeling van concrete gevallen¹¹⁹. Dit zorgt ervoor dat een dergelijk systeem in België niet mogelijk lijkt, hoewel er rekening mee moet gehouden worden dat de positie van het Openbaar Ministerie nog steeds evolueert¹²⁰.

107. Er werd slechts in zeer beperkte mate empirisch onderzoek gevoerd naar de consistentiebevorderende werking van de BOS/Polaris-richtlijnen. In 2005 werd er door twee studenten van de universiteit van Amsterdam een grootschalige evaluatie¹²¹ van het systeem gemaakt. Taraf en Dekkers hebben bij hun onderzoek een vergelijking gemaakt tussen de strafvorderingsfase, niet voor en na de invoering van de strafvorderingsrichtlijnen maar wel voor en na de invoering van het vernieuwde beslissingsondersteunend systeem, BOS. Hieruit concludeerden ze dat het computerprogramma wel degelijk heeft bijgedragen tot een verbeterde consistentie voor beklaagden die zich niet in staat van herhaling bevinden.¹²² Aangezien er niet gekeken werd naar de invloed van de strafvorderingsrichtlijnen zelf, kunnen er omtrent de consistentiebevorderende werking van de Polaris-richtlijnen zelf geen conclusies getrokken

¹¹⁷ P.M. SCHUYT, "Nieuwe strafvorderingsrichtlijnen voor het Openbaar Ministerie", *Sancties* 2015/10, <https://www.navigator.nl/document/idd6c8a1fe0fff4b6e801e533e282f6c0d/sancties-tijdschrift-over-straffen-en-maatregelen-nieuwe-strafvorderingsrichtlijnen-voor-het-openbaar-ministerie>.

¹¹⁸ Wet op de rechterlijke organisatie.

¹¹⁹ M.J. BORGERS, "Het wettelijk sanctiestelsel en de straftoemetingvrijheid van de rechter", *T. Strafr.* 2005, 117.

¹²⁰ S. RAATS, *Consistente straftoemeting*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 568.

¹²¹ S.B. TARRAF en M. DEKKERS, *Evaluatie BOS/Polaris*, Universiteit Amsterdam, onuitg., 2005, 261p.

¹²² S. RAATS, *De straf gemeten en gepast. Op weg naar consistentie in de straftoemeting*, onuitg. doctoraatsthesis Rechten Universiteit Antwerpen, 2014, 545.

worden.¹²³ Er kan daarom ook niet met een absolute zekerheid gezegd worden dat een eventuele invoering van dergelijke richtlijn in België tot een grotere consistentie zouden leiden.

108. Daarenboven stelt zich vooral de vraag naar de verhouding tussen de strafvorderingsrichtlijnen voor het Openbaar Ministerie en de oriëntatiepunten¹²⁴ zoals die voor de zittende magistraten bestaan. Het is een vraag die reeds onder het oude BOS/Polaris systeem naar voor kwam maar die toen kon worden weerlegd door het feit dat de strafeis van het Openbaar Ministerie op een andere manier tot stand kwam dan het geval was voor de rechterlijke oriëntatiepunten. In het nieuwe systeem zouden zowel het Openbaar Ministerie als de strafrechter dezelfde methode aanwenden om tot een uitgangspunt te komen. Wanneer dezelfde werkwijze wordt gehanteerd en dit toch tot verschillende uitgangspunten leidt, wordt het echter zeer moeilijk te verklaren waarom er verschillende systemen moeten bestaan¹²⁵.

109. Het uitgangspunt dat strafvorderingsrichtlijnen bieden om tot een gepaste straf te komen, is volgens sommige auteurs voornamelijk gebaseerd op daadgerelateerde factoren en minder op dadergerelateerde factoren¹²⁶. Een systeem van richtlijnen waarbij parketmagistraten binnen bepaalde kwantitatieve en kwalitatieve marges, en zonder een verplichte aparte motivering, een voorstel tot transactie of te vorderen straf zouden kunnen doen, zou volgens bepaalde auteurs dan ook beter zijn. Zo zou aan de parketmagistraat immers voldoende ruimte worden geboden om rekening te houden met de eigen indruk van de zaak, zowel op vlak van de feiten als met betrekking tot de persoon¹²⁷.

3.2.6 Bedenkingen omtrent de invoering van rekwireerrichtlijnen in België

110. Het is vooreerst onduidelijk of rekwireerrichtlijnen wettelijk zijn in onze huidige strafrechtspleging. Noch in artikel 151 van de Grondwet, noch in de artikelen 143bis en 143quater van het gerechtelijk wetboek wordt immers gesproken over dergelijke rekwireerrichtlijnen. Men verwijst in deze wetsartikelen enkel naar richtlijnen van opsporings- en vervolgingsbeleid.

111. Er bestaat daarnaast ook discussie over de positie van het Openbaar Ministerie binnen het staatsbestuur en haar discretionaire bevoegdheid. Moet het Openbaar Ministerie beschouwd worden als deel van de rechterlijke of van de uitvoerende macht. Hoewel er voor beide visies verschillende argumenten te vinden zijn, vertrekt deze masterproef vanuit de meest dominante zienswijze, namelijk dat het Openbaar Ministerie moet beschouwd worden als een instelling met

¹²³ *Ibid.*, 593.

¹²⁴ 'Oriëntatiepunten voor de zittende magistraten' informeren de rechter louter over de straftoemingspraktijk en houden geen beperking in van zijn straftoemingsvrijheid.

¹²⁵ P.M. SCHUYT, "Nieuwe strafvorderingsrichtlijnen voor het Openbaar Ministerie", *Sancties* 2015/10, <https://www.navigator.nl/document/idd6c8a1fe0fff4b6e801e533e282f6c0d/sancties-tijdschrift-over-straffen-en-maatregelen-nieuwe-strafvorderingsrichtlijnen-voor-het-openbaar-ministerie>.

¹²⁶ M.J. BORGERS, "Het wettelijk sanctiestelsel en de straftoemingsvrijheid van de rechter", *T. Strafr.* 2005, 135-136.

¹²⁷ T. VANDER BEKEN en A. BALCAEN, "Strafvorderingsrichtlijnen voor het openbaar ministerie: een (nieuwe) schakel in de veiligheidsketen?", *Cahiers politiestudies* 2009/3, 16, http://www.environmental-lawforce.ugent.be/wp-content/uploads/09_VanderbekenBalcaen.pdf.

een bijzondere constitutionele positie door zowel deel uit te maken van de uitvoerende als van de rechterlijke macht. Vertrekkend vanuit deze visie wordt het vorderen van een straf ter terechtzitting beschouwd als de parketmagistraat die zijn medewerking verleent aan de rechtsprekende bevoegdheid en zo optreedt als vertegenwoordiger van de rechterlijke macht. De parketmagistraat beschikt hierbij dan ook over een volledige vrijheid en onafhankelijkheid. Hier kan worden verwezen naar het adagium “La plume est serve mais la parole est libre”, wat betekent dat de parketmagistraat in zijn gesproken woord vrij en onafhankelijk is en hij dus niet gehouden is tot hetgeen hij schriftelijk heeft gevorderd. Hij kan met andere woorden op de zitting vorderen wat hij zelf het meest opportuun acht, ook al is dit iets anders dan wat schriftelijk werd gevorderd, zonder dat hij hiervoor enige verantwoording aan zijn hiërarchische overste dient af te leggen. Dit in tegenstelling tot de vervolgingsbeslissing, een taak waarbij het Openbaar Ministerie optreedt als vertegenwoordiger van de uitvoerende macht. Ten gevolge hiervan wordt de parketmagistraat in zijn onafhankelijkheid beperkt. Hij is bij deze taak immers aan het hiërarchisch gezag van de minister van Justitie onderworpen. Het bevestigt dat de parketmagistraat bij het uitoefenen van de strafvordering vrij en onafhankelijk is. Hij maakt bij de uitoefening van die functie deel uit van de rechterlijke macht maar bekleedt zelf geen rechtsprekende functie¹²⁸.

3.2.7 Evaluatie van strafvorderingsrichtlijnen.

112. Wanneer nu ten slotte ook nog de doctoraatsstudie van Raats onder de loep genomen wordt, waarin zij zeer specifiek de consistentiebevorderende werking van strafvorderingsrichtlijnen heeft onderzocht, zou het mogelijk moeten zijn een antwoord te formuleren op de eerste onderzoeksvraag: “*Hebben strafvorderingsrichtlijnen een impact op de strafvordering en vergroten zij met andere woorden de consistentie van deze strafeis?*”.

113. Uit de resultaten van Raats blijkt heel duidelijk dat strafvorderingsrichtlijnen op het niveau van het Openbaar Ministerie de consistentie bevorderen, enerzijds met betrekking tot de soort en duur van de hoofdstraf en anderzijds ook inzake de combinatie tussen hoofdstraf en geldboete. Wanneer de parketmagistraat afwijkt van het strafadvies, bevordert de richtlijn de consistentie in de duur van de hoofdstraf echter niet¹²⁹. Uit deze onderzoeksresultaten kan een consistentiebevorderende werking van strafvorderingsrichtlijnen worden afgeleid en dat is ook de reden waarom Raats in haar studie dit instrument aanbeveelt. Niet enkel dragen de strafvorderingsrichtlijnen volgens haar bij tot een consistentere strafvordering, tevens besluit zij dat aan de voorwaarden voor de toepassing ervan in de praktijk is voldaan. Zo past het instrument van strafvorderingsrichtlijnen in onze strafrechtspleging, verhinderen strafvorderingsrichtlijnen daarenboven niet dat de strafvordering wordt geïndividualiseerd en zijn ze ten slotte ook gebruiksvriendelijk¹³⁰.

¹²⁸ L. HUYBRECHTS, “Plaats en rol van de strafrechter in de strafrechtsbedeling”, *Panopticon* 2001, (65) 65.

¹²⁹ S. RAATS, *Consistente straffoemeting*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 628.

¹³⁰ *Ibid.*, 718-721.

114. Rekening houdend met deze resultaten kan de eerste onderzoeksvraag dan ook positief beantwoord worden. Er wordt immers besloten dat strafvorderingsrichtlijnen wel degelijk een positieve impact hebben op de consistentie van de strafvordering.

4 Empirisch onderzoek naar de link tussen strafvordering en straftoemeting

115. Om de tweede onderzoeksvraag met voldoende significantie te kunnen beantwoorden, zal gebruik gemaakt worden van statistische regressie. Hiertoe werden, aan de hand van een steekproef van rechtszaken, verschillende gegevens verzameld. Deze gegevensverzameling zal verder als “dataset” worden benoemd. Nadien zal geprobeerd worden een statistisch model te schatten waarbij de bijdrage van verschillende onafhankelijke parameters in de verklaring van de link tussen strafvordering en straftoemeting getoetst zal worden.

4.1 Samenstelling dataset

116. Om de dataset te kunnen samenstellen, werd nagedacht welke gegevens uit de verschillende dossiers moesten worden verzameld. Hierbij is het belangrijk een overzicht te hebben van zowel de afhankelijke variabelen als de verschillende onafhankelijke variabelen die nadien in de statistische regressie getoetst kunnen worden.

4.1.1 Variabelen in het model

4.1.1.1 Afhankelijke variabelen

117. De afhankelijke variabelen dienen het antwoord te geven op de onderzoeksvraag of de strafvordering door het Openbaar Ministerie enige impact heeft op de straftoemeting door de rechter. Daartoe wordt bij de verschillende afhankelijke variabelen steeds de vergelijking gemaakt tussen de gevorderde straf en de uitgesproken straf. In dit onderzoek wordt een onderscheid gemaakt in welke mate de strafvordering de straftoemeting beïnvloedt.

118. Met behulp van een eerste afhankelijke variabele in dit onderzoek worden de staftoemeting en de strafvordering met elkaar vergeleken, waarbij zowel de gevorderde als de uitgesproken straf in hun totaliteit wordt bekeken. De waarde van de afhankelijke variabele is “ja” als de totale uitgesproken straf gelijk is aan de totale gevorderde straf door het Openbaar Ministerie. Wanneer dit niet het geval is krijgt de afhankelijke variabele de waarde “neen”. Er werd hierbij eerst nagegaan in hoeveel gevallen de strafvordering exact gevolgd werd. Hierbij werd zeer strikt geoordeeld en zodra er een verschil was in de aard van de straf, de hieraan gekoppelde modaliteit of de strafmaat, werd geoordeeld dat er geen totale overeenstemming was. Uit de initiële resultaten van deze analyse zal, in sectie 4.3.1.1, blijken dat er slechts in ongeveer 20% van de gevallen een exacte overeenkomst is tussen de strafvordering en de straftoemeting. Aangezien deze cijfers beduidend lager zijn dan in de rechtsleer, waar sprake is van 56% van de gevallen waarin het vonnis identiek is aan de eis¹³¹, werd het feit of de straftoemeting de

¹³¹ K. BEYENS, *Straffen als sociale praktijk. Een penologisch onderzoek naar straftoemeting*, Brussel, VUBPRESS, 2000, 69.

strafvordering volgt in een volgende stap ook op een iets minder absolute, of minder strenge, wijze beoordeeld.

119. Eerder dan een exacte gelijkheid te hanteren, werd dus vervolgens ook een relatieve waardering aangewend om te beoordelen of de strafvordering al dan niet gevolgd werd bij de straftoemeting. Hieronder worden de verschillende criteria besproken die hierbij zijn toegepast.

120. Een eerste criterium dat gehanteerd wordt in de vergelijking van de uitgesproken en de gevorderde straf is de effectieve vrijheidsberoving. Er zijn bijvoorbeeld verschillende dossiers in de steekproef waarbij het Openbaar Ministerie vraagt om een effectieve vrijheidsberoving maar waarbij er door de rechter toch een gevangenisstraf met uitstel wordt uitgesproken. Omdat het feit of iemands vrijheid al dan niet wordt beroofd, geacht wordt een belangrijk verschilpunt te zijn, wordt het in dit onderzoek toch meegenomen als een verschil in straf.

121. Een tweede criterium in de vergelijking is het verschil in duurtijd van de gevangenisstraf. In dit onderzoek wordt aangenomen dat wanneer het verschil in uitgesproken gevangenisstraf groter is dan twee maanden, de strafvordering niet gevolgd werd. Meer dan twee maanden is, los van hoe de twee maanden zich procentueel ten opzichte van de totale straf verhouden, reeds een belangrijke tijdsduur om langer of minder lang van de vrijheid te worden ontnomen. Wanneer er anderzijds een verschil van 2 maanden of minder zit tussen de gevorderde en uitgesproken gevangenisstraf, wordt in dit onderzoek beoordeeld dat de strafvordering gevolgd wordt.

122. Probatie-uitstel wordt beschouwd als een derde criterium. Er wordt in dit onderzoek ook beslist dat de straftoemeting de strafvordering volgt wanneer er een straf met probatie-uitstel wordt gevorderd en er bijkomend aan het uitstel geen probatiemaatregelen worden opgelegd. Het verschil tussen probatie-uitstel en uitstel van de strafuitvoering wordt hier met andere woorden niet als verschillend beschouwd.

123. Ondanks het feit dat er bij deze relatieve waardering voornamelijk belang gehecht wordt aan de gevangenisstraf, wordt ook, weliswaar in mindere mate, rekening gehouden met de geldboete die wordt gevorderd en uitgesproken. Wanneer er bijvoorbeeld naast een gevangenisstraf ook een geldboete wordt gevorderd, en er niet of slechts in beperkte mate wordt afgeweken van de gevangenisstraf, wordt gekeken naar de toegemeten geldboete. Wijkt deze bijvoorbeeld slechts in beperkte mate af van de gevorderde geldboete, gaat dit onderzoek ervan uit dat de strafvordering gevolgd wordt. Wanneer de geldboete echter in heel hoge mate verschilt van het gevorderde bedrag, wordt geoordeeld dat de strafvordering niet gevolgd wordt. Als motivatie hiervoor geldt dat de geldboete in vergelijking met een vrijheidsberovende straf van ondergeschikt belang is.

124. Met behulp van een tweede afhankelijke variabele wordt in het volgende luik van dit empirisch onderzoek nagegaan of de visie van het Openbaar Ministerie, over het al dan niet opleggen van een vrijheidsberovende straf, werd gevolgd. Deze beoordeling staat helemaal los van het oordeel of de strafvordering in het algemeen al dan niet werd gevolgd.

Het Openbaar Ministerie oordeelt bij haar strafvordering of iemand al dan niet zijn vrijheid moet worden ontnomen, met andere woorden of het vanuit haar perspectief wenselijk is dat iemand effectief uit de maatschappij wordt verwijderd. In bepaalde gevallen kan het parket bijvoorbeeld een effectieve gevangenisstraf vorderen maar het is vervolgens aan de rechter om te beslissen of hij het parket volgt. Kiest hij inderdaad voor een effectieve vrijheidsberoving, dan krijgt de afhankelijke variabele in dit onderzoek de waarde “ja”.

Kiest de rechter er echter voor om geen effectieve vrijheidsberovende straf uit te spreken, maar bijvoorbeeld wel een gevangenisstraf met uitstel of eventueel zelfs een werkstraf, dan volgt hij de visie van het parket niet, en kunnen we besluiten dat het oordeel van het Openbaar Ministerie in verband met de vrijheidsberoving niet gevolgd werd. Hier krijgt de variabele dus de waarde “neen”. In dit voorbeeld zijn de “ja” en “neen” categorie evident en duidelijk.

Het is echter iets ingewikkelder wanneer het parket geen effectieve vrijheidsberoving vordert en het dus van mening is dat de delinquent niet van zijn vrijheid moet worden beroofd. Spreekt de rechter in deze hypothese wel een effectieve gevangenisstraf uit, wordt het oordeel van het parket niet gevolgd en wordt het geval als “neen” gecodeerd. Berooft ook de rechter de delinquent niet effectief van zijn vrijheid volgt hij de vordering van het Openbaar Ministerie op dit vlak en wordt dit geval als “ja” gecodeerd. Dit alles om te kunnen nagaan in welke mate de straftoemeting het oordeel van de strafvordering inzake de noodzaak tot vrijheidsberoving volgt.

125. Beide afhankelijke variabelen zullen met behulp van statistiek worden getoetst aan een aantal onafhankelijke variabelen die verder in dit deel worden besproken.

4.1.1.2 Onafhankelijke variabelen

126. De onafhankelijke variabelen zijn de parameters die kunnen verklaren of voorspellen of de opgelegde straf de gevorderde straf zal volgen. In dit onderzoek zullen volgende parameters getoetst worden:

- Het aantal rechters die over de zaak beslist hebben;
- De kamer waarin de zaak werd behandeld;
- Het type rechtszaak dat afgeleid wordt uit de tenlastelegging;
- De rechter(s) die over de zaak geoordeeld hebben;
- Elementen die voor de straftoemeting van belang zijn zoals bijvoorbeeld verzwarende of verzachtende omstandigheden (indien deze aanwezig waren);
 - Schuldinzicht;
 - Gerechtig verleden.

127. Voor bepaalde categorieën van rechtszaken werden daarnaast bijkomende elementen in ogenschouw genomen omdat die eventueel kunnen bijdragen aan de verklaring van het verband tussen de gevorderde en de opgelegde straf:

- voor seksuele misdrijven waarbij minderjarigen betrokken worden is er een onderscheid gemaakt per leeftijdscategorie van het slachtoffer;
- voor diefstal of braak wordt een onderscheid gemaakt of het een poging was of een effectieve diefstal/braak. Daarnaast wordt ook bekeken of er als dan niet geweld gebruikt is;
- voor drugszaken wordt een onderscheid gemaakt naargelang er sprake is van bendevoorming en of de beklaagde al dan niet de leider is van de bende;
- bij slagen en verwondingen wordt ook de eventuele arbeidsongeschiktheid van het slachtoffer meegenomen als parameter.

4.1.2 Ontwikkeling van de dataset

128. Om het beoogde statistisch onderzoek te kunnen voeren, wordt gebruik gemaakt van een persoonlijk samengestelde dataset. Alvorens echter de data te kunnen gaan verzamelen en de eigenlijke dossierstudie aan te vatten, moesten een aantal formaliteiten worden vervuld.

129. Vooreerst waren de toestemmingen van zowel de Procureur des Konings als van de Procureur-Generaal van Gent noodzakelijk om op de griffie enig gehoor te kunnen krijgen en vooraleer de nodige dossiers mochten en konden worden ingekeken.

130. Na ontvangst van desbetreffende toelatingen, was het de griffie van de correctionele rechtbank te Gent die aan de hand van een aantal voorwaarden een lijst van dossiers heeft opgesteld. Zo werden in eerste instantie alle dossiers geselecteerd van 2 soortgelijke kamers in eerste aanleg waarvan het vonnis in 2017 uitgesproken werd. De correctionele griffie selecteerde hiervoor de 28^e kamer van maandag en woensdag omdat deze kamers soortgelijke zaken behandelen en op die manier in zekere zin vergelijkbaar zijn. Er werd in eerste instantie gekozen voor dossiers uit 2017 om het besluit van deze masterproef een zo recent mogelijk karakter te geven. Achteraf bekeken had het evidentier geweest wat verder terug in de tijd te gaan. Dossiers waarin in 2017 een vonnis werd geveld, bleken immers vaak nog 'in beweging' te zijn en de nodige dossiers waren dus niet allemaal even gemakkelijk terug te vinden. Daarnaast was een derde criterium waaraan de dossiers werden getoetst het feit of ze al dan niet op tegenspraak gewezen waren. Zo werden alleen de dossiers op tegenspraak weerhouden. Dit was niet onmiddellijk een parameter die in dit onderzoek werd nagestreefd. Het was de rechtbank zelf die besliste deze parameter toe te voegen. Bij het inkijken van de dossiers bleek deze parameter niet altijd exact te zijn gevolgd. Zo kan het zijn dat er een dossier is ingekeken waarbij de ene beklaagde wel op tegenspraak en de andere op verstek werd veroordeeld. Ten laatste werd op datum gekeken naar wanneer de desbetreffende kamers met 3 rechters zouden zetelen. Uit een gesprek met het parket van Gent, ter voorbereiding van dit onderzoek, werd vermeld dat zij een

onderzoek, waarbij de link tussen strafvordering en straftoemeting in twee soortgelijke kamers zetelend met drie rechters het meest interessant zouden vinden. Om deze reden werden door de correctionele griffie zelf de 28^e kamer zetelend op maandag en de 28^e kamer zetelend op woensdag voorgesteld. Beiden hebben een college van drie rechters. De 28^e kamer van maandag zetelt op de eerste en de derde maandag van de maand. De 28^e kamer van woensdag zetelt op de tweede en vierde woensdag van de maand. Zo werden handmatig de dossiers, uitgesproken op die welbepaalde data, geselecteerd. De selectie was correct uitgevoerd maar toch bleek ook achteraf dat de lijst nog steeds zaken met 1 rechter bevatte. Het kon immers zijn dat er toch zaken uitgesproken werden door 1 rechter op dagen dat de kamer normaal met 3 rechters zou zetelen. Er werd toch beslist de lijst zoals die verkregen werd volledig te volgen om een zo correct mogelijk onderzoek te voeren en zeker geen gegevens te beïnvloeden. Uiteindelijk kwam het erop neer dat de lijst van de kamer op maandag 111 dossiers bevatte om in te kijken en de lijst van de kamer op woensdag bevatte er 122.

131. Het inkijken en analyseren van de dossiers werd aangevat op de griffie van de correctionele rechtbank te Gent. Al snel bleek echter, zoals hiervoor reeds vermeld, dat vanwege het recente karakter er nog een groot aantal dossiers ‘in beweging’ waren. Zo bevonden er zich dossiers op het Hof van Beroep, bij het Parket, bij het Parket-Generaal, bij het Hof van Cassatie en waren er zelfs dossiers waarvan het niet helemaal duidelijk was waar ze zich precies bevonden. Het Hof van Beroep te Gent en het Parket werden aangesproken en ook daar werden dossiers ingekeken. De dossiers die niet gevonden werden, bevonden zich voornamelijk bij het Parket-Generaal of bij het Hof van Cassatie en waren vaak niet voor inzage raadpleegbaar.

132. Omwille van problemen met de toestemmingen van zowel de Procureur des Konings als de Procureur-Generaal kon het onderzoek pas eind februari worden aangevat. Over een periode van 6 maanden werden zo veel mogelijk dossiers van de lijst opgezocht en soms letterlijk nagejaagd. Uiteindelijk werden er 196 dossiers ingekeken en geanalyseerd.

4.1.2.1 Codering van de onafhankelijke variabelen

133. Nadat de nodige informatie uit de verschillende dossiers verzameld werd, hoefden gegevens met betrekking tot de onafhankelijke variabelen “kamer”, “aantal rechters”, “strafrechtelijk verleden” en “schuldinzicht” niet verder gecodeerd te worden. De gegevens met betrekking tot het “type rechtszaak” en “rechter(s)” dienden daarentegen wel verder gecodeerd te worden zodat ze alsnog geschikt waren om te gebruiken in een statistische analyse.

4.1.2.1.1 Type rechtszaak

134. In eerste instantie werden de misdrijven uit de onderzochte dossier onderverdeeld in zestien categorieën. Wanneer er sprake was van meerdere tenlasteleggingen werd gekeken waarover de zaak precies ging, werd de zwaarte van de feiten in aanmerking genomen en werd gekeken bij welk strafbaar feit het zwaartepunt van de vervolging lag.

A	Dossiers waarin naar aanleiding van de schending van probatiemaatregelen werd gevraagd de probatie te herroepen
B	Diefstal of braak
C	Oplichting, valsheid in geschriften, witwassen, fraude
D	Moord
E	Smaad, laster en eerroof
F	Seksuele misdrijven waarbij minderjarigen betrokken zijn
G	Slagen en verwondingen
H	Ontvoering: hieronder werden ook de dossiers gerekend waarbij één van de ouders ontvoering ten laste wordt gelegd wegens het onrechtmatig, in strijd met een rechterlijke uitspraak, bij zich houden van zijn/haar minderjarige kind
I	Seksuele misdrijven ten aanzien van meerderjarigen
J	Verboden wapenbezit
K	Drugsdelicten
L	Bedreigingen en afpersing
M	Brandstichting
N	Mensenhandel en mensensmokkel
O	Verkeersinbreuken
P	Het niet komen opdagen als gezworene voor het Hof van Assisen

4.1.2.1.2 *Rechters en samenstelling van de verschillende rechtscolleges*

135. Vervolgens moesten ook de rechters en de samenstelling van de verschillende rechtscolleges naar een code worden vertaald. Zo kan ook een analyse gemaakt worden inzake de rechters die over de zaak geoordeeld hebben en de mate waarin de strafvordering gevolgd werd. Hoewel de lijst die door de griffie van de correctionele rechtbank werd samengesteld alleen maar dossiers zou bevatten, die werden behandeld door een college van drie rechters, bleek gedurende de dossierstudie wel dat de lijst ook nog steeds dossiers bevatte die door één rechter werden behandeld. Vermits de lijst nauwgezet werd gevolgd, werden deze dossiers echter ook bekeken en geanalyseerd om de steekproef te respecteren.

136. De rechter(s) die zich hadden uitgesproken in de onderzochte dossiers kregen elk een unieke lettercode. Om de samenstelling van rechtscolleges te coderen werd ofwel één bepaalde letter gebruikt, indien er uitspraak werd gedaan door één rechter, of er werd een combinatie gemaakt van drie letters indien het ging om drie rechters die gezamenlijk een uitspraak deden.

4.1.2.1.3 *Dossiers die niet weerhouden zijn voor de dataset*

137. Bij het coderen van de gegevens, werd er beslist bepaalde datapunten niet te weerhouden voor verder onderzoek. Wanneer bijvoorbeeld het Openbaar Ministerie geen concrete straf gevorderd had en zij zich schikte naar de wijsheid van de rechtbank, kon er immers geen

uitspraak gedaan worden over de consistentie tussen strafvordering en straftoemeting. Ook wanneer het ging over toepasselijkheidsvonnissen of vonnissen tot verbetering, werd deze data niet meegenomen. Dit werd niet relevant beschouwd voor het onderzoek aangezien de rechter er steeds mee instemt een fout in een vonnis te verbeteren. Dit heeft immers niets met de straftoemeting te maken en is eerder van formele aard. In tegenstelling tot de verbeterde vonnissen, werden de vonnissen waarin om herroeping van probatie werd gevraagd echter wel meegenomen in het onderzoek, aangezien deze vordering niet steeds gevolgd wordt en dit eerder inhoudelijk van aard is.

138. De lijst die de griffie van de correctionele rechtbank te Gent had opgesteld, bevatte 233 dossiers. Hiervan werden in totaal 196 dossiers onderzocht. De reden dat er niet meer dossiers konden worden geanalyseerd, was, zoals hierboven reeds vermeld, voornamelijk het 'in beweging' zijn van de dossiers. De resterende dossiers waren ofwel dossiers waarin in Cassatie werd gegaan, die zich op het Parket-Generaal bevonden, of die om een andere reden niet voor inzage vatbaar waren. Vaak waren het dossiers waarvan de griffies zelf niet op de hoogte waren waar ze zich bevonden en leek het traceren van deze dossiers dan ook eerder op het zoeken naar een speld in een hooiberg, zelfs voor de griffies.

139. In de dossiers die wel geanalyseerd werden, bleek slechts in één dossier en voor één beklaagde geen strafvordering op het proces-verbaal van de zitting te zijn opgenomen. Het is dan ook niet mogelijk om te achterhalen wat de vordering in dat geval inhield. Dit ontbrekend element wordt aanzien als 'missing' data. Aangezien de 196 dossiers toch 300 datapunten hebben opgeleverd, dit omwille van het feit dat bepaalde dossiers uitspraak deden over meerdere beklaagden en er voor elke beklaagde afzonderlijk een straf werd gevorderd en uitgesproken, was er voldoende materiaal om aan een statistische analyse te onderwerpen.

4.2 Statistisch model

4.2.1 Kwantitatieve Analyse

140. De onderzoeksdoelstelling wordt bereikt door gebruik te maken van een deductieve onderzoeksbenadering met als doel het veralgemenen van een causaal verband tussen duidelijk gemeten variabelen en met controle voor andere variabelen. Deze onderzoeksbenadering vertrekt van een hypothese die afgeleid wordt uit de theorie en tracht dan aan de hand van statistische regressie deze hypothese te bevestigen of te verwerpen.

141. Voor dit onderzoek wordt als hypothese gesteld dat er bij correctionele rechtzaken op tegenspraak geen causaal verband bestaat tussen de strafvordering door het Openbaar Ministerie en de straftoemeting door de rechter.

142. In dit onderzoek kan geen gebruik gemaakt worden van lineaire regressie, de meest voorkomende en meest eenvoudige vorm van statistische analyse, aangezien lineaire regressie veronderstelt dat de afhankelijke variabele continu¹³² is en de verstoringen normaal verdeeld zijn.

143. De afhankelijke variabele in dit onderzoek, de uitkomst op de vraag of de staffoemeting de strafvordering volgt, is echter een dichotome variabele¹³³ met slechts twee categorieën: ja en neen. Om toch de invloed van allerlei onafhankelijke variabelen op deze nominale variabele na te kunnen gaan, zijn er verschillende analyse-technieken ontwikkeld. De techniek die het meest bij lineaire regressie analyse aansluit, is logistische regressie analyse¹³⁴.

144. In dit onderzoek wordt de logistische regressie uitgevoerd met behulp van IBM SPSS Statistics 25.

4.2.2 Specificaties van het logistisch regressiemodel

145. Het basisidee achter logistische regressie is dat de uitkomstvariabele, die in se 0 of 1 bedraagt vermits er slechts 2 mogelijke waarden zijn, zodanig getransformeerd wordt dat een soort lineaire regressie mogelijk is. In een logistisch regressiemodel wordt niet de dichotome uitkomst zelf gemodelleerd, maar de kans op die uitkomst. Omdat een kans loopt van minimum 0 tot maximaal 1 en bij lineaire regressie de uitkomstvariabele continu moet zijn, kan de kans niet rechtstreeks als uitkomstvariabele gebruikt worden. Daarom wordt gebruik gemaakt van de relatieve kans. In de statistiek wordt deze kansverhouding ook wel de “odds” genoemd. Deze wordt berekend als de kans op een positieve uitkomst ten opzichte van de kans op een negatieve uitkomst. Hierdoor kan de odds gezien worden als een continue variabele die loopt van nul tot oneindig. Vervolgens moet er statistisch nog iets aanvullends worden gedaan. De odds loopt van nul tot oneindig, waarden onder nul zijn niet mogelijk. Als uitkomstvariabele wordt daarom niet de odds gebruikt, maar de natuurlijke logaritme van de odds. Deze $\ln(\text{odds})$, ook wel de “logit” genoemd, kan alle waarden tussen min oneindig en oneindig aannemen.

146. Het statistisch model voor logistische regressie heeft dus volgende vergelijking

$$\ln\left(\frac{p}{1-p}\right) = \beta_0 + \beta_1 x_1 + \dots + \beta_n x_n$$

waarbij

- p de kans is op een succesvolle uitkomst binnen het binomiale model, d.w.z. de kans dat de rechter bij de staffoemeting de strafvordering heeft gevolgd.
- $\beta_i, i=0, \dots, n$, de regressiecoëfficiënten van het logistische model

¹³² Een continue variabele is een variabele die binnen een bepaald interval iedere waarde kan aannemen. Voorbeelden van continue variabelen zijn lengte, gewicht, temperatuur, afstand ed.

¹³³ Een dichotome variabele wordt ook een binaire variabele genoemd. Het is een variabele die slechts twee uitkomsten of waarden heeft. Bv.: geslacht (man of vrouw), examenuitslag (geslaagd of gebuisd), causaal verband (ja of neen).

¹³⁴ J. LAMMERS, B. PELZER, J. HENDRICKX en R. EISINGA, *Categorische data analyse met SPSS. Inleiding in loglineaire analysetechnieken*, Assen, Van Gorcum, 2007, 352 p.

- $x_i, i=0, \dots, n$, de onafhankelijke variabelen in het logistische model

147. De enige statistische voorwaarde voor logistische regressie is dat de observaties onafhankelijk van elkaar moeten zijn. Logistische regressie is daarom niet geschikt voor de analyse van onderzoeksgegevens waarbij hetzelfde datapunt herhaaldelijk in de tijd is gemeten, voor herhaalde metingen bestaan andere technieken. Voor de dataset die in dit onderzoek werd gebruikt, wordt aan deze voorwaarde voldaan.

4.2.3 Interpretatie van het logistisch regressiemodel

4.2.3.1 Interpretatie van de geschiktheid van het model

148. De Chi-kwadraat toets geeft aan of het geschatte model goed bij de data past. Deze Chi-kwadraat toets vergelijkt de aannemelijkheidsratio van het geschatte model (-2 Log Likelihood) met de aannemelijkheidsratio van een model met alleen maar een constante. Als deze toets een significante Chi-kwadraat waarde oplevert betekent dit dat het model met de geselecteerde onafhankelijke variabelen beter bij de data past dan een model met enkel een constante waarde.

149. Logistische regressie analyse geeft geen proportie verklaarde variantie (R-kwadraat), zoals die voor interval of ratio variabelen in een lineair model gedefinieerd is. Wel bestaan er verschillende pseudo R-kwadraat maten, die vergelijkbaar zijn met de R-kwadraat uit lineaire regressieanalyse.

150. De Cox & Snell R-kwadraat wordt niet zo vaak gebruikt, omdat deze maat nooit de waarde 1 kan bereiken. De R-kwadraat van Nagelkerke kan dit wel.

151. Nog een derde manier om de geschiktheid van het model te bepalen is door te kijken naar de Hosmer en Lemeshow Goodness-of-Fit Test¹³⁵. Daartoe worden de individuen geordend naar oplopende voorspelde slaagkans en aan de hand daarvan in tien even grote groepen ingedeeld. Vervolgens wordt er voor elk van die tien groepen gekeken hoeveel individuen er een 0 en 1 hebben gescoord en hoeveel er op basis van het model zouden verwacht worden. De verschillen worden met een Chi-kwadraat toets gecontroleerd. Als deze verschillen niet significant zijn, kan geconcludeerd worden dat het model goed bij de data past.

152. De Hosmer en Lemeshow test moet voorzichtig gebruikt worden bij kleine steekproeven. De test zal in zo'n geval meestal aangeven dat het model past, ook wanneer dit niet het geval is. Bij heel grote steekproeven is het omgekeerde het geval, de test geeft dan vaak aan dat er significante verschillen zijn terwijl het model toch goed bij de data past.

¹³⁵ D.W. HOSMER en S. LEMESHOW, *Applied Logistic Regression*, New York, Wiley, 1989, xiii + 307 p.

4.2.3.2 Interpretatie van de effecten

153. Met behulp van de Wald-test wordt bepaald welke variabelen een significante invloed hebben op de kans op succes van de afhankelijke variabele. Een nadeel aan de Wald-statistic is echter dat als de waarde van de regressie-coëfficiënt B groot is, het kan zijn dat op basis van de Wald-statistic volgt dat er geen significant effect is, terwijl dat er eigenlijk wel is.

154. Finaal is het ook van belang de geschatte regressiecoëfficiënten in het model te beschouwen. Net zoals bij lineaire regressie geldt ook bij logistische regressie hoe groter de regressieparameter hoe sterker het verband. Het teken van de regressiecoëfficiënt geeft ook aan of de relatie positief of negatief is. Omdat de interpretatie van kansverhoudingen eenvoudiger is dan deze van logits (de logaritme van de kansverhouding), wordt in de output van de statistische regressie eveneens de exponent van de regressieparameter ($\exp(B)$) vermeld.

155. Aan de hand van de eerder gegeven kansformule kan uiteindelijk ook de kans op een positieve uitkomst berekend worden:

$$p_{wel} = \frac{e^{\beta_0 + \beta_1 x_1 + \dots + \beta_n x_n}}{e^{\beta_0 + \beta_1 x_1 + \dots + \beta_n x_n} + 1}$$

4.3 Resultaten van het empirisch statistisch onderzoek

4.3.1 Initiële analyse van de afhankelijke variabelen

4.3.1.1 Vergelijking van de totale straf

156. Onderstaande **Tabel 1** geeft een frequentieanalyse van de afhankelijke variabele die bekijkt of de totale straf gevorderd door het Openbaar Ministerie exact gevolgd wordt bij de straftoemeting. Zoals vermeld in onderstaande tabel zijn er in totaal 300 datapunten waarvan 1 datapunt onvolledig is waardoor dat niet kon worden meegenomen in het onderzoek. Uit de 299 beoordelingen die wel geanalyseerd werden, bleek slechts in 62 gevallen de uitgesproken straf identiek aan de strafvordering te zijn. Uitgedrukt in een percentage houdt dit in dat slechts in 20,7% van de onderzochte gevallen de strafvordering gevolgd wordt. In 237 van de 299 gevallen, of anders gezegd in 79,3% van de gevallen, wordt de strafvordering niet exact door de straftoemeting gevolgd.

Tabel 1. Frequentietabel die weergeeft of de uitgesproken straf in zijn totaliteit de strafvordering volgt (absoluut)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	J	62	20,7	20,7	20,7
	N	237	79,0	79,3	100,0
	Total	299	99,7	100,0	
Missing	M	1	0,3		
Total		300	100,0		

157. Wanneer de afhankelijke variabele, die bekijkt of de door het Openbaar Ministerie gevorderde totale straf gevolgd wordt in de straftoemeting, rekening houdt met de relatieve criteria vermeld in 4.1.1.1., kan hierop opnieuw een frequentieanalyse uitgevoerd worden. Uit onderstaande **Tabel 2** blijkt dat er slechts in 86 van de 299 datapunten tot een zekere samenhang of link tussen de strafvordering en de straftoemeting kan besloten worden, wanneer uitgegaan wordt van een relatieve beoordeling. Uitgedrukt in een percentage houdt dit in dat er slechts in 28,8% van de onderzochte gevallen de strafvordering gevolgd wordt, rekening houdend met de gekozen criteria van dit onderzoek. Derhalve wordt in 213 van de 299 gevallen, of anders gezegd in 71,2% van de gevallen, de strafvordering dus niet door de straftoemeting gevolgd.

Tabel 2. Frequentietabel die weergeeft of de uitgesproken straf in zijn totaliteit de strafvordering volgt (relatief)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	N	213	71,0	71,2	71,2
	ZJ	86	28,7	28,8	100,0
	Total	299	99,7	100,0	
Missing	M	1	0,3		
Total		300	100,0		

158. Ondanks het feit dat bij de analyse van de afhankelijke variabele, volgens de relatieve benadering van de link tussen strafvordering en straftoemeting, blijkt dat het aantal beoordelingen waarbij de strafvordering gevolgd wordt nog steeds afwijkt van de waarde gevonden in de rechtsleer¹³⁶, wordt toch beslist om deze laatste (relatieve) dataset te gebruiken

¹³⁶ K. BEYENS, *Straffen als sociale praktijk. Een penologisch onderzoek naar straftoemeting*, Brussel, VUBPRESS, 2000, 69.

in onderstaand empirisch onderzoek. Enerzijds komt de representativiteit hierdoor zeker niet in het gedrang, anderzijds beschikken we over een groter aantal dossiers om te vergelijken.

159. Omdat slechts in 28,8% van de gevallen de gevorderde straf gevolgd lijkt te worden, kan verwacht worden dat het moeilijk zal zijn een statistisch significant verband aan te tonen tussen de onafhankelijke parameters en een positieve uitkomst op het verband tussen de gevorderde en de toegemeten straf.

4.3.1.2 Vergelijking van de vrijheidsberoving

160. Ook op de tweede afhankelijke variabele, die onderzoekt of de visie van het Openbaar Ministerie inzake vrijheidsberoving gevolgd wordt in de straftoemeting, kan een frequentieanalyse uitgevoerd worden. Uit de resultaten vermeld in **Tabel 3** blijkt dat er in totaal 248 datapunten zijn waarbij de vrijheidsberoving een relevant gegeven is. De andere 51 gevallen, die hier niet weerhouden worden, hebben helemaal niets te maken met de vrijheidsberoving. Een voorbeeld van een dergelijke datapunt is bijvoorbeeld het geval waarbij een werkstraf gevorderd werd en deze ook werd uitgesproken, of het geval waarin een werkstraf gevorderd werd en er een vrijspraak volgde. Het betreft met andere woorden datapunten waar noch bij de strafvordering, noch bij de straftoemeting sprake was van een vrijheidsberovende straf.

161. Uit de 248 datapunten die gebruikt werden voor deze analyse kan afgeleid worden dat de rechter in 135 gevallen een andere mening was toegedaan dan het parket omtrent de noodzaak om al dan niet een vrijheidsberovende straf op te leggen. Deze frequentie komt overeen met een percentage van 54,4%. In 113 gevallen of 45,6% volgt de rechter wel de vordering van het parket inzake de eventuele vrijheidsberoving.

Tabel 3. *Frequentietabel die weergeeft of de straftoemeting de strafvordering volgt inzake vrijheidsberoving*

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	J	113	45,6	45,6	45,6
	N	135	54,4	54,4	100,0
	Total	248	100,0	100,0	

162. In meer dan de helft van de gevallen blijkt dat er een verschil is tussen de vordering van het Openbaar Ministerie en de straftoemeting door de rechter inzake vrijheidsberoving.

4.3.2 Link tussen strafvordering en straftoemeting inzake de totale straf

163. Het eerste luik van dit empirisch statistisch onderzoek beschouwt de afhankelijke variabele die weergeeft of de straftoemeting de strafvordering gevolgd heeft, waarbij zowel de gevorderde

als de uitgesproken straffen in hun totaliteit werden meegenomen in de beoordeling. Zoals in de vorige paragraaf reeds verduidelijkt, is gebleken dat slechts in 28,8% van de gevallen de straftoemeting de strafvordering gevolgd werd.

164. In dit deel van het onderzoek worden de verschillende onafhankelijke parameters één voor één opgenomen in het model om te evalueren of ze significant bijdragen aan de verklaring van het verband tussen de gevorderde en de toegemeten straf.

4.3.2.1 Effect van de kamer

165. Als eerste onafhankelijke variabele wordt de invloed bekeken van de kamer die de rechtszaak heeft behandeld. Bij de codering van de categorische variabele (**Tabel 4**) voor het uitvoeren van de statistische analyse wordt de 28ste kamer die op woensdag zetelt in de correctionele rechtbank van Gent als referentiecategorie beschouwd:

Tabel 4. Codering van de categorische variabele: de kamer

		Frequency	Parameter coding
			(1)
Kamer	G28M	127	1,000
	G28W	172	0,000

166. Uit het resultaat van de Chi-kwadraat test, weergegeven in onderstaande **Tabel 5** kan afgeleid worden of de toevoeging van de onafhankelijke variabele, zijnde de kamer, aan het model een significante bijdrage levert. In de Chi-kwadraat test wordt als nulhypothese verondersteld dat er geen significant verschil is tussen een model die de kamer bevat en een model met enkel een constante¹³⁷. Om tot een statistische significantie te kunnen besluiten, is een zekerheid van meer dan 95% nodig. Wanneer de significantiewaarde onder de 5% valt (minder dan 0,05), wordt ervan uitgegaan dat de nulhypothese verworpen kan worden en het model waarbij de kamer in aanmerking wordt genomen statistisch significant verschillend is van het model met enkel de constante waarde. Dit betekent concreet dat de onafhankelijke parameter van de kamer kan bijdragen tot de verklaring van het verband tussen de strafvordering en de straftoemeting.

167. Vermits de significantiewaarde in dit onderzoek (**Tabel 5**, laatste kolom) 0,158 bedraagt (i.e. 15,8%), betekent dit dat er geen statistisch significant verband kan worden vastgesteld en blijkt dat het model waarbij de kamer als onafhankelijke variabele wordt beschouwd niet significant verschillend is van een model enkel bestaande uit een constante waarde.

¹³⁷ Een model met enkel een constante is een model waarbij in elk van de gevallen de kans op een positieve uitkomst van de afhankelijke variabele een vast getal is.

Tabel 5. Resultaten uit de Chi-kwadraat test inzake het effect van de kamer (totale straf)

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	1,989	1	0,158
	Block	1,989	1	0,158
	Model	1,989	1	0,158

168. De significantiewaarde die uit de Wald-test in onderstaande **Tabel 6** blijkt, bevestigt bovendien dat de onafhankelijke variabele, zijnde de kamer die het dossier behandeld heeft, geen statistisch significante bijdrage levert.

Tabel 6. Resultaat voor de schatting van de logistische regressiefunctie waarbij de kamer als onafhankelijke parameter wordt beschouwd (totale straf)

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
								Lower	Upper
Step 1 ^a	Kamer(1)	0,363	0,257	1,992	1	0,158	1,437	0,868	2,379
	Constant	-1,068	0,175	37,338	1	0,000	0,344		

a. Variable(s) entered on step 1: Kamer.

169. Uit bovenstaande tabellen blijkt dus duidelijk dat de kamer die het dossier behandelt geen invloed heeft op het feit of de straftoemeting de strafvordering al dan niet volgt. Gelet op de werking van het rechtssysteem en de gangbare integriteit van de individuele rechters, ligt het resultaat van deze analyse volledig in lijn met de verwachting. Een ander resultaat zou zorgwekkend geweest zijn omdat dit zou duiden op een schending van het rechtszekerheids- en gelijkheidsbeginsel.

170. Ook Rozie stelde in haar inaugurale rede van 2006 dat het niet aanvaardbaar is dat de straf die iemand opgelegd krijgt in belangrijke mate afhangt van het feit of men met rechter A of B geconfronteerd wordt en/of men in rechtsgebied of gerechtelijk arrondissement C of D moet verschijnen¹³⁸. Logischerwijze kan ervan uitgegaan worden dat hetzelfde geldt voor welke kamer de zaak zal behandelen.

4.3.2.2 Effect van het aantal rechters

171. Als tweede onafhankelijke variabele wordt het effect bestudeerd van het aantal rechters betrokken bij de straftoemeting op het verband tussen strafvordering en straftoemeting.

¹³⁸ J. ROZIE, "Op zoek naar meer eenvormigheid in de straftoemeting: van maatpak naar confectiepak", *RW* 2005-06, (1481) 1483.

172. Bij de codering van de categorische variabele (**Tabel 7**) voor het uitvoeren van de statistische analyse, wordt de categorie met 3 rechters als referentiecategorie beschouwd.

Tabel 7. Codering van de categorische variabele: het aantal rechters

		Frequency	Parameter coding
			(1)
Aantal rechters	1,00	56	1,000
	3,00	243	0,000

173. Uit de resultaten van de Chi-kwadraat test, vermeld in onderstaande **Tabel 8**, blijkt dat het model waarbij het aantal rechters, 1 rechter voor lichtere strafzaken en 3 rechters voor de zwaardere, als onafhankelijke variabele wordt beschouwd niet significant verschillend is van een model enkel bestaande uit een constante waarde. Dit leiden we af, zoals hierboven reeds werd toegelicht, uit de significantiewaarde die 0,059 bedraagt.

Tabel 8. Resultaten uit de Chi-kwadraat test inzake het effect van het aantal rechters (totale straf)

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	3,559	1	0,059
	Block	3,559	1	0,059
	Model	3,559	1	0,059

174. Net zoals bij het effect van de kamer wordt in dit geval ook door de Wald-test, waarvan de resultaten in **Tabel 9** weergegeven zijn, bevestigd dat de onafhankelijke variabele niet statistisch significant is. Het aantal rechters verantwoordelijk voor de straftoemeting draagt met andere woorden niet bij tot de kans dat de straftoemeting de strafvordering al dan niet volgt.

Tabel 9. Resultaat voor de schatting van de parameters van de logistische regressiefunctie die het aantal rechters beschouwt als onafhankelijke variabele (totale straf)

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
								Lower	Upper
Step 1 ^a	Aantal rechters(1)	0,593	0,310	3,662	1	0,056	1,810	0,986	3,322
	Constant	-1,029	0,146	49,870	1	0,000	0,358		

a. Variable(s) entered on step 1: Aantal rechters.

4.3.2.3 Effect van de rechter(s)

175. Naast het effect van het aantal rechters wordt in de volgende analyse onderzocht of er een verband is tussen welke rechter, of combinatie van rechters, betrokken zijn in de uitspraak en of dit gevolgen heeft voor de relatie tussen de gevorderde en uitgesproken straf. Vermits deze variabele opnieuw categorisch is, dient een codering (**Tabel 10**) te gebeuren als deel van de statistische analyse. Zoals eerder vermeld kregen de rechters uit de verschillende dossiers een unieke lettercode toegekend. Als referentiecategorie wordt de combinatie ZZ gebruikt.

Tabel 10. Codering van de categorische variabele: rechter(s) verantwoordelijk voor de uitspraak

	Frequency	Parameter coding																				
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)
Welke rechters	A	31	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	ABC	62	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	ABD	7	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	ABH	6	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	ACD	2	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	ACF	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	B	12	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	BCD	13	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	BCF	2	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	BKF	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	CFG	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	E	22	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
	EBD	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
	EBF	35	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
	EGD	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
	EIJ	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
	EKF	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
	EMG	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
	GLC	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
	N	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
	OGL	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
ZZ	79	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	

176. Uit de Chi-kwadraat test, waarvan de resultaten in onderstaande **Tabel 11** gevonden kunnen worden, blijkt dat het model waarbij de combinatie van rechters betrokken bij de uitspraak als onafhankelijke variabele wordt beschouwd, significant verschillend is van een model enkel bestaande uit een constante waarde. Dit betekent concreet dat de onafhankelijke parameter van rechter(s) kan bijdragen tot de verklaring van het verband tussen de strafvordering en de straftoemeting. Hieruit zou louter statistisch kunnen afgeleid worden dat de relatie tussen straftoemeting en strafvordering afhankelijk is van de rechter of combinatie van rechters die zich over de zaak uitspreekt.

Tabel 11. Resultaten uit de Chi-kwadraat test inzake het effect van de rechter(s) (totale straf)

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	64,038	21	0,000
	Block	64,038	21	0,000
	Model	64,038	21	0,000

177. Om uitsluitel te brengen met betrekking tot de geschiktheid van dit model, wordt het bekomen resultaat vergeleken met de Hosmer en Lemeshow test. Uit de resultaten van deze test (**Tabel 12**) blijkt nu echter dat het model toch niet geschikt is om het verband tussen de strafvordering en de straftoemeting te beschrijven.

Tabel 12. Resultaten uit de Hosmer en Lemeshow test inzake het effect van de rechter(s) (totale straf)

Step	Chi-square	df	Sig.
1	0,000	5	1,000

178. De Wald test, waarvan de resultaten terug te vinden zijn in onderstaande **Tabel 13**, bevestigt daarenboven de uitkomst van de Hosmer en Lemeshow test dat er geen statistisch significant causaal verband kan aangetoond worden tussen de categorie van rechters en het al dan niet volgen van de stafvordering bij de straftoemeting.

Tabel 13. Resultaat voor de schatting van de logistische regressiefunctie waarbij de rechter of combinatie van rechters beschouwd wordt als onafhankelijke variabele (totale straf)

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
							Lower	Upper
Step 1 ^a Welke rechters			19,619	21	0,546			
Welke rechters(1)	0,825	0,436	3,576	1	0,059	2,283	0,970	5,370
Welke rechters(2)	0,148	0,368	0,162	1	0,687	1,159	0,564	2,383
Welke rechters(3)	-0,026	0,873	0,001	1	0,976	0,974	0,176	5,386
Welke rechters(4)	-20,313	16.408,711	0,000	1	0,999	0,000	0,000	
Welke rechters(5)	0,890	1,436	0,384	1	0,535	2,435	0,146	40,603
Welke rechters(6)	22,093	40.192,969	0,000	1	1,000	3.933.330.052,159	0,000	
Welke rechters(7)	-1,508	1,073	1,974	1	0,160	0,221	0,027	1,815
Welke rechters(8)	-0,815	0,808	1,018	1	0,313	0,443	0,091	2,155
Welke rechters(9)	-20,313	28.420,722	0,000	1	0,999	0,000	0,000	
Welke rechters(10)	-20,313	40.192,970	0,000	1	1,000	0,000	0,000	
Welke rechters(11)	0,197	1,250	0,025	1	0,875	1,217	0,105	14,094
Welke rechters(12)	-20,313	8.569,170	0,000	1	0,998	0,000	0,000	
Welke rechters(13)	0,890	0,749	1,411	1	0,235	2,435	0,561	10,573
Welke rechters(14)	-0,902	0,543	2,760	1	0,097	0,406	0,140	1,176
Welke rechters(15)	22,093	40.192,969	0,000	1	1,000	3.933.330.052,159	0,000	
Welke rechters(16)	22,093	40.192,969	0,000	1	1,000	3.933.330.052,159	0,000	
Welke rechters(17)	22,093	40.192,969	0,000	1	1,000	3.933.330.052,159	0,000	
Welke rechters(18)	22,093	28.420,721	0,000	1	0,999	3.933.330.052,159	0,000	
Welke rechters(19)	-20,313	28.420,722	0,000	1	0,999	0,000	0,000	
Welke rechters(20)	2,682	1,108	5,856	1	0,016	14,609	1,665	128,195
Welke rechters(21)	-20,313	40.192,970	0,000	1	1,000	0,000	0,000	
Constant	-0,890	0,248	12,910	1	0,000	0,411		

a. Variable(s) entered on step 1: Welke rechters.

179. Een mogelijke verklaring voor het ontbreken van dit verband kan gevonden worden in de verdeling van de datapunten over de verschillende categorieën, waarbij er verschillende keren slechts 1 datapunt per categorie voorkomt. Meer waarschijnlijk lijkt het dat er gewoonweg geen statistisch significant verband kan en mag zijn. De straf mag immers niet afhangen van de rechter of combinatie van rechters bevoegd voor een bepaald dossier. Dit is naar analogie met de statistische vaststellingen bij het effect van de onafhankelijke variabele kamer. Ook daar werd geen statistisch verband aangetoond. Een eventueel positief statistisch verband zou een ernstige aantasting zijn van de rechtszekerheid en van het gelijkheidsbeginsel dat stelt dat iedere burger gelijk behandeld dient te worden.

4.3.2.4 Effect van het strafrechtelijk verleden

180. Vermits het gerechtelijk verleden van een beklagde mogelijks van invloed kan zijn op het verband tussen strafvordering en straffoemeting, werd dit criterium als volgende onafhankelijke variabele opgenomen in het onderzoek. De categorieën die hiertoe beschouwd worden zijn: gunstig, niet-gunstig of onbekend (**Tabel 14**). De laatste categorie wordt als referentiecategorie beschouwd.

Tabel 14. Codering van de categorische variabele: het strafrechtelijk verleden

		Frequency	Parameter coding	
			(1)	(2)
Gunstig_verleden	J	129	1,000	0,000
	N	86	0,000	1,000
	O	84	0,000	0,000

a. This coding results in indicator coefficients.

181. Uit de Chi-kwadraat test (**Tabel 15**) blijkt dat het model waarbij het strafrechtelijk verleden wordt beschouwd als onafhankelijke variabele niet significant verschillend is van een model waarbij enkel een constante waarde wordt beschouwd. Hieronder wordt verstaan dat de invloed van het strafrechtelijk verleden op de relatie tussen de gevorderde en uitgesproken straf kan nagegaan worden.

Tabel 15. Resultaten uit de Chi-kwadraat test inzake het effect van het strafrechtelijk verleden (totale straf)

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	1,857	2	0,395
	Block	1,857	2	0,395
	Model	1,857	2	0,395

182. Uit de Wald-test in onderstaande **Tabel 16** blijkt nogmaals dat de onafhankelijke variabele van het strafrechtelijk verleden geen invloed heeft op de verhouding tussen de strafvordering van het Openbaar Ministerie en de straftoemeting door de strafrechter.

Tabel 16. Resultaat voor de schatting van de logistische regressiefunctie waarbij het strafrechtelijk verleden beschouwd wordt als onafhankelijke variabele (totale straf)

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
								Lower	Upper
Step 1 ^a	Gunstig_verleden			1,886	2	0,390			
	Gunstig_verleden(1)	-0,387	0,304	1,621	1	0,203	0,679	0,374	1,232
	Gunstig_verleden(2)	-0,368	0,335	1,206	1	0,272	0,692	0,359	1,334
	Constant	-0,640	0,229	7,778	1	0,005	0,527		

a. Variable(s) entered on step 1: Gunstig_verleden.

4.3.2.5 Effect van schuldinzicht

183. Een andere onafhankelijke variabele die in dit onderzoek in rekening wordt gebracht, is het schuldinzicht van de beklaagde. De categorieën die hiertoe beschouwd worden zijn: ja, neen of onbekend, waarbij de laatste categorie als referentiecategorie geldt. Deze codering is terug te vinden in onderstaande **Tabel 17**.

Tabel 17. *Codering van de categorische variabele: schuldinzicht*

		Frequency	Parameter coding	
			(1)	(2)
Schuldinzicht	J	21	1,000	0,000
	N	37	0,000	1,000
	O	241	0,000	0,000

a. This coding results in indicator coefficients.

184. Het model waarbij het schuldinzicht in aanmerking wordt genomen als onafhankelijke variabele blijkt uit de Chi-kwadraat test (**Tabel 18**) niet significant verschillend van een model waarbij enkel een constante waarde wordt beschouwd. Het model kan dus gehanteerd worden in het onderzoek.

Tabel 18. *Resultaten uit de Chi-kwadraat test inzake het effect van het schuldinzicht (totale straf)*

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	0,555	2	0,758
	Block	0,555	2	0,758
	Model	0,555	2	0,758

185. De resultaten van de Wald-test, zoals te lezen in onderstaande **Tabel 19**, wijzen op een niet statistische significantie van de onafhankelijke variabele schuldinzicht. Het al dan niet hebben van schuldinzicht door een beklaagde, heeft dus geen significante impact op de correlatie tussen strafvordering en straffoemeting.

Tabel 19. Resultaat voor de schatting van de logistische regressiefunctie waarbij het schuldinzicht beschouwd wordt als onafhankelijke variabele (totale straf)

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
								Lower	Upper
Step 1 ^a	Schuldinzicht			0,564	2	0,754			
	Schuldinzicht(1)	0,261	0,485	0,290	1	0,590	1,299	0,502	3,358
	Schuldinzicht(2)	0,220	0,379	0,337	1	0,561	1,247	0,593	2,623
	Constant	-0,954	0,144	44,059	1	0,000	0,385		

a. Variable(s) entered on step 1: Schuldinzicht.

4.3.2.6. Effect van type rechtszaak

4.3.2.6.1 Algemeen (alle types samen)

186. In deze analyse wordt gezocht naar de impact van het type rechtszaak als onafhankelijke variabele. Vermits ook deze variabele onderverdeeld is in verschillende categorieën, moet een codering gebeuren (Tabel 20). Er wordt hierbij vertrokken vanuit combinatie Z als referentiecategorie.

Tabel 20. Codering van de categorische variabele: type rechtszaak (alle types samen)

Type rechtszaak	Frequency	Parameter coding														
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)
A	10	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
B	56	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
D	2	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
E	2	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F	31	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
G	42	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
H	5	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
I	13	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
J	3	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
K	59	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
L	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
M	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
N	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
O	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
P	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Z	68	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

a. This coding results in indicator coefficients.

187. Uit de Chi-kwadraat test (**Tabel 21**) blijkt dat het model waarbij het type rechtszaak als onafhankelijke variabele wordt beschouwd, significant verschillend is van een model enkel bestaande uit een constante waarde. In feite betekent dit dat het type rechtszaak kan bijdragen tot de verklaring van het verband tussen de strafvordering en de straftoemeting.

Tabel 21. Resultaten uit de Chi-kwadraat test inzake het effect van het type rechtszaak (totale straf)

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	48,443	15	0,000
	Block	48,443	15	0,000
	Model	48,443	15	0,000

188. Uit het resultaat van de Hosmer en Lemeshow test (**Tabel 22**) blijkt dat het model niet geschikt is om het verband tussen de strafvordering en de straftoemeting te beschrijven.

Tabel 22. Resultaten uit de Hosmer en Lemeshow test inzake het effect van het type rechtszaak (totale straf)

Step	Chi-square	df	Sig.
1	0,000	5	1,000

189. De Wald test (**Tabel 23**) bevestigt deze uitkomst van de Hosmer en Lemeshow test dat er geen statistisch significant causaal verband kan aangetoond worden tussen de categorie van rechtszaken en de positieve uitkomst op het volgen van de strafvordering in de straftoemeting.

Tabel 23. Resultaat voor de schatting van de logistische regressiefunctie waarbij het type rechtszaak beschouwd wordt als onafhankelijke variabele (totale straf)

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
							Lower	Upper
Step 1 ^a Type rechtszaak			24,038	15	0,064			
Type rechtszaak(1)	3,640	1,098	10,982	1	0,001	38,077	4,424	327,732
Type rechtszaak(2)	0,246	0,442	0,310	1	0,578	1,279	0,538	3,041
Type rechtszaak(3)	1,442	1,447	0,993	1	0,319	4,231	0,248	72,192
Type rechtszaak(4)	22,645	28.420,721	0,000	1	0,999	6.834.701.258,216	0,000	
Type rechtszaak(5)	1,248	0,475	6,914	1	0,009	3,484	1,374	8,834
Type rechtszaak(6)	0,279	0,476	0,344	1	0,557	1,322	0,520	3,359
Type rechtszaak(7)	1,037	0,964	1,158	1	0,282	2,821	0,427	18,643
Type rechtszaak(8)	1,597	0,636	6,299	1	0,012	4,936	1,419	17,172
Type rechtszaak(9)	-19,761	23.205,422	0,000	1	0,999	0,000	0,000	
Type rechtszaak(10)	-0,031	0,455	0,005	1	0,946	0,970	0,398	2,364
Type rechtszaak(11)	0,749	1,263	0,352	1	0,553	2,115	0,178	25,144
Type rechtszaak(12)	22,645	28.420,721	0,000	1	0,999	6.834.701.258,216	0,000	
Type rechtszaak(13)	-19,761	40.192,970	0,000	1	1,000	0,000	0,000	
Type rechtszaak(14)	-19,761	40.192,970	0,000	1	1,000	0,000	0,000	
Type rechtszaak(15)	22,645	40.192,969	0,000	1	1,000	6.834.701.258,216	0,000	
Constant	-1,442	0,308	21,876	1	0,000	0,236		

a. Variable(s) entered on step 1: Type rechtszaak.

190. Een verklaring hiervoor kan gevonden worden in de verdeling van de datapunten over de verschillende categorieën (**Tabel 20**), waarbij er verschillende keren slechts een beperkt aantal datapunten per categorie voorkomt. Om die reden wordt in de volgende paragrafen bijkomend onderzoek gedaan op de categorieën die het vaakst voorkomen. Hierbij moet echter wel de nuancering gemaakt worden dat deze partiële datasets zeer klein in omvang blijven en dat significantie dus wordt bemoeilijkt omdat de dataset helemaal niet meer normaal verdeeld zal zijn (zelfs al is dit geen absolute voorwaarde voor logistische regressie). Toch wordt voor deze werkwijze gekozen om zo veel mogelijk elementen te kunnen onderzoeken die een invloed zouden kunnen hebben op de verhouding tussen de gevorderde en de toegemeten straf.

4.3.2.6.2 Diefstal en braak

191. Voor de dossiers die behoren tot de categorie “Diefstal en braak” wordt een bijkomend onderscheid gemaakt en worden volgende onafhankelijke variabelen beschouwd:

- is het een poging tot diefstal;
- braak wordt apart als subcategorie beschouwd;
- wordt geweld gebruik bij de diefstal/braak;
- waren de beklaagden gewapend tijdens de diefstal of braak.

192. Elk van bovenstaande onafhankelijke variabelen zijn dichotoom (“ja” of “neen”) categorisch en dienen daarom gecodeerd te worden alvorens opgenomen te kunnen worden in het logistische regressiemodel.

4.3.2.6.2.1 Poging tot Diefstal/Braak

193. Bij de codering van de variabele die de vraag stelt of het dossier gaat over poging tot braak of diefstal wordt de “neen” categorie als referentiecategorie beschouwd.

194. De categorie “Diefstal en Braak” bevat een totaal van 56 datapunten. Uit onderstaande **Tabel 24** blijkt echter dat het aantal zaken waarbij het om een “poging tot” gaat slechts 2 keer voorkomt. De categorieën zijn dus niet gelijkmatig verdeeld en daardoor zal het moeilijk zijn een verband tussen deze variabele en de link tussen strafvordering en straftoemeting te bevestigen of te ontkrachten.

Tabel 24. Codering van de categorische variabele: poging tot diefstal/braak

		Frequency	Parameter coding (1)
Poging	J	2	1,000
	N	54	0,000

a. This coding results in indicator coefficients.

195. In onderstaande **Tabel 25** is het resultaat weergegeven van de Chi-kwadraat test die de geschiktheid van het model beschouwt, waarbij het model de parameter van “poging tot” meeneemt als onafhankelijke variabele. Uit de significantiewaarde van 0,401 kan afgeleid worden dat een model met deze parameter niet significant verschillend is van een model dat enkel een constante waarde in aanmerking neemt. Het feit of het gaat om een “poging tot” draagt met andere woorden niet bij tot de kans dat de straftoemeting de strafvordering al dan niet volgt

Tabel 25. Resultaten uit de Chi-kwadraat test inzake het effect van de poging tot diefstal/braak (totale straf)

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	0,707	1	0,401
	Block	0,707	1	0,401
	Model	0,707	1	0,401

196. De Wald-test, waarvoor de resultaten weergegeven worden in onderstaande **Tabel 26**, bevestigen het resultaat van de Chi-kwadraat test dat er geen significant verband kan worden vastgesteld.

Tabel 26. Resultaat voor de schatting van de logistische regressiefunctie waarbij de poging tot diefstal/braak beschouwd wordt als onafhankelijke variabele (totale straf)

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
								Lower	Upper
Step 1 ^a	Poging(1)	1,253	1,452	0,745	1	0,388	3,500	0,203	60,211
	Constant	-1,253	0,327	14,648	1	0,000	0,286		

a. Variable(s) entered on step 1: poging.

197. De verklaring voor het resultaat van de insignificante bijdrage van “poging tot” op de link tussen strafvordering en straftoemeting zal eerder te vinden zijn in de statistische analyse dan in de theoretische studies over het recht. De ongelijke frequentie waarmee “ja” en “neen” voorkomen ligt aan de oorzaak van deze bevinding. Een grotere dataset zal nodig zijn om uitsluitsel te kunnen geven of de bijdrage wel degelijk insignificant is.

4.3.2.6.2.2 Braak

198. Om te beginnen wordt opnieuw een codering van de onafhankelijke variabele gemaakt. Hierbij wordt nagegaan of er bij de tenlastelegging al dan niet sprake was van braak. De “neen” categorie wordt bij deze codering als referentiecategorie genomen.

199. Uit onderstaande **Tabel 27** blijkt dat het aantal zaken waarbij het om braak gaat gelijk verdeeld zijn. Dit komt de statistische analyse ten goede. Echter moet opgemerkt worden dat de gehele dataset van 56 punten beperkt blijft om met een betrouwbaarheidsniveau van 95% een statistisch significant verband aan te tonen.

Tabel 27. Codering van de categorische variabele: braak

		Frequency	Parameter coding (1)
Braak	J	28	1,000
	N	28	0,000

a. This coding results in indicator coefficients.

200. Opnieuw wordt de geschiktheid van het model onderzocht aan de hand van de Chi-kwadraat test. Uit **Tabel 28**, die het resultaat van deze test weergeeft, kan een significantiewaarde van 0,341 worden afgeleid. Deze waarde betekent dat dit model als geschikt kan worden beschouwd, aangezien het meenemen van de onafhankelijke waarde in het model niet voor een significant verschil zorgt ten opzichte van een model waarin dit niet het geval is.

Tabel 28. Resultaten uit de Chi-kwadraat test inzake het effect van braak (totale straf)

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	0,908	1	0,341
	Block	0,908	1	0,341
	Model	0,908	1	0,341

201. De Wald-test, waarvoor de resultaten weergegeven worden in onderstaande **Tabel 29**, bevestigen de insignificantie die ook uit het resultaat van de Chi-kwadraat test is gebleken.

Tabel 29. Resultaat voor de schatting van de logistische regressiefunctie waarbij braak beschouwd wordt als onafhankelijke variabele (totale straf)

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
							Lower	Upper
Step 1 ^a Braak(1)	0,610	0,647	0,888	1	0,346	1,840	0,518	6,538
Constant	-1,526	0,493	9,565	1	0,002	0,217		

a. Variable(s) entered on step 1: braak.

202. Op basis van de gebruikte dataset kan dus niet met een significante betrouwbaarheid aangetoond worden dat bij braak de kans dat de straftoemeting de stafvordering volgt groter of kleiner is dan wanneer er geen sprake is van braak voor dossiers die vallen binnen de categorie “diefstal en braak”

4.3.2.6.2.3 Gebruik van geweld

203. Een volgende vraag die gesteld wordt, is deze of er bij de diefstal of braak al dan niet gebruik werd gemaakt van geweld. Bij de codering van deze variabele, waarop het antwoord “ja” of “neen” kan zijn, wordt opnieuw de “neen” categorie als referentiecategorie beschouwd.

204. Uit **Tabel 30** hieronder blijkt echter dat het aantal zaken waarbij in de tenlastelegging het gebruik van geweld vermeld wordt slechts 9 keer voorkomt, terwijl in de andere 47 gevallen dit geen deel uitmaakt van de tenlastelegging. De categorieën zijn dus niet gelijkmatig verdeeld en

daardoor wordt het opnieuw moeilijk een verband tussen deze variabele en de link tussen strafvordering en straffoemeting te bevestigen of te ontcrachten.

Tabel 30. *Codering van de categorische variabele: gebruik van geweld*

		Frequency	Parameter coding (1)
Geweld	J	9	1,000
	N	47	0,000

a. This coding results in indicator coefficients.

205. Vervolgens wordt in **Tabel 31** het resultaat weergegeven van de Chi-kwadraat test, die als onafhankelijke variabele de parameter “geweld” behandelt. De significantiewaarde bedraagt hier 0,120 waaruit blijkt dat een model met deze parameter niet significant verschillend is van een model dat enkel een constante waarde beschouwt. Dit betekent dat het eventuele gebruik van geweld geen invloed heeft op de vraag of de rechters bij de straffoemeting de door het Openbaar Ministerie gevorderde straf volgen.

Tabel 31. *Resultaten uit de Chi-kwadraat test inzake het effect van braak (totale straf)*

		Chi-square	Df	Sig.
Step 1	Step	2,415	1	0,120
	Block	2,415	1	0,120
	Model	2,415	1	0,120

206. Deze vaststelling wordt ook door de resultaten van de Wald-test, weergegeven in onderstaande **Tabel 32**, bevestigd.

Tabel 32. *Resultaat voor de schatting van de logistische regressiefunctie waarbij braak beschouwd wordt als onafhankelijke variabele (totale straf)*

		B	S.E.	Wald	Df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
								Lower	Upper
Step 1 ^a	Geweld(1)	1,217	0,766	2,522	1	0,112	3,378	0,752	15,171
	Constant	-1,440	0,371	15,096	1	0,000	0,237		

a. Variable(s) entered on step 1: geweld.

207. De waarde van de significantie is beduidend lager dan in de twee vorige paragrafen. Gezien de kleine omvang van de dataset kan het best zijn dat er wel degelijk een verband kan aangetoond worden tussen het gebruik van geweld en het feit of de straftoemeting de strafvordering volgt. Om hier echter duidelijkheid in te krijgen, is een uitgebreidere dataset dan deze waarover dit onderzoek beschikt onontbeerlijk.

4.3.2.6.2.4 Gebruik van wapens

208. Bij de codering van de variabele die de vraag stelt of bij de tenlastelegging melding gemaakt wordt van het gebruik van wapens geldt de “neen” categorie als referentiecategorie.

209. Opnieuw blijkt uit de tabel van de codering (**Tabel 33**) dat de categorieën niet gelijkmatig verdeeld zijn. Het gebruik van wapens komt slechts 1 keer voor op een totaal van 56 datapunten. Hierdoor zal het nog maar eens moeilijk zijn tot een verband te besluiten tussen het gebruik van wapens en de link tussen strafvordering en straftoemeting.

Tabel 33. *Codering van de categorische variabele: gebruik van wapens*

		Frequency	Parameter coding (1)
Gewapend	J	1	1,000
	N	55	0,000

a. This coding results in indicator coefficients.

210. Wanneer ook hier de geschiktheid van het model wordt nagegaan aan de hand van een Chi-kwadraat test (**Tabel 34**), meer specifiek met het gebruik van wapens als onafhankelijke variabele, valt hieruit een significantiewaarde van 0,465 te noteren. Een model met deze parameter blijkt met andere woorden niet significant verschillend te zijn van een model dat enkel met een constante waarde rekt.

Tabel 34. *Resultaten uit de Chi-kwadraat test inzake het effect van het gebruik van wapens (totale straf)*

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	0,534	1	0,465
	Block	0,534	1	0,465
	Model	0,534	1	0,465

211. De Wald-test, waarvoor de resultaten weergegeven worden in onderstaande **Tabel 35**, faalt als gevolg van de ongelijke verdeling van de datapunten over de categorieën. Daarom is het

onmogelijk om een uitspraak te doen over de bijdrage van het gebruik van wapens in de verklaring van het verband tussen strafvordering en straftoemeting.

Tabel 35. Resultaat voor de schatting van de logistische regressiefunctie waarbij het gebruik van wapens beschouwd wordt als onafhankelijke variabele (totale straf)

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
								Lower	Upper
Step 1 ^a	Gewapend(1)	-20,030	40192,970	0,000	1	1,000	0,000	0,000	.
	Constant	-1,173	0,317	13,653	1	0,000	0,310		

a. Variable(s) entered on step 1: gewapend.

4.3.2.6.3 Oplichting, valsheid in geschriften, witwassen, fraude

212. Ondanks het feit dat de categorie die de dossiers bevat over oplichting, valsheid in geschriften, witwassen en fraude ook vrij frequent voorkomt (68 datapunten), kan er geen extra onafhankelijke parameter geselecteerd worden die nog niet voor de hele dataset besproken is. Om die reden werd op deze categorie geen verder onderzoek gevoerd.

4.3.2.6.4 Seksuele misdrijven waarbij minderjarigen betrokken zijn

213. Voor de dossiers die behoren tot deze categorie kan een bijkomend onderscheid gemaakt worden per leeftijdscategorie:

- 0 – leeftijd wordt niet vermeld in de tenlastelegging, of de tenlastelegging staat los van een leeftijdscategorie;
- 1 – de minderjarige is jonger dan 10 jaar;
- 2 – de minderjarige is jonger dan 14 jaar, maar ouder dan 10 jaar;
- 3 – de minderjarige is jonger dan 16 jaar, maar ouder dan 14 jaar;
- 4 – de minderjarige is jonger dan 18 jaar, maar ouder dan 16 jaar.

214. Wanneer de categorie “0” buiten beschouwing wordt gelaten, is deze variabele een categorische ordinale variabele die als dusdanig niet apart gecodeerd dient te worden om opgenomen te kunnen worden in het logistische regressiemodel. De categorie “0” wordt daarom meegenomen als “ontbrekende data”.

215. De verdeling van de dossiers over de verschillende leeftijdscategorieën wordt hieronder weergegeven in **Tabel 36**. Hieruit blijkt dat de verdeling niet homogeen is, maar dat er vooral zaken voorkomen waarbij de leeftijd van de minderjarige valt tussen 10 en 16 jaar.

Tabel 36. Codering van de categorische variabele: leeftijdscategorie

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	2	6,5	7,4	7,4
	2,00	10	32,3	37,0	44,4
	3,00	14	45,2	51,9	96,3
	4,00	1	3,2	3,7	100,0
	Total	27	87,1	100,0	
Missing	,00	4	12,9		
Total		31	100,0		

216. Bijgaande **Tabel 37**, met het resultaat van de Chi-kwadraat test, specifiek met betrekking tot de leeftijdscategorie als onafhankelijke variabele, toont een significantiewaarde van 0,809. Hieruit kan afgeleid worden dat een model met deze parameter niet significant verschillend is van een model met louter een constante waarde.

Tabel 37. Resultaten uit de Chi-kwadraat test inzake het effect van de leeftijdscategorie (totale straf)

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	,016	1	,900
	Block	,016	1	,900
	Model	,016	1	,900

217. Het ontbreken van een significant verband waartoe hierboven werd geconcludeerd, wordt door de resultaten van de Wald-test (**Tabel 38**) geconfirmeerd.

Tabel 38. Resultaat voor de schatting van de logistische regressiefunctie waarbij de leeftijdscategorie beschouwd wordt als onafhankelijke variabele (totale straf)

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
								Lower	Upper
Step 1 ^a	Leeftijdscat	-,071	,564	,016	1	,900	,932	,309	2,813
	Constant	-,045	1,470	,001	1	,975	,956		

a. Variable(s) entered on step 1: leeftijdscat.

218. De leeftijdscategorie waarbinnen het minderjarig slachtoffer valt heeft dus geen significant verhogend effect op de kans dat de strafvordering gevolgd wordt bij de straftoemeting voor dossiers die behoren tot de categorie "seksuele misdrijven waarbij minderjarigen betrokken zijn".

Desondanks dat de samplegrootte van deze categorie (31 datapunten) eigenlijk te klein is om statistisch een besluit te kunnen trekken, kan uit de waarde van de significantie in bovenstaande tabel verwacht worden dat het vergroten van de steekproef niet zal helpen om alsnog een significant verband te kunnen aantonen.

4.3.2.6.5 Slagen en verwondingen

219. Voor de dossiers die behoren tot de categorie “Slagen en verwondingen” kan een bijkomend onderscheid gemaakt worden of er al dan niet in het dossier sprake is van arbeidsongeschiktheid als gevolg van de feiten. Aangezien dit opnieuw gaat over een dichotome categorische variabele is codering nodig vooraleer deze parameter opgenomen kan worden in het logistische regressiemodel.

220. Uit **Tabel 39**, die de codering van de parameter bevat, blijkt dat de categorie “neen” opnieuw als referentiecategorie wordt gehanteerd. Deze tabel geeft tevens de ongeveer gelijkmatige verdeling weer tussen beide mogelijke categorieën (“ja” en “neen”). Echter dient te worden vermeld dat de grootte van de totale dataset, gebruikt voor dit deel van de analyse, beperkt is met slechts 42 datapunten.

Tabel 39. *Codering van de categorische variabele: arbeidsongeschiktheid*

		Frequency	Parameter coding (1)
Arbeidsongeschiktheid	J	24	1,000
	N	18	0,000

221. Bij het nagaan van de geschiktheid van het model, via de resultaten van de Chi-kwadraat test (**Tabel 40**) met betrekking tot arbeidsongeschiktheid als onafhankelijke parameter, blijkt er geen significantie te kunnen worden vastgesteld. Dit kan worden afgeleid uit de significantiewaarde die 0,834 bedraagt. Bij een dergelijke waarde kan er immers worden besloten dat het meenemen van de arbeidsongeschiktheid in het model geen significant verschil oplevert ten opzichte van een model waarbij met deze parameter geen rekening wordt gehouden.

Tabel 40. *Resultaten uit de Chi-kwadraat test inzake het effect van arbeidsongeschiktheid (totale straf)*

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	0,044	1	0,834
	Block	0,044	1	0,834
	Model	0,044	1	0,834

222. Dat de arbeidsongeschiktheid geen significante invloed heeft op de mate waarin de straftoemeting en de strafvordering zich verhouden, wordt eveneens bevestigd door de resultaten volgend uit de Wald-test (**Tabel 41**).

Tabel 41. Resultaat voor de schatting van de logistische regressiefunctie waarbij arbeidsongeschiktheid beschouwd wordt als onafhankelijke variabele (totale straf)

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
							Lower	Upper
Step 1 ^a Arbeidsongeschiktheid(1)	0,154	0,737	0,044	1	0,834	1,167	0,275	4,949
Constant	-1,253	,567	4,883	1	0,027	0,286		

a. Variable(s) entered on step 1: arbeidsongeschiktheid.

4.3.2.6.6 Drugsdelicten

223. Voor de dossiers die behoren tot de categorie “Drugsdelicten” wordt een bijkomend onderscheid gemaakt en worden volgende onafhankelijke variabelen beschouwd:

- is er sprake van vereniging;
- wordt de beklagde beschouwd als de leider van de vereniging.

224. Elk van bovenstaande onafhankelijke variabelen zijn dichotoom (“ja” of “neen”) categorisch en dienen daarom gecodeerd te worden alvorens opgenomen te kunnen worden in het logistische regressiemodel.

4.3.2.6.6.1 Vereniging

225. Bij de codering van de variabele die de vraag stelt of in het dossier sprake is van vereniging wordt de “neen”categorie als referentiecategorie beschouwd.

226. De beschouwde categorie “Drugsdelicten” bevat een totaal van 59 datapunten. Uit bijgevoegde **Tabel 42** blijkt dat voor deze dataset het aantal zaken waarbij sprake is van vereniging bijna 3 keer zo vaak voorkomt als wanneer er geen sprake is van vereniging. De categorieën zijn dus niet gelijkmatig verdeeld en daardoor zal het moeilijk zijn een verband te leggen tussen deze variabele en de link tussen strafvordering en straftoemeting.

Tabel 42. Codering van de categorische variabele: vereniging

		Frequency	Parameter coding (1)
Vereniging	J	43	1,000
	N	16	0,000

227. In bijgaande **Tabel 43** wordt het resultaat vermeld van de Chi-kwadraat test. Hierbij wordt de geschiktheid van het model onderzocht, waarbij de parameter van “vereniging” wordt meegenomen als onafhankelijke variabele. De significantiewaarde van 0,000 duidt op een significant verschil tussen een model met deze parameter en een model met enkel een constante waarde.

Tabel 43. Resultaten uit de Chi-kwadraat test inzake het effect van vereniging (totale straf)

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	12,819	1	0,000
	Block	12,819	1	0,000
	Model	12,819	1	0,000

228. In **Tabel 44** wordt de R-kwadraat waarde weergegeven voor de regressie van het logistische model waarbij vereniging wordt beschouwd als onafhankelijke parameter. Voortgaand op de Nagelkerke R-kwadraat waarde kan gesteld worden dat ongeveer 30% van het verband tussen de strafvordering en de straftoemeting voor drugsdelicten opgenomen in deze dataset kan verklaard worden door de aanwezigheid van een vereniging.

Tabel 44. R-kwadraat waarde weergegeven voor de regressie van het logistische model waarbij vereniging wordt beschouwd als onafhankelijke parameter (totale straf)

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	43,942	0,195	0,316

229. Uit de significantiewaarde bij de Wald-test, waarvoor de resultaten weergegeven zijn in onderstaande **Tabel 45** kan gesteld worden dat, voor de beschouwde dataset, de nulhypothese dat er geen verband is tussen de strafvordering door het Openbaar Ministerie en de straftoemeting, verworpen kan worden met een betrouwbaarheid van 95%.

Tabel 45. Resultaat voor de schatting van de logistische regressiefunctie waarbij vereniging beschouwd wordt als onafhankelijke variabele (totale straf)

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
								Lower	Upper
Step 1 ^a	Vereniging(1)	-2,590	,780	11,029	1	,001	,075	,016	,346
	Constant	,000	,500	,000	1	1,000	1,000		

a. Variable(s) entered on step 1: vereniging.

230. Uit dezelfde **Tabel 45** kan bovendien gesteld worden dat de kans dat de straftoemeting de strafvordering volgt 7,5% kleiner is in geval dat de er geen sprake is van vereniging, m.a.w. dat de kans 13 keer groter is dat de strafvordering gevolgd wordt in het geval dat er wel sprake is van vereniging ten opzichte van dat er geen sprake is van vereniging.

231. Hierbij dient wel een kanttekening gemaakt te worden, namelijk dat de resultaten voor deze dataset van beperkte omvang zijn en dat deze ter bevestiging getoetst moeten worden aan een grotere dataset. Het is slechts met deze kanttekening dat bovenstaande stelling gemaakt kan worden.

232. Rekening houdend met de resultaten vermeld in diezelfde tabel kan, aan de hand van de formule vermeld in sectie 4.2.3.2, berekend worden dat de kans dat de straftoemeting de strafvordering zal volgen gelijk is aan ongeveer 7% voor dossiers die behoren tot de categorie drugsdelicten en waarbij er sprake is van vereniging.

4.3.2.6.6.2 Beklaagde wordt beschouwd als leider van de vereniging

233. Bij de codering van de variabele die de vraag stelt of in het dossier de beklagde beschouwd wordt als leider van een vereniging wordt de “neen” categorie als referentiecategorie beschouwd. Uit onderstaande **Tabel 46** blijkt dat voor deze dataset van 59 datapunten het aantal zaken waarbij sprake is van een leider slechts 5 keer voorkomt. De categorieën zijn dus niet gelijkmatig verdeeld en zoals reeds opgemerkt in vorige onderdelen, zal het ook hier moeilijk worden een verband te kunnen leggen tussen deze variabele en de link tussen strafvordering en straftoemeting.

Tabel 46. *Codering van de categorische variabele: leider van de vereniging*

		Frequency	Parameter coding (1)
Leider	J	5	1,000
	N	54	0,000

234. In **Tabel 47** werd het resultaat weergegeven van de Chi-kwadraat test. In deze test wordt de geschiktheid van het model nagegaan, rekening houdend met de onafhankelijke variabele die weergeeft of de beklagde al dan niet gekwalificeerd kan worden als leider van een vereniging. Uit de significantiewaarde van 0,936 kan afgeleid worden dat een model met deze parameter niet significant verschillend is van een model dat enkel een constante waarde beschouwt.

Tabel 47. Resultaten uit de Chi-kwadraat test inzake het effect van de hoedanigheid van leider van de vereniging (totale straf)

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	0,007	1	0,936
	Block	0,007	1	0,936
	Model	0,007	1	0,936

235. De Wald-test, waarvan de resultaten in onderstaande **Tabel 48** worden weergegeven, bevestigt de insignificantie waartoe door de Chi-kwadraat test wordt besloten.

Tabel 48. Resultaat voor de schatting van de logistische regressiefunctie waarbij de hoedanigheid van leider van de vereniging beschouwd wordt als onafhankelijke variabele (totale straf)

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
								Lower	Upper
Step 1 ^a	Leider(1)	0,095	1,172	0,007	1	0,935	1,100	0,111	10,932
	Constant	-1,482	0,350	17,886	1	0,000	0,227		

a. Variable(s) entered on step 1: leider.

4.3.3 Link tussen strafvordering en straftoemeting inzake beroven van de vrijheid

236. In het volgende luik van dit empirisch statistisch onderzoek wordt de tweede afhankelijke variabele geanalyseerd. Deze variabele geeft de uitkomst weer op de vraag of de straftoemeting de strafvordering gevolgd heeft, waarbij nu uitsluitend gekeken wordt naar de vrijheidsberoving. Uit deel 4.3.1.2 van deze masterproef is reeds gebleken dat in een kleine minderheid van de gevallen, meer concreet in 45,6%, de straftoemeting de strafvordering volgt.

237. In dit tweede deel van het onderzoek worden dezelfde onafhankelijke parameters in rekening genomen die tevens in het vorige luik aan bod kwamen. Opnieuw worden ze één voor één opgenomen in het model om te evalueren of ze significant bijdragen aan de verklaring van het verband tussen de gevorderde en de toegemeten straf met betrekking tot de vrijheidsberoving.

4.3.3.1 Effect van de kamer

238. Net zoals in sectie 4.3.2.1 wordt als eerste de invloed bekeken van de kamer die de rechtszaak heeft behandeld. De codering van de categorische variabele is identiek aan **Tabel 4** in diezelfde sectie en wordt hier dan ook niet opnieuw opgenomen.

239. Vermits de significantiewaarde in dit onderzoek (**Tabel 49**) 0,107 bedraagt, betekent dit dat er geen statistisch significant verband kan worden vastgesteld en blijkt dat het model waarbij de kamer als onafhankelijke variabele wordt beschouwd niet significant verschillend is van een model enkel bestaande uit een constante waarde.

Tabel 49. Resultaten uit de Chi-kwadraat test inzake het effect van de kamer (vrijheidsberoving)

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	2,601	1	0,107
	Block	2,601	1	0,107
	Model	2,601	1	0,107

240. De significantiewaarde die uit de Wald-test in onderstaande **Tabel 50** blijkt, bevestigt bovendien dat de onafhankelijke variabele, zijnde de kamer die het dossier behandeld heeft, geen statistisch significante bijdrage levert. Dit betekent dat, in welke kamer het dossier ook werd behandeld, dit geen enkele invloed heeft op de mate waarin de strafvordering bij de straftoemeting wordt gevolgd. Dit is in lijn met de bevindingen waarbij de totale strafmaat beschouwd werd (sectie 4.3.2.1).

Tabel 50. Resultaat voor de schatting van de logistische regressiefunctie waarbij het effect van de kamer beschouwd wordt als onafhankelijke variabele (vrijheidsberoving)

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
								Lower	Upper
Step 1 ^a	Kamer(1)	0,530	0,328	2,601	1	0,107	1,699	0,892	3,234
	Constant	-1,721	0,231	55,283	1	0,000	0,179		

a. Variable(s) entered on step 1: Kamer.

4.3.3.2 Effect van het aantal rechters

241. Als tweede onafhankelijke variabele wordt het effect bestudeerd van het aantal rechters betrokken bij de straftoemeting. De codering van deze onafhankelijke variabele is opnieuw identiek aan deze in sectie 4.3.2.2. Hiervoor wordt dan ook verwezen naar **Tabel 7** en wordt de categorie met 3 rechters ook hier als referentiecategorie beschouwd.

242. In onderstaande **Tabel 51** is het resultaat weergegeven van de Chi-kwadraat test die de geschiktheid van het model beschouwt, waarbij het model het aantal rechters meeneemt als onafhankelijke variabele. Uit de significantiewaarde van 0,048 kan afgeleid worden dat een model met deze variabele wel significant verschillend is van een model dat enkel een constante waarde bevat.

Tabel 51. Resultaten uit de Chi-kwadraat test inzake het aantal rechters (vrijheidsberoving)

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	3,898	1	0,048
	Block	3,898	1	0,048
	Model	3,898	1	0,048

243. Hieronder (**Tabel 52**) wordt de R-kwadraat waarde weergegeven voor de regressie van het logistische model waarbij het aantal rechters wordt beschouwd als onafhankelijke parameter. Voortgaand op de Nagelkerke R-kwadraat waarde kan gesteld worden dat ongeveer 2,5% van het verband tussen de strafvordering en de straftoemeting met betrekking tot vrijheidsberoving kan verklaard worden door het aantal rechters. Alhoewel het verband dus significant blijkt te zijn, moet de invloed van het aantal rechters op de voorspelling of de strafvordering al dan niet gevolgd zal worden niet overschat worden.

Tabel 52. R-kwadraat waarde weergegeven voor de regressie van het logistische model waarbij het aantal rechters wordt beschouwd als onafhankelijke parameter (vrijheidsberoving)

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	233,987 ^a	0,016	0,025

a. Estimation terminated at iteration number 4 because parameter estimates changed by less than ,001.

244. Uit de waarde voor de significantie bij de Wald-test, waarvoor de resultaten weergegeven zijn in **Tabel 53** kan gesteld worden dat, voor de beschouwde dataset, de nulhypothese, dat er geen verband is tussen de strafvordering door het Openbaar Ministerie en de straftoemeting met betrekking tot vrijheidsberoving, verworpen kan worden met een betrouwbaarheid van 95%. Uit deze cijfers blijkt er effectief een verband te bestaan tussen het aantal rechters die over een zaak oordelen en het feit of de door het Openbaar Ministerie gevorderde straf bij de straftoemeting gevolgd wordt. Daarenboven kan uit diezelfde tabel afgeleid worden dat de kans dat de strafvordering gevolgd wordt in de straftoemeting met betrekking tot de vrijheidsberoving 2,173 keer kleiner is in het geval waarbij slechts 1 rechter verantwoordelijk is voor de straftoemeting dan in het geval er 3 rechters verantwoordelijk zijn.

Tabel 53. Resultaat voor de schatting van de logistische regressiefunctie waarbij het effect van het aantal rechters beschouwd wordt als onafhankelijke variabele (vrijheidsberoving)

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
								Lower	Upper
Step 1 ^a	Aantal rechters(1)	0,776	0,381	4,145	1	0,042	2,173	1,029	4,587
	Constant	-1,645	0,190	74,868	1	0,000	0,193		

a. Variable(s) entered on step 1: Aantal rechters.

245. Een mogelijke verklaring voor de gevonden resultaten kan gevonden worden in het feit dat het aantal rechters verantwoordelijk voor het uitspreken van een straf afhankelijk is van de zwaarte van de gepleegde misdrijven en de omvang van het dossier. Wanneer drie rechters betrokken zijn, gaat het meestal om dossiers met grote omvang of zware tenlasteleggingen. Bij dit type dossiers kan het zijn dat een vrijheidsberovende straf meer opportuun is dan in dossiers waarover slechts 1 rechter zich moet uitspreken. Een andere verklaring kan gevonden worden in het feit dat de oordeelsvorming in deze zaken door drie rechters samen dient te gebeuren. Om tot een uitspraak te komen is eensgezindheid nodig en kan het zijn dat er daardoor meer vertrokken wordt vanuit de strafvordering of dat er omwille van onderling afwijkende meningen meer geëvolueerd wordt naar een straftoemeting die verband houdt met de strafvordering.

246. Rekening houdend met de resultaten vermeld in **Tabel 53** kan, aan de hand van de formule vermeld in sectie 4.2.3.2, berekend worden dat, voor dossiers waarbij slechts 1 rechter verantwoordelijk is voor de straftoemeting, de kans dat de straftoemeting de strafvordering zal volgen met betrekking tot de vrijheidsberoving gelijk is aan ongeveer 29,5%.

4.3.3.3 Effect van de rechter(s)

247. Naast het effect van het aantal rechters wordt in de volgende analyse onderzocht of er een verband is tussen welke rechter, of combinatie van rechters, betrokken zijn in de uitspraak en of dit gevolgen heeft voor de relatie tussen de gevorderde en uitgesproken straf met betrekking tot de vrijheidsberoving. De codering van deze onafhankelijke variabele is terug te vinden in **Tabel 10**.

248. Uit de Chi-kwadraat test, waarvan de resultaten in onderstaande **Tabel 54** gevonden kunnen worden, blijkt dat het model waarbij de combinatie van rechters betrokken bij de uitspraak als onafhankelijke variabele wordt beschouwd, significant verschillend is van een model enkel bestaande uit een constante waarde. Dit betekent concreet dat de onafhankelijke parameter van rechter(s) kan bijdragen tot de verklaring van het verband tussen de strafvordering en de straftoemeting inzake vrijheidsberoving. Puur statistisch zou dit kunnen betekenen dat de relatie tussen strafvordering en straftoemeting afhankelijk is van de rechter of combinatie van rechters die zich over de zaak uitspreekt.

Tabel 54. Resultaten uit de Chi-kwadraat test inzake het effect van de rechter(s) (vrijheidsberoving)

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	48,498	19	0,000
	Block	48,498	19	0,000
	Model	48,498	19	0,000

249. Om uitsluitel te brengen met betrekking tot de geschiktheid van dit model, wordt het bekomen resultaat vergeleken met de Hosmer en Lemeshow test. Uit de resultaten van deze test (**Tabel 55**) blijkt nu echter dat het model toch niet geschikt is om het verband tussen de strafvordering en de straftoemeting te beschrijven.

Tabel 55. Resultaten uit de Hosmer en Lemeshow test inzake het effect van de rechter(s) (vrijheidsberoving)

Step	Chi-square	df	Sig.
1	0,000	6	1,000

250. De Wald test, waarvan de resultaten terug te vinden zijn in onderstaande **Tabel 56**, bevestigt daarenboven de uitkomst van de Hosmer en Lemeshow test dat er geen statistisch significant causaal verband kan aangetoond worden tussen de categorie van rechters en het al dan niet volgen van de stafvordering bij de straftoemeting, met betrekking tot de vrijheidsberoving. Deze bevinding is in lijn met de uitkomst waarbij de totale strafmaat beschouwd werd (sectie 4.3.2.3).

Tabel 56. Resultaat voor de schatting van de logistische regressiefunctie waarbij het effect van de rechter(s) beschouwd wordt als onafhankelijke variabele (vrijheidsberoving)

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
							Lower	Upper
Step 1 ^a Welke rechters			16,934	19	0,594			
Welke rechters(1)	1,194	0,572	4,366	1	0,037	3,302	1,077	10,123
Welke rechters(2)	0,525	0,488	1,159	1	0,282	1,691	0,650	4,400
Welke rechters(3)	0,145	1,153	0,016	1	0,900	1,156	0,121	11,081
Welke rechters(4)	-19,449	17.974,843	0,000	1	0,999	0,000	0,000	
Welke rechters(5)	-19,449	40.192,970	0,000	1	1,000	0,000	0,000	
Welke rechters(6)	22,957	40.192,969	0,000	1	1,000	9.333.854.647,584	0,000	
Welke rechters(7)	-0,549	1,109	0,245	1	0,621	0,578	0,066	5,081
Welke rechters(8)	0,049	0,849	0,003	1	0,954	1,051	0,199	5,550
Welke rechters(9)	-19,449	40.192,970	0,000	1	1,000	0,000	0,000	
Welke rechters(10)	-19,449	40.192,970	0,000	1	1,000	0,000	0,000	
Welke rechters(11)	-19,449	40.192,970	0,000	1	1,000	0,000	0,000	
Welke rechters(12)	-19,449	8.569,170	0,000	1	0,998	0,000	0,000	
Welke rechters(13)	1,466	0,845	3,013	1	0,083	4,333	0,827	22,694
Welke rechters(14)	-0,954	0,815	1,371	1	0,242	0,385	0,078	1,902
Welke rechters(15)	22,957	40.192,969	0,000	1	1,000	9.333.854.647,584	0,000	
Welke rechters(16)	22,957	28.420,721	0,000	1	0,999	9.333.854.647,584	0,000	
Welke rechters(17)	-19,449	28.420,722	0,000	1	0,999	0,000	0,000	
Welke rechters(18)	3,140	1,175	7,144	1	0,008	23,111	2,311	231,143
Welke rechters(19)	-19,449	40.192,970	0,000	1	1,000	0,000	0,000	
Constant	-1,754	0,361	23,604	1	0,000	0,173		

a. Variable(s) entered on step 1: Welke rechters.

4.3.3.4 Effect van het strafrechtelijk verleden

251. Analoog aan sectie 4.3.2.4 worden voor het strafrechtelijk verleden de volgende categorieën beschouwd: gunstig, niet-gunstig of onbekend. De codering is opnieuw dezelfde dan diegene in het vorige luik en kan terug gevonden worden in **Tabel 14**.

252. In **Tabel 57** is het resultaat weergegeven van de Chi-kwadraat test die de geschiktheid van het model nagaat, waarbij het strafrechtelijk verleden van de beklagde meegenomen wordt als onafhankelijke variabele. Uit de significantiewaarde van 0,023 kan afgeleid worden dat een model met deze parameter significant verschillend is van een model dat enkel een constante waarde beschouwt en dit kan gesteld worden met een betrouwbaarheid van 95%. Zoals eerder ook uitgelegd, kan hieruit volgens de statistiek afgeleid worden dat er een verband bestaat tussen deze onafhankelijke parameter enerzijds en de verhouding tussen strafvordering en straftoemeting anderzijds.

Tabel 57. Resultaten uit de Chi-kwadraat test inzake het effect van het strafrechtelijk verleden (vrijheidsberoving)

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	7,533	2	0,023
	Block	7,533	2	0,023
	Model	7,533	2	0,023

253. In onderstaande **Tabel 58** wordt de R-kwadraat waarde weergegeven voor de regressie van het logistische model waarbij het strafrechtelijk verleden wordt beschouwd als onafhankelijke parameter. Baserend op de Nagelkerke R-kwadraat waarde kan gesteld worden dat ongeveer 5% van het verband tussen de strafvordering en de straftoemeting met betrekking tot vrijheidsberoving kan verklaard worden door het strafrechtelijk verleden van de beklaagde.

Tabel 58. R-kwadraat waarde weergegeven voor de regressie van het logistische model waarbij het strafrechtelijk verleden wordt beschouwd als onafhankelijke parameter (vrijheidsberoving)

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	230,353 ^a	,030	,049
a. Estimation terminated at iteration number 5 because parameter estimates changed by less than ,001.			

254. Uit de waarde voor de significantie bij de Wald-test, waarvoor de resultaten weergegeven zijn in bijgaande **Tabel 59**, kan gesteld worden dat, voor de beschouwde dataset, de nulhypothese dat er geen verband is tussen de strafvordering door het Openbaar Ministerie en de straftoemeting met betrekking tot de vrijheidsberoving verworpen kan worden met een betrouwbaarheid van 95%.

255. Echter als de gecodeerde variabelen beschouwd worden, kan enkel met een statistische betrouwbaarheid van 95% een uitspraak gedaan worden indien het strafrechtelijk verleden van de beklaagde niet gunstig is. De significantiewaarde van 0,07 voor een gunstig strafrechtelijk verleden maakt dat in dit geval geen uitspraak kan gedaan worden met voldoende betrouwbaarheid (95%).

Tabel 59. Resultaat voor de schatting van de logistische regressiefunctie waarbij het effect van het strafrechtelijk verleden beschouwd wordt als onafhankelijke variabele (vrijheidsberoving)

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
								Lower	Upper
Step 1 ^a	Gunstig_verleden			6,173	2	0,046			
	Gunstig_verleden(1)	1,039	0,574	3,282	1	0,070	2,827	0,918	8,701
	Gunstig_verleden(2)	1,423	0,578	6,059	1	0,014	4,149	1,336	12,883
	Constant	-2,506	0,520	23,215	1	0,000	0,082		

a. Variable(s) entered on step 1: Gunstig_verleden.

256. Uit bovenstaande tabel kan afgeleid worden dat als er een ongunstig strafrechtelijk verleden is de kans dat de gevorderde vrijheidsberoving gevolgd wordt in de straftoemeting 4 keer zo groot is als in de situatie waarbij het strafrechtelijk verleden onbekend is.

257. Deze bevinding dat het strafrechtelijk verleden een invloed heeft op zowel de strafvordering als de effectieve straftoemeting strookt niet alleen met de perceptie, we vinden dit tevens terug in de onderzoeksresultaten van Raats¹³⁹.

258. Rekening houdend met de resultaten vermeld in **Tabel 59** kan, aan de hand van de formule vermeld in sectie 4.2.3.2, berekend worden dat bij een ongunstig verleden de kans dat de straftoemeting de strafvordering zal volgen met betrekking tot de vrijheidsberoving gelijk is aan ongeveer 25%.

4.3.3.5 Effect van het schuldinzicht

259. De categorieën die in rekening genomen worden voor de onafhankelijke parameter die het schuldinzicht van de beklaagde beschrijft, zijn opnieuw gelijk aan deze in het overeenstemmend deel bij de analyse van de totale straf (sectie 4.3.2.5). De codering van deze variabele kan dan ook teruggevonden worden in **Tabel 17**.

260. Er wordt opnieuw een Chi-kwadraat test uitgevoerd die de geschiktheid van het model dient na te gaan. Het model waarbij het schuldinzicht in aanmerking wordt genomen als onafhankelijke variabele blijkt uit deze Chi-kwadraat test (**Tabel 60**), die een significantiewaarde van 0,367 weergeeft, niet significant verschillend van een model waarbij enkel een constante waarde in wordt opgenomen. Het model kan met andere woorden gebruikt worden in dit onderzoek.

¹³⁹ S. RAATS, *Consistente straftoemeting*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 620-621.

Tabel 60. Resultaten uit de Chi-kwadraat test inzake het effect van het schuldinzicht (vrijheidsberoving)

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	2,004	2	0,367
	Block	2,004	2	0,367
	Model	2,004	2	0,367

261. De resultaten van de Wald-test, zoals te lezen in onderstaande **Tabel 61**, wijzen op een niet statistische significantie van de onafhankelijke variabele schuldinzicht. Het al dan niet hebben van schuldinzicht door een beklagde, heeft dus specifiek inzake vrijheidsberoving geen significante impact op de correlatie tussen strafvordering en straftoemeting.

Tabel 61. Resultaat voor de schatting van de logistische regressiefunctie waarbij het effect van het schuldinzicht beschouwd wordt als onafhankelijke variabele (vrijheidsberoving)

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
								Lower	Upper
Step 1 ^a	Schuldinzicht			2,106	2	0,349			
	Schuldinzicht(1)	0,648	0,560	1,340	1	0,247	1,911	0,638	5,726
	Schuldinzicht(2)	0,464	0,449	1,069	1	0,301	1,590	0,660	3,832
	Constant	-1,603	0,191	70,624	1	0,000	0,201		

a. Variable(s) entered on step 1: Schuldinzicht.

4.3.3.6 Effect van het type rechtszaak

4.3.3.6.1 Algemeen (alle types samen)

262. Als laatste onderdeel van deze analyse wordt opnieuw de impact van het type rechtszaak als onafhankelijke variabele onderzocht. De onderverdeling in verschillende categorieën blijft identiek aan deze in sectie 4.3.2.6, dus blijft ook de coderingstabel onveranderd (**Tabel 20**).

263. Net zoals bij het eerste luik van het empirisch onderzoek waarbij de totale straf beschouwd wordt, blijkt uit de Chi-kwadraat test (**Tabel 62**) dat het model waarbij de type rechtszaak als onafhankelijke variabele wordt beschouwd, significant verschillend is van een model enkel bestaande uit een constante waarde. In feite betekent dit dat het type rechtszaak kan bijdragen tot de verklaring van het verband tussen de strafvordering en de straftoemeting.

Tabel 62. Resultaten uit de Chi-kwadraat test inzake het effect van het type rechtszaak (vrijheidsberoving)

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	27,142	12	0,007
	Block	27,142	12	0,007
	Model	27,142	12	0,007

264. Echter, uit het resultaat van de Hosmer en Lemeshow test (**Tabel 63**) blijkt dat het model niet geschikt is om het verband tussen de strafvordering en de straftoemeting te beschrijven.

Tabel 63. Resultaten uit de Hosmer en Lemeshow test inzake het effect van het type rechtszaak (vrijheidsberoving)

Step	Chi-square	df	Sig.
1	0,000	4	1,000

265. De Wald test, waarvan de resultaten in onderstaande **Tabel 64** weergegeven worden, bevestigt tevens de uitkomst van de Hosmer en Lemeshow test dat er geen statistisch significant causaal verband kan aangetoond worden tussen de categorie van rechtszaken en de positieve uitkomst op het volgen van de strafvordering in de straftoemeting inzake de vrijheidsberoving.

Tabel 64. Resultaat voor de schatting van de logistische regressiefunctie waarbij het effect van het type rechtszaak beschouwd wordt als onafhankelijke variabele (vrijheidsberoving)

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
								Lower	Upper
Step 1 ^a	Type rechtszaak			14,991	12	0,242			
	Type rechtszaak(1)	0,458	0,578	0,628	1	0,428	1,581	0,509	4,913
	Type rechtszaak(2)	2,140	1,479	2,095	1	0,148	8,500	0,469	154,174
	Type rechtszaak(3)	23,343	40.192,969	0,000	1	1,000	13.731.536.164,235	0,000	
	Type rechtszaak(4)	1,735	0,594	8,525	1	0,004	5,667	1,769	18,156
	Type rechtszaak(5)	0,531	0,622	0,729	1	0,393	1,700	0,503	5,748
	Type rechtszaak(6)	-19,063	23.205,422	0,000	1	0,999	0,000	0,000	
	Type rechtszaak(7)	1,735	0,776	4,990	1	0,025	5,667	1,237	25,959
	Type rechtszaak(8)	-19,063	28.420,722	0,000	1	0,999	0,000	0,000	
	Type rechtszaak(9)	0,215	0,592	0,132	1	0,717	1,240	0,389	3,952
	Type rechtszaak(10)	1,447	1,299	1,242	1	0,265	4,250	0,333	54,166
	Type rechtszaak(11)	23,343	28.420,721	0,000	1	0,999	13.731.536.164,235	0,000	
	Type rechtszaak(12)	-19,063	40.192,970	0,000	1	1,000	0,000	0,000	
	Constant	-2,140	0,432	24,587	1	0,000	0,118		

a. Variable(s) entered on step 1: Type rechtszaak.

266. Een verklaring voor deze insignificantie kan ook hier gevonden worden in de verdeling van de datapunten over de verschillende categorieën, waarbij er verschillende keren slechts een beperkt aantal datapunten per categorie voorkomt. Aangezien dezelfde dataset gebruikt werd als bij de analyse van het verband tussen strafvordering en straftoemeting voor de totale straf, kon dit resultaat enigszins worden verwacht. Voor het raadplegen van deze gegevens, moet gekeken worden naar **Tabel 20**.

267. In de volgende paragrafen wordt vervolgens, net zoals in het eerste luik, bijkomend onderzoek gedaan op de categorieën die het vaakst voorkomen en waarvoor extra onafhankelijke variabelen gedefinieerd kunnen worden.

4.3.3.6.2 Diefstal en braak

268. Wanneer enkel de dossiers bekeken worden die vallen binnen de categorie “Diefstal en Braak” en waarbij louter die dossiers weerhouden worden waarbij vrijheidsberoving relevant is, bevat deze dataset 51 punten.

4.3.3.6.2.1 Poging tot diefstal/braak

269. Net zoals in het eerste luik van dit onderzoek zijn, voor de onafhankelijke variabele “poging tot”, de categorieën zeer ongelijk verdeeld waarbij er slechts 2 datapunten zijn waarbij men van

“poging tot” kan spreken. De codering verloopt analoog als in 4.3.2.6.2.1 en de coderingstabel kan gevonden worden in **Tabel 24**.

270. In onderstaande **Tabel 65** is het resultaat weergegeven van de Chi-kwadraat test die de geschiktheid van het model beschouwt, waarbij het model de parameter van “poging tot” meeneemt als onafhankelijke variabele. Uit de significantiewaarde van 0,753 kan afgeleid worden dat een model met deze parameter niet significant verschillend is van een model dat enkel een constante waarde in aanmerking neemt. Het feit of het gaat om een “poging tot” draagt met andere woorden niet bij tot de kans dat de straftoemeting de strafvordering al dan niet volgt

Tabel 65. Resultaten uit de Chi-kwadraat test inzake het effect van poging tot diefstal/braak (vrijheidsberoving)

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	0,099	1	0,753
	Block	0,099	1	0,753
	Model	0,099	1	0,753

271. De Wald-test, waarvoor de resultaten weergegeven worden in onderstaande **Tabel 66**, bevestigen het resultaat van de Chi-kwadraat test dat er geen significant verband kan worden vastgesteld.

Tabel 66. Resultaat voor de schatting van de logistische regressiefunctie waarbij het effect van poging tot diefstal/braak beschouwd wordt als onafhankelijke variabele (vrijheidsberoving)

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
								Lower	Upper
Step 1 ^a	Poging(1)	-0,457	1,444	0,100	1	0,752	0,633	0,037	10,740
	Constant	0,457	0,293	2,427	1	0,119	1,579		

a. Variable(s) entered on step 1: poging.

272. Net zoals bij de beoordeling van de totale straf ligt de verklaring voor deze vaststelling voornamelijk in de onevenwichtige samenstelling van de dataset. Ook hier gaat een meer uitgebreide dataset noodzakelijk zijn om uitsluitsel te kunnen brengen of de bijdrage wel degelijk insignificant is.

4.3.3.6.2.2 Braak

273. De codering van de variabele die de vraag stelt of in het dossier al dan niet sprake is van braak gebeurt analoog aan **Tabel 27** in sectie 4.3.2.6.2.2.

274. De geschiktheid van het model wordt onderzocht aan de hand van de Chi-kwadraat test. Uit **Tabel 67**, die het resultaat van deze test weergeeft, kan een significantiewaarde van 0,079 worden afgeleid. Deze waarde betekent dat dit model als geschikt kan worden beschouwd, aangezien het meenemen van de onafhankelijke waarde in het model niet voor een significant verschil zorgt ten opzichte van een model waarin dit niet het geval is.

Tabel 67. Resultaten uit de Chi-kwadraat test inzake het effect van braak (vrijheidsberoving)

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	3,091	1	0,079
	Block	3,091	1	0,079
	Model	3,091	1	0,079

275. De Wald-test, waarvoor de resultaten weergegeven worden in onderstaande **Tabel 68**, bevestigen de insignificantie die ook uit het resultaat van de Chi-kwadraat test is gebleken.

Tabel 68. Resultaat voor de schatting van de logistische regressiefunctie waarbij het effect van braak beschouwd wordt als onafhankelijke variabele (vrijheidsberoving)

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
								Lower	Upper
Step 1 ^a	Braak(1)	1,041	0,607	2,945	1	0,086	2,833	0,862	9,309
	Constant	0,000	0,378	0,000	1	1,000	1,000		

a. Variable(s) entered on step 1: braak.

4.3.3.6.2.3 Gebruik van geweld

276. De codering van de variabele, die de vraag stelt of in de tenlastelegging sprake is van gebruik van geweld, gebeurt naar analogie aan het eerste luik. Hiervoor wordt verwezen naar **Tabel 30** in sectie 4.3.2.6.2.3.

277. Vervolgens wordt in **Tabel 69** het resultaat weergegeven van de Chi-kwadraat test, die als onafhankelijke variabele de parameter "geweld" behandelt. De significantiewaarde bedraagt hier 0,147 waaruit blijkt dat een model met deze parameter niet significant verschillend is van een model dat enkel een constante waarde beschouwt. Dit betekent dat het eventuele gebruik van geweld geen invloed heeft op de vraag of de rechters bij de straftoemeting de door het Openbaar Ministerie gevorderde straf volgen.

Tabel 69. Resultaten uit de Chi-kwadraat test inzake het effect van gebruik van geweld (vrijheidsberoving)

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	2,106	1	0,147
	Block	2,106	1	0,147
	Model	2,106	1	0,147

278. Deze vaststelling wordt ook door de resultaten van de Wald-test, weergegeven in **Tabel 70**, bevestigd.

Tabel 70. Resultaat voor de schatting van de logistische regressiefunctie waarbij het effect van gebruik van geweld beschouwd wordt als onafhankelijke variabele (vrijheidsberoving)

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
								Lower	Upper
Step 1 ^a	Geweld(1)	-1,135	0,797	2,026	1	0,155	0,321	0,067	1,534
	Constant	0,624	0,320	3,805	1	0,051	1,867		

a. Variable(s) entered on step 1: geweld.

4.3.3.6.2.4 Gebruik van wapens

279. De codering van de variabele, die de vraag stelt of in de tenlastelegging sprake is van gebruik van wapens, wordt weergegeven in **Tabel 33** in sectie 4.3.2.6.2.4. Zoals uit deze tabel kan afgeleid worden, en reeds werd aangehaald in luik 1, zijn de categorieën duidelijk niet gelijkmatig verdeeld. Immers het gebruik van wapens komt slechts 1 keer voor op een totaal van 51 datapunten. Hierdoor wordt het moeilijk om een eventueel verband te vinden tussen het gebruik van wapens en de link tussen strafvordering en straftoemeting.

280. Wanneer hier de geschiktheid van het model wordt nagegaan aan de hand van een Chi-kwadraat test (**Tabel 71**), meer specifiek met het gebruik van wapens als onafhankelijke variabele, valt hieruit een significantiewaarde van 0,168 te noteren. Een model met deze parameter blijkt met andere woorden niet significant verschillend te zijn van een model dat enkel met een constante waarde rekt.

Tabel 71. Resultaten uit de Chi-kwadraat test inzake het effect van gebruik van wapens (vrijheidsberoving)

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	1,903	1	0,168
	Block	1,903	1	0,168
	Model	1,903	1	0,168

281. De Wald-test, waarvoor de resultaten weergegeven worden in onderstaande **Tabel 72**, faalt als gevolg van de ongelijke verdeling van de datapunten over de categorieën. Daarom is het onmogelijk om een uitspraak te doen over de bijdrage van het gebruik van wapens in de verklaring van het verband tussen strafvordering en straftoemeting.

Tabel 72. Resultaat voor de schatting van de logistische regressiefunctie waarbij het effect van gebruik van wapens beschouwd wordt als onafhankelijke variabele (vrijheidsberoving)

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
								Lower	Upper
Step 1 ^a	Gewapend(1)	-21,692	40192,970	,000	1	1,000	,000	,000	.
	Constant	,490	,291	2,823	1	,093	1,632		

a. Variable(s) entered on step 1: gewapend.

4.3.3.6.3 Seksuele misdrijven waarbij minderjarigen betrokken zijn

282. Opnieuw wordt voor de dossiers gelinkt aan seksuele misdrijven waarbij minderjarigen betrokken zijn het onderscheid per leeftijdscategorie gemaakt.

283. Dit type rechtszaak bevat voor de analyse met betrekking tot het verband tussen de strafvordering en de straftoemeting inzake de vrijheidsberoving slechts 25 datapunten.

284. Bijgaande **Tabel 73**, met het resultaat van de Chi-kwadraat test, specifiek met betrekking tot de leeftijdscategorie als onafhankelijke variabele, toont een significantiewaarde van 0,315. Hieruit kan afgeleid worden dat een model met deze parameter niet significant verschillend is van een model met louter een constante waarde.

Tabel 73. Resultaten uit de Chi-kwadraat test inzake het effect van de leeftijd (vrijheidsberoving)

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	1,009	1,000	0,315
	Block	1,009	1,000	0,315
	Model	1,009	1,000	0,315

285. Het ontbreken van een significant verband waartoe hierboven werd geconcludeerd, krijgt door de resultaten van de Wald-test (**Tabel 74**) een confirmatie.

Tabel 74. Resultaat voor de schatting van de logistische regressiefunctie waarbij het effect van de leeftijd beschouwd wordt als onafhankelijke variabele (vrijheidsberoving)

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
								Lower	Upper
Step 1 ^a	Leeftijdscat	-0,440	0,463	0,901	1,000	0,342	0,644	0,260	1,597
	Constant	1,763	1,190	2,194	1,000	0,139	5,830		

a. Variable(s) entered on step 1: leeftijdscat.

4.3.3.6.4 Slagen en verwondingen

286. Voor de dossiers in de dataset die behoren tot de categorie “Slagen en Verwondingen” is zoals voorheen de bijkomende onafhankelijke variabele van arbeidsongeschiktheid bekeken.

287. De codering van de variabele die de vraag stelt of in de tenlastelegging sprake is van arbeidsongeschiktheid wordt weergegeven in **Tabel 39** (sectie 4.3.2.6.5).

288. Bij het nagaan van de geschiktheid van het model, via de resultaten van de Chi-kwadraat test (**Tabel 75**) met betrekking tot arbeidsongeschiktheid als onafhankelijke parameter, blijkt er geen significantie te kunnen worden vastgesteld. Dit kan worden afgeleid uit de significantiewaarde die 0,449 bedraagt. Met een dergelijke waarde wordt besloten dat het meenemen van de arbeidsongeschiktheid in het model geen significant verschil oplevert.

Tabel 75. Resultaten uit de Chi-kwadraat test inzake het effect van arbeidsongeschiktheid (vrijheidsberoving)

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	0,573	1,000	0,449
	Block	0,573	1,000	0,449
	Model	0,573	1,000	0,449

289. Dat de arbeidsongeschiktheid geen significante invloed heeft op de mate waarin de straftoemeting en de strafvordering zich verhouden inzake vrijheidsberoving, kan eveneens bevestigd worden door de Wald-test (**Tabel 76**).

Tabel 76. Resultaat voor de schatting van de logistische regressiefunctie waarbij het effect van arbeidsongeschiktheid beschouwd wordt als onafhankelijke variabele (vrijheidsberoving)

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
								Lower	Upper
Step 1 ^a	Arbeidsongeschiktheid (1)	0,549	0,734	0,559	1,000	0,455	1,731	0,411	7,288
	Constant	-0,916	0,592	2,399	1,000	0,121	0,400		

a. Variable(s) entered on step 1: arbeidsongeschiktheid.

4.3.3.6.5 Drugsdelicten

290. Om de continuïteit in dit onderzoek te bewaren, wordt voor de dossiers die behoren tot de categorie 'Drugsdelicten' opnieuw een bijkomend onderscheid gemaakt aan de hand van twee onafhankelijke variabelen:

- is er sprake van vereniging;
- wordt de beklaagde beschouwd als de leider van de vereniging.

4.3.3.6.5.1 Vereniging

291. Voor de codering van de onafhankelijke parameter die weergeeft of er in een dossier gelinkt aan drugsdelicten sprake is van vereniging, kan teruggegrepen worden naar **Tabel 42** (sectie 4.3.2.6.6.1).

292. In bijgaande **Tabel 77** wordt het resultaat vermeld van de Chi-kwadraat test. Hierbij wordt de geschiktheid van het model onderzocht, waarbij de parameter van "vereniging" wordt meegenomen als onafhankelijke variabele. De significantiewaarde van 0,108 duidt op de afwezigheid van een significant verschil tussen een model met deze parameter en een model met enkel een constante waarde.

Tabel 77. Resultaten uit de Chi-kwadraat test inzake het effect van vereniging (vrijheidsberoving)

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	2,577	1,000	0,108
	Block	2,577	1,000	0,108
	Model	2,577	1,000	0,108

293. De significantiewaarde die uit de Wald-test in onderstaande **Tabel 78** blijkt, bevestigt bovendien dat de onafhankelijke variabele, zijnde het feit of het al dan niet gaat om een vereniging, geen statistisch significante bijdrage levert.

Tabel 78. Resultaat voor de schatting van de logistische regressiefunctie waarbij het effect van vereniging beschouwd wordt als onafhankelijke variabele (vrijheidsberoving)

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
								Lower	Upper
Step 1 ^a	Vereniging(1)	-1,065	0,670	2,526	1,000	0,112	0,345	0,093	1,282
	Constant	0,336	0,586	0,330	1,000	0,566	1,400		

a. Variable(s) entered on step 1: vereniging.

294. Bij het beschouwen van de totale straf was er voor deze onafhankelijke variabele wel een statistisch significant verband aan te tonen tussen de strafvordering en de straftoemeting. Vooraleer te besluiten dat bij het beschouwen van enkel de vrijheidsberoving absoluut geen significant verband is aan te tonen, dient dezelfde test uitgevoerd te worden op een grotere dataset. De significantie van deze statistische testen wordt te erg beïnvloed door de grootte van de steekproef om met absolute zekerheid hierover een uitspraak te kunnen doen.

4.3.3.6.5.2 Beklaagde wordt beschouwd als leider van de vereniging

295. Opnieuw zijn er in de totale dataset van dossiers gelinkt aan drugsdelicten (55 in totaal), slechts 5 dossiers waarbij de beklagde beschouwd wordt als leider van de vereniging. De codering van deze variabele is weergegeven in **Tabel 46** in sectie 4.3.2.6.6.2.

296. In **Tabel 79** werd het resultaat weergegeven van de Chi-kwadraat test. In deze test wordt de geschiktheid van het model nagegaan, rekening houdend met de onafhankelijke variabele die weergeeft of de beklagde al dan niet gekwalificeerd kan worden als leider van een vereniging. Uit de significantiewaarde van 0,045 kan afgeleid worden dat een model met deze parameter wel degelijk significant verschillend is van een model dat enkel een constante waarde beschouwt.

Tabel 79. Resultaten uit de Chi-kwadraat test inzake het effect van de hoedanigheid van leider van de vereniging (vrijheidsberoving)

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	4,037	1,000	0,045
	Block	4,037	1,000	0,045
	Model	4,037	1,000	0,045

297. In onderstaande **Tabel 80** wordt de R-kwadraat waarde weergegeven voor de regressie van het logistische model waarbij de leider wordt beschouwd als onafhankelijke parameter. Voortgaand op de Nagelkerke R-kwadraat waarde kan gesteld worden dat ongeveer 10% van het verband tussen de strafvordering en de straftoemeting voor drugsdelicten opgenomen in deze dataset kan verklaard worden door het feit dat de beklagde wordt beschouwd als leider.

Desondanks dat volgens de Chi-kwadraat test het model significant is, dient de bijdrage van deze parameter niet overschat te worden.

Tabel 80. *R-kwadraat waarde weergegeven voor de regressie van het logistische model waarbij de hoedanigheid van leider van de vereniging wordt beschouwd als onafhankelijke parameter (vrijheidsberoving)*

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	69,108 ^a	0,071	0,096

a. Estimation terminated at iteration number 4 because parameter estimates changed by less than ,001.

298. De Wald-test, waarvoor de resultaten weergegeven worden in onderstaande **Tabel 81**, ontcrachten ook het resultaat van de Chi-kwadraat test. De combinatie van de significanties van de constante en de onafhankelijke variabele “leider” leidt tot een significantie beneden 0,05. Echter als naar de individuele parameters wordt gekeken is het duidelijk dat de parameter “leider” niet significant bijdraagt. De nulhypothese kan dus niet verworpen worden voor de beschouwing van het concept “leider van de vereniging”. De reden hiervoor kan opnieuw liggen in de samenstelling van de dataset die slechts een beperkt aantal dossiers bevat waarbij de beklagde wordt beschouwd als de leider van de vereniging. Een meer uitgebreide dataset zou eventueel kunnen aantonen dat er wel degelijk een verband bestaat.

Tabel 81. *Resultaat voor de schatting van de logistische regressiefunctie waarbij het effect van de hoedanigheid van leider van de vereniging beschouwd wordt als onafhankelijke variabele (vrijheidsberoving)*

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
								Lower	Upper
Step 1 ^a	Leider(1)	2,050	1,157	3,137	1,000	0,077	7,765	0,804	75,014
	Constant	-0,663	0,299	4,936	1,000	0,026	0,515		

a. Variable(s) entered on step 1: leider.

4.3.4 Verschil in straftoemeting (zwaarder/lichter) in vergelijking met de strafvordering

299. Er werd in een volgende fase ook de vraag gesteld of, indien de strafvordering niet gevolgd werd, de uitgesproken straf lichter of zwaarder was dan de straf die door het Openbaar Ministerie werd gevorderd. In bepaalde gevallen was het beslissen of de uitgesproken straf zwaarder of lichter was niet bijzonder moeilijk, bijvoorbeeld wanneer drie jaar gevangenisstraf gevorderd werd en er drie jaar met uitstel werd uitgesproken. In dit geval wordt ervan uitgegaan dat de uitgesproken straf lichter is dan de gevorderde. De delinquent hoeft in casu niet effectief van zijn

vrijheid beroofd te worden en dus is het aanvoelen dat de straf lichter is. Er zijn echter gevallen waarin het moeilijker was te oordelen of een straf lichter of zwaarder is. Dit is het geval wanneer er bijvoorbeeld een gevangenisstraf gevorderd werd en er een internering wordt uitgesproken. Enerzijds zou kunnen aangenomen worden dat de straf zwaarder is vermits er geen eindduur op internering staat. Anderzijds wordt de delinquent wel als ontoerekeningsvatbaar beschouwd en is het de publieke opinie die de internering als een lichtere en dus geen echte straf beschouwt. Het is bijgevolg moeilijk te bepalen hoe de straf zich verhoudt in vergelijking met de gevorderde gevangenisstraf.

300. In onderstaande **Tabel 82** werd in de codering, naast de categorie “L” voor een lichtere straf en “Z” voor een zwaardere straf, voor dergelijke twijfelgevallen dan ook een categorie “X” voorzien.

Tabel 82. *Frequentietabel inzake het verschil in straftoemeting (zwaarder/lichter) in vergelijking met de strafvordering*

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	L	184	87,6	88,0	88,0
	X	8	3,8	3,8	91,9
	Z	17	8,1	8,1	100,0
	Total	209	99,5	100,0	
Missing	M	1	0,5		
Total		210	100,0		

301. Bovenstaande frequentietabel geeft weer, indien de strafvordering van het Openbaar Ministerie niet gevolgd werd, in welke mate de uitgesproken straffen als zwaarder of lichter dan de strafvordering kunnen gekwalificeerd worden. Zoals vermeld in de tabel zijn er in totaal 210 datapunten waarvan 1 datapunt niet kan meegenomen worden in het onderzoek omdat de verzamelde gegevens niet volledig waren. Van de 209 resterende beoordelingen die aan de analyse werden onderworpen, werden er 8 datapunten als moeilijk te kwalificeren beschouwd. In 184 van de 209 gevallen, of anders gezegd in 88% van de onderzochte datapunten, werd de straf als lichter beschouwd. Slechts in 17 datapunten of 8,1% van de gevallen vond de rechter het opportuun om een zwaardere straf uit te spreken dan diegene die het Openbaar Ministerie gepast achtte. De stelling¹⁴⁰ dat de strafmaat in de praktijk maar zelden zwaarder blijkt te zijn dan de eis van het Openbaar Ministerie kan met deze cijfergegevens alleszins worden onderschreven.

¹⁴⁰ K. BEYENS, *Straffen als sociale praktijk. Een penologisch onderzoek naar straftoemeting*, Brussel, VUBPRESS, 2000, 69.

4.3.5 Verschil in gevorderde en toegemeten strafsoort (geldboete/gevangenisstraf)

302. Ook de gevorderde en uitgesproken strafsoort werden met elkaar vergeleken. Beyens maakt melding van een Nederlands onderzoek door van der Werff en van der Zee-Nefkens¹⁴¹ die vaststelden dat in ongeveer 80% van de gevallen de aard van de gevorderde straf gelijk is aan de uitgesproken straf. Vermits het onderzoek als gedateerd beschouwd kan worden¹⁴², leek het interessant dezelfde analyse uit te voeren op de gegevens die voor deze masterproef werden verzameld. Het is een poging om na te gaan of de cijfergegevens van het bovenvermeld Nederlands onderzoek toch nog een zekere relevantie vertonen.

303. Om te beginnen werden de data opnieuw gecodeerd. Dit keer wordt de vraag gesteld of de strafsoort die door het Openbaar Ministerie werd gevorderd, in de straftoemeting wordt gevolgd. In eerste instantie wordt dit absoluut geïnterpreteerd. Enkel wanneer de straftoemeting identiek dezelfde strafsoort(en) bevat als de strafvordering kan met “ja” worden geantwoord.

304. De onderstaande **Tabel 83** geeft de resultaten weer in verband met de gevorderde en uitgesproken strafsoort, wetende dat de codering volgens een absoluut criterium heeft plaatsgevonden. In de tabel zien we dat er in totaal 300 datapunten zijn waarvan er opnieuw 1 datapunt niet kon worden meegenomen wegens onvolledige gegevens. In 174 van de 299 gevallen, of procentueel bekeken in 58,2% van de gevallen, werd de gevorderde strafsoort op een absolute wijze gevolgd bij de straftoemeting. In 125 datapunten of 41,8% van de gevallen vond de rechter het opportuun om bij de strafsoort af te wijken van hetgeen door het Openbaar Ministerie werd gevorderd. Aangezien het hier gaat om een absolute beoordeling, kan dit niet volgen in strafsoort bij de straftoemeting verschillende redenen hebben. Zo kan het bijvoorbeeld zijn dat er iets minder of meer werd uitgesproken door de strafrechter waardoor niet kon worden besloten tot een identieke strafsoort. Wanneer de rechter bijvoorbeeld slechts een deel van de gevorderde straf oplegt of beslist om naast de gevorderde straf nog een andere straf toe te voegen, wordt in deze beoordeling besloten dat er geen identieke gelijkheid is, terwijl de straftoemeting misschien maar de kleinste afwijking vertoont.

¹⁴¹ C. VAN DER WERFF en A.A. VAN DER ZEE-NEFKENS, *Strafrechtelijke vervolging en bestraffing van Nederlanders en buitenlanders*, Den Haag, Staatsuitgeverij, 1978, 18, <https://repository.tudelft.nl/view/wodc/uuid:b1899367-62dd-4eca-99bd-c08f8dae95ee>.

¹⁴² De cijfers in dit onderzoek hebben betrekking op dossiers uit 1974; K. BEYENS, *Straffen als sociale praktijk. Een penologisch onderzoek naar straftoemeting*, Brussel, VUBPRESS, 2000, 69.

Tabel 83. *Frequentietabel met betrekking tot de strafsoort (absoluut)*

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	J	174	58,0	58,2	58,2
	N	125	41,7	41,8	100,0
	Total	299	99,7	100,0	
Missing	M	1	0,3		
Total		300	100,0		

305. Omdat de beoordeling in eerste instantie volgens een absoluut criterium is gebeurd, wordt in tweede instantie de beoordeling, of de strafsoort al dan niet gevolgd wordt, ook eens relatief benaderd. Bij deze tweede, minder strikte, analyse kan in de codering tot "ja" besloten worden wanneer de gevorderde strafsoort integraal wordt gevolgd in de straftoemeting, zelfs als de rechter oordeelt een bijkomende straf op te leggen. Dit betekent dat ook hier wordt geoordeeld dat de strafvordering gevolgd werd.

Tabel 84. *Frequentietabel met betrekking tot de strafsoort (relatief)*

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	J	201	67,0	67,2	67,2
	N	98	32,7	32,8	100,0
	Total	299	99,7	100,0	
Missing	M	1	0,3		
Total		300	100,0		

306. De bovenstaande **Tabel 84** geeft de resultaten weer in verband met de gevorderde en uitgesproken strafsoort, deze keer aan de hand van een relatief benaderde codering. Hieruit kan afgelezen worden dat in 201 van de 299 gevallen, of procentueel bekeken in 67,2%, de gevorderde strafsoort werd gevolgd. In 98 datapunten of 32,8% van de gevallen vond de rechter het opportuun om bij de strafsoort af te wijken van hetgeen door het Openbaar Ministerie werd gevorderd. Hoewel de gevallen waarin de strafsoort werd gevolgd toch al met bijna 10% gestegen is, zitten we nog niet aan de 80% waarvan sprake is in het Nederlandse onderzoek¹⁴³.

¹⁴³ K. BEYENS, *Straffen als sociale praktijk. Een penologisch onderzoek naar straftoemeting*, Brussel, VUBPRESS, 2000, 69.

4.3.6 Verschil in kwantiteit tussen de gevorderde en toegemeten straf

307. Ten slotte wordt in dit onderzoek ook nagegaan hoe de kwantiteit van de gevorderde gevangenisstraf en geldboete zich verhouden ten opzichte van de uitgesproken straffen. In een Nederlands onderzoek van Slotboom e.a. uit 1992¹⁴⁴, waarin specifiek de relatie tussen strafeis en vonnis werd bestudeerd, werd ook de strafmaat vergeleken. Het onderzoek maakte hierbij een onderscheid tussen de eis van een gevangenisstraf en de eis van een geldboete. Hieruit bleek dat het exacte bedrag van de gevorderde geldboete in ongeveer 80% van de gevallen door de rechter werd overgenomen bij de straftoemeting. Voor de gevangenisstraf lagen de cijfers een heel stuk lager. Aangezien de gevorderde gevangenisstraf slechts in 55% van de gevallen overeenkwam met de uitgesproken gevangenisstraf, werd hieruit dan ook afgeleid dat de parketmagistraat en de rechter vaker van mening verschillen inzake de duur van de gevangenisstraf dan met betrekking tot de omvang van de geldboete¹⁴⁵. Hoewel bovenstaand onderzoek gevoerd werd aan de hand van gegevens van vier Nederlandse arrondissementen, leek het interessant om na te gaan of bij het onderzoek dat in deze masterproef gevoerd wordt een gelijkaardige link tussen strafvordering en straftoemeting kan vastgesteld worden, zowel met betrekking tot gevangenisstraf als geldboete.

308. Om deze analyses te kunnen uitvoeren, werden de verzamelde gegevens opnieuw gecodeerd. Er werden deze keer 4 categorieën gecreëerd. De categorie “J” wanneer tot dezelfde kwantiteit wordt besloten en de categorie “N” voor wanneer dit niet het geval is. Daarnaast worden ook categorieën “X” en “O” gecodeerd waarbij “X” staat voor de gevallen waarbij de desbetreffende straf niet werd gevorderd en “O” voor de gevallen waarbij de straf wel werd gevorderd maar waarbij in de vordering de kwantiteit niet werd gespecificeerd. Met de “O” categorie worden gevallen bedoeld waarbij het Openbaar Ministerie bijvoorbeeld “een passende geldboete” vordert. Bij de beoordeling of de kwantiteit al dan niet gevolgd werd, werd een exact (absoluut) criterium gehanteerd. Er werd enkel naar de kwantiteit gekeken, waarbij geen rekening gehouden werd met de modaliteiten die aan de straf gekoppeld waren.

4.3.6.1 Verschil in kwantiteit tussen de gevorderde en toegemeten gevangenisstraf

309. Onderstaande **Tabel 85** geeft de resultaten weer in verband met kwantiteit van de gevorderde en uitgesproken gevangenisstraf. De tabel laat zien dat de categorie “X” niet werd meegenomen in het onderzoek vermits deze categorie niets kan vertellen over de link tussen strafvordering en straftoemeting. In deze gevallen werd immers geen gevangenisstraf gevorderd. Ook het ontbrekende datapunt (code “M”) werd niet weerhouden. Van de 253 datapunten waarbij wel een gevangenisstraf werd gevorderd, blijkt dat slechts in 22,5% van de gevallen de strafrechter de duur van de gevangenisstraf, voorgesteld door het Openbaar Ministerie, volgt. Dit

¹⁴⁴ A. SLOTBOOM, H. KOPPE, I. PASSCHIER, L. DE JONGE en R. MEIJER, “De relatie tussen eis en vonnis. Straf vordering en straftoemeting in vier arrondissementen”, *Justitiële Verkenningen* 1992, 59-71.

¹⁴⁵ K. BEYENS, *Straffen als sociale praktijk. Een penologisch onderzoek naar straftoemeting*, Brussel, VUBPRESS, 2000, 69.

wil zeggen dat in 77,5% van de gevallen de rechter afwijkt van de duur van de gevangenisstraf zoals die door het Openbaar Ministerie als meest passend wordt geacht. Deze cijfergegevens wijken in belangrijke mate af van de resultaten uit het Nederlandse onderzoek van Slotboom. Het hanteren van een absoluut criterium bij de codering kan hiervoor een mogelijke verklaring zijn.

Tabel 85. *Frequentietabel met betrekking tot de kwantiteit van de gevorderde en uitgesproken gevangenisstraf*

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	J	57	19,0	22,5	22,5
	N	196	65,3	77,5	100,0
	Total	253	84,3	100,0	
Missing	M	1	0,3		
	X	46	15,3		
	Total	47	15,7		
Total		300	100,0		

4.3.6.2 Verschil in kwantiteit tussen de gevorderde en toegemeten geldboete

310. Vanuit een zelfde strikte codering als hierboven, geeft bijgaande **Tabel 86** de resultaten van het verband tussen de kwantiteit van de gevorderde en de uitgesproken geldboete. De tabel laat zien dat hier slechts in 30,1% van de gevallen, waarin er een geldboete werd gevorderd, deze vordering werd gevolgd door de rechter. Hieruit kan ook worden afgeleid dat de cijfergegevens zeer sterk afwijken van de resultaten van het onderzoek van Slotboom waarin sprake is van 80% overeenstemming.

Tabel 86. *Frequentietabel met betrekking tot de kwantiteit van de gevorderde en uitgesproken geldboete*

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	J	55	18,3	30,1	30,1
	N	117	39,0	63,9	94,0
	O	11	3,7	6,0	100,0
	Total	183	61,0	100,0	
Missing	M	1	0,3		
	X	116	38,7		
	Total	117	39,0		
Total		300	100,0		

4.4 Evaluatie van de resultaten uit het empirisch statistisch onderzoek

311. In dit onderdeel wordt getracht de resultaten van de verschillende analyses, weergegeven in onderdeel 4.3, in een ruimere context te plaatsen. Er werd voor gekozen de evaluatie van de onderzochte parameters niet onmiddellijk te laten volgen op de eigenlijke resultaten van de analyse maar ze hier te bundelen. Dit zal enerzijds bijdragen tot de leesbaarheid van het geheel en biedt anderzijds de mogelijkheid om verschillende parameters te vergelijken of tegen elkaar af te zetten. Een bijkomende reden voor deze werkwijze is dat op deze manier de evaluatie van de gevonden resultaten geraadpleegd kan worden, zonder dat het fundamenteel noodzakelijk is de individuele statistische analyses te bekijken.

312. In de initiële analyse wordt bij de vergelijking tussen strafvordering en straftoemeting inzake totale straf vastgesteld dat er in iets meer dan 20% van de onderzochte gevallen overeenstemming tussen beide is. Dit lage cijfer valt zeker te verklaren door het hanteren van een zeer strikt criterium bij de codering. In dit geval werd namelijk enkel rekening gehouden met een totale gelijkheid tussen strafvordering en straftoemeting. Aangezien dit beduidend lager was dan de literatuur die spreekt van 56%¹⁴⁶ werd daarom, eerder dan een exacte gelijkheid te hanteren, vervolgens ook een relatieve waardering aangewend om te beoordelen of de strafvordering al dan niet werd gevolgd bij de straftoemeting. Daaruit bleek dat in bijna 30% van de gevallen een overeenstemming kon vastgesteld worden. Ondanks het feit dat door het aanwenden van het relatief criterium de aanvankelijke cijfers met bijna 10% gestegen zijn, blijft er nog een wezenlijk verschil met de cijfers uit de literatuur. Deze cijfers kunnen als eerder onverwacht worden beschouwd vermits de strafvordering als ijkpunt voor de rechter bij de straftoemeting in bijna elke, voor dit onderzoek, geraadpleegde bron naar voor kwam.

313. Bij de vergelijking tussen de strafvordering en de straftoemeting inzake vrijheidsberoving blijkt dat de visie van het Openbaar Ministerie in iets minder dan de helft van de gevallen wordt gevolgd door de rechter bij de straftoemeting. Los van het feit dat hierover moeilijk een waardeoordeel kan uitgesproken worden ('Is dit veel of is dit weinig?') wordt opgemerkt dat de rechter bij de straftoemeting eerder geneigd is de strafvordering inzake vrijheidsberoving te volgen dan dat dit het geval is bij de vordering inzake de totale straf.

314. In een volgende fase werd nagegaan of bepaalde elementen een betekenisvolle invloed uitoefenen op het verband tussen de gevorderde en de toegemeten straf. De mogelijke invloed van deze elementen werd zowel afgezet ten opzichte van de relatie tussen strafvordering en straftoemeting voor de totale straf als voor de vrijheidsberoving.

315. Uit het onderzoek blijkt dat, wanneer de totaliteit van de straf in aanmerking wordt genomen, de invloed van de elementen "kamer", "rechter(s)" en "aantal rechters" op het verband tussen

¹⁴⁶ K. BEYENS, *Straffen als sociale praktijk. Een penologisch onderzoek naar straftoemeting*, Brussel, VUBPRESS, 2000, 69.

strafvordering en straftoemeting onbestaande is. Het is een positieve en verwachte vaststelling dat dergelijke elementen geen impact hebben op het feit of de mate waarin de straftoemeting de strafeis volgt. Hieruit blijkt dat rechters, los van de kamer of samenstelling waarin zij zetelen, te allen tijde onafhankelijk blijven in hun beoordeling en dat daardoor de beginselen van rechtszekerheid en rechtsgelijkheid worden gerespecteerd.

316. Tot eenzelfde vaststelling kan worden gekomen wanneer het de vrijheidsberoving betreft, met dien verstande dat er voorbehoud gemaakt moet worden voor de invloed van het aantal rechters bij de straftoemeting. Het onderzoek maakt duidelijk dat ongeveer 2,5% van het verband tussen de strafvordering en de straftoemeting inzake vrijheidsberoving kan verklaard worden door het aantal rechters verantwoordelijk voor de bepaling van de straf. Daarnaast blijkt de kans dat de gevorderde straf bij de straftoemeting gevolgd wordt meer dan 2 keer kleiner te zijn wanneer slechts 1 rechter verantwoordelijk is voor de strafbepaling dan wanneer er een rechtscollege van drie rechters verantwoordelijk is.

317. Bij de beoordeling van de invloed van het strafrechtelijk verleden op de relatie tussen strafvordering en straftoemeting, met betrekking tot de totale straf, wordt geen verband aangetoond. Inzake de vrijheidsberoving daarentegen geven de resultaten aan dat wanneer er een ongunstig strafrechtelijk verleden is, de kans dat de gevorderde vrijheidsberoving gevolgd wordt in de straftoemeting 4 keer zo groot is als in de situatie waarin het strafrechtelijk verleden onbekend is. De bevinding dat het strafrechtelijk verleden een invloed kan hebben op de straftoemeting strookt niet alleen met de perceptie, we vinden dergelijke vaststelling tevens terug in het onderzoek van Raats¹⁴⁷. Uit haar empirische studie blijkt het strafrechtelijk verleden van beklaagden een grote invloed te hebben op zowel de strafvorderings- als de straftoemetingsbeslissing. Hoewel verwacht kan worden dat het ongunstig strafrechtelijk verleden van een beklaagde een negatieve invloed zal hebben op de uitgesproken straf, blijkt dit element niet alleen een strafverzwarend effect te hebben maar wordt het door sommige magistraten ook als strafverzachtende omstandigheid beschouwd omwille van de tijd die verlopen is sedert de laatste veroordeling.

318. Omdat ook het schuldinzicht meermaals aan bod kwam in de motivering van de straf in de onderzochte dossiers, werd de invloed van dit element eveneens nagegaan. Er werd met betrekking tot deze parameter echter geen enkel verband gevonden. Dit is in tegenspraak met de resultaten van de studie van Raats waarbij zij stelt dat ongeveer 60% van de ondervraagde parketmagistraten en 58% van de ondervraagde strafrechters aangeven met het schuldinzicht wel degelijk rekening te houden. Een mogelijke verklaring kan liggen in het gebruik van een verschillende methodiek. De resultaten uit het onderzoek van Raats concentreren zich op de mate waarin rechters en parketmagistraten rekening houden met het element schuldinzicht bij

¹⁴⁷ S. RAATS, *Consistente straftoemeting*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 688.

hun beoordelingen, terwijl het onderzoek in deze masterproef de invloed op de relatie tussen strafvordering en straftoemeting wenst na te gaan.

319. Bij deze empirische statistische analyse werd ook gezocht naar een eventuele impact van het type rechtszaak op de verhouding tussen gevorderde en uitgesproken straf, dit zowel inzake de totale straf als inzake vrijheidsberoving. Uit de resultaten van de analyse die alle types rechtszaken in rekening brengt, kon geen significante invloed vastgesteld worden op de relatie tussen strafvordering en straftoemeting. Vermits de onafhankelijke variabele "type rechtszaak" een verzameling is van diverse categorieën die op hun beurt eventueel wel een verband zouden kunnen aantonen. Daarom werden de categorieën die het vaakst voorkwamen in de dataset opgenomen in bijkomend onderzoek. In tegenstelling tot de verwachting werd bij geen enkele subcategorie een verband gevonden. Een mogelijke verklaring hiervoor bestaat uit het feit dat de partiële datasets heel klein in omvang blijven. Een onderzoek aan de hand van een grotere dataset is een mogelijkheid om uitsluitel te kunnen geven over een eventueel verband. Toch kan, rekening houdend met verschillende waarden uit de analyses, aangenomen worden dat het vergroten van de steekproef niet zal helpen om alsnog een significant verband te kunnen aantonen. Een tweede mogelijke verklaring is dat de categorieën niet gelijkmatig verdeeld zijn waardoor het eveneens moeilijk is een verband tussen de variabele en de link tussen strafvordering en straftoemeting te leggen.

320. Wanneer gekeken wordt naar de verhouding tussen de gevonden resultaten en de tweede deelvraag (cfr. Sectie 1.2), werd reeds zeer snel in de analyse een link gevonden tussen strafvordering en straftoemeting. Als de totale straf in aanmerking genomen wordt, blijkt dat de strafvordering door het Openbaar Ministerie in 28,8% van de gevallen gevolgd wordt bij de straftoemeting. Wanneer specifiek gekeken wordt naar vrijheidsberoving, is er zelfs een overeenstemming van 45,6% tussen de gevorderde en uitgesproken straf. Om deze link te kunnen verklaren, werden bepaalde onafhankelijke variabelen nader bekeken, om na te gaan of en in welke mate ze een invloed hebben. Hoewel deze elementen allemaal van belang lijken te zijn in het feit of de strafvordering gevolgd werd, konden geen enkele van deze verschillende variabelen als significant worden beschouwd. Desondanks kunnen daarnaast nog verschillende andere elementen een invloed hebben op het feit of de strafvordering gevolgd wordt. Dergelijke elementen kunnen bijvoorbeeld zijn: persoonlijkheidskenmerken van de rechter, parketmagistraat of beklagde, de relatie tussen rechter en parketmagistraat, het strafdoel, slachtoffer gerelateerde factoren..., kortom verschillende andere elementen waarvan we de mogelijke invloed in dit onderzoek niet hebben onderzocht. De elementen die in dit onderzoek wel in rekening werden gebracht, bleken dan misschien niet statistisch significant te zijn, maar waren het zeker waard onderzocht te worden. Hoewel de analyses van de specifieke onafhankelijke variabelen in concreto niet hebben bijgedragen tot de formulering van een antwoord op de tweede deelvraag van dit onderzoek, betekenen ze toch een meerwaarde, meer bepaald in het kader van de volledigheid van het onderzoek.

321. Wanneer in 28,8% van de gevallen de uitgesproken straf effectief de strafvordering volgt, kan hieruit logischerwijs worden afgeleid dat in 71,2% van de gevallen de strafeis van het Openbaar Ministerie niet wordt gevolgd. Ook voor deze categorie werden een aantal analyses uitgevoerd waarbij een mogelijke impact van de strafvordering op de uitspraak werd nagegaan. Deze elementen hebben betrekking op de strafmaat, de strafsoort en de kwantiteit van de straf. Bij de strafmaat en de kwantiteit van de strafmaat blijkt de strafvordering een te verwaarlozen invloed uit te oefenen. Wanneer daarentegen de gevorderde strafsoort wordt vergeleken met de effectieve uitspraak, toont onderzoek aan dat er in 67,2% van de gevallen een overeenstemming terug te vinden is.

322. Vermits er rechtstreeks tot een algehele overeenstemming tussen strafvordering en straftoemeting kan besloten worden in bijna 30% van de gevallen en er in de andere gevallen ook een overeenstemming van 67% is inzake de aard van de gevorderde en uitgesproken straf, kan er alleszins besloten worden dat de strafvordering een impact heeft op de straftoemeting door de rechter. De tweede deelvraag in dit onderzoek moet met andere positief beantwoord worden.

5 Conclusie

323. Als onderwerp van deze masterproef stond de dispariteit in de straftoemeting centraal. De discretionaire bevoegdheid van de rechter werd door de jaren heen, voornamelijk met het oog op het verzekeren van de mogelijkheid tot individualisering, steeds uitgebreid. In het streven naar individualisering, kwam vanuit deze verruimde bevoegdheid echter het probleem van de dispariteit, of anders gezegd inconsistentie, in de straftoemeting naar boven. Er is met name nood aan een consistente straftoemeting, wat een onderdeel uitmaakt van het gelijkheidsbeginsel maar minder ver gaat. Waar het gelijkheidsbeginsel vereist dat gelijke strafzaken gelijk behandeld worden en ongelijke strafzaken in de mate van deze ongelijkheid ongelijk behandeld worden, vereist een consistente straftoemeting immers enkel dat in gelijkaardige strafzaken gelijkaardig geoordeeld wordt. Dit wil zeggen dat een oordeel op eenzelfde manier, aan de hand van een aantal vooraf vastgelegde en algemeen gehanteerde parameters moet worden gevormd.

324. Naast deze dispariteit in de straftoemeting, werd in de rechtsleer echter vastgesteld dat er ook inconsistentie in de strafvorderingsfase optreedt. Vermits de strafvordering in diverse rechtsbronnen als ijkpunt wordt beschouwd waarop de rechter zich bij de straftoemeting baseert, zowel bewust als onbewust, kan worden aangenomen dat een verbetering van de consistentie in de strafvorderingsfase indirect tot een consistentere straftoemeting kan leiden. Om de consistentie in de strafvorderingsfase te vergroten, valt de invoering van strafvorderingsrichtlijnen ter ondersteuning van parketmagistraten te overwegen. In de doctoraatsstudie van Raats uit 2014 beveelt zij, naar analogie met Nederland, strafvorderingsrichtlijnen aan als instrument in de strijd naar een consistentere straftoemeting in België. Ze komt tot dit besluit, enerzijds vanuit de verankeringsstheorie die stelt dat de strafeis als ankerpunt geldt bij de straftoemeting en anderzijds vanuit haar onderzoek waarin de consistentiebevorderende werking van strafvorderingsrichtlijnen werd nagegaan.

325. In deze masterproef werd niet automatisch uitgegaan van de bovenvermelde verankeringsstheorie maar was het de bedoeling om aan de hand van een empirisch statistische studie de impact van de strafvordering op de straftoemeting na te gaan. Het vormt de facto een gedeeltelijke verderzetting van het werk van Raats en het helpt bij het formuleren van een antwoord op de centrale onderzoeksvraag of strafvorderingsrichtlijnen inderdaad bijdragen tot een consistentere straftoemeting.

326. In de loop van dit onderzoek werd duidelijk dat een antwoord bieden op de onderzoeksvraag niet evident zou zijn. Resultaten van bestaande onderzoeken (bijvoorbeeld Raats) gecombineerd met wat terug te vinden is in de rechtsleer omtrent deze materie, leren dat het niet om een zwart-wit verhaal gaat. Van de invoering van richtlijnen op het niveau van de strafvordering kan immers niet verwacht worden dat hiermee onmiddellijk voor alle inconsistenties een oplossing zal gevonden worden. Deze vaststelling wordt bevestigd door de resultaten van de studie die in het kader van deze masterproef werd uitgevoerd, alhoewel dit onmiddellijk genuanceerd dient te

worden door enerzijds de kleinschaligheid van het onderzoek en anderzijds het feit dat heel wat parameters hierbij niet werden meegenomen.

327. Er kunnen een aantal redenen gevonden worden die voor de invoering van strafvorderingsrichtlijnen pleiten.

328. Vooreerst blijkt niet alleen uit de geraadpleegde literatuur maar ook uit de resultaten van dit statistisch onderzoek dat er wel degelijk een overeenstemming is tussen strafvordering en straftoemeting. Aangezien er ook nu, zonder het gebruik van strafvorderingsrichtlijnen, tot een zekere overeenstemming kan besloten worden, is het niet onrealistisch te denken dat indien er daadwerkelijk richtlijnen gehanteerd worden, de overeenstemming tussen strafvordering en straftoemeting nog zou stijgen. Nu baseren parketmagistraten zich, zoals ook in hoofdstuk 3 aan bod kwam, voornamelijk op de strafwet en oordelen zij naar eigen inzicht welke straf zij passend achten in een concrete situatie. Zij zijn hierbij vrij om te bepalen welke waarde zij aan bepaalde elementen hechten. Vermits strafvorderingsrichtlijnen ervoor zorgen dat de strafeis van parketmagistraten minder willekeurig zal worden, is het zoals gezegd niet uitgesloten dat een dergelijke strafeis voor een grotere impact en/of consistentie zal zorgen.

329. Strafvorderingsrichtlijnen kunnen er ook voor zorgen dat de burger een groter geloof in justitie krijgt. Wanneer het besef bij 'de man in de straat' leeft dat de strafvordering gebaseerd is op duidelijk vastgelegde criteria, en dat de strafeis in gelijkaardige zaken dus op een gelijkaardige manier zal worden geformuleerd, kan dit het gevoel van rechtsgelijkheid en rechtszekerheid ongetwijfeld ten goede komen.

330. Het is daarnaast mogelijk dat parketmagistraten niet ongevoelig zijn om zich, bij de bepaling van hun strafvordering, te gaan baseren op richtlijnen. Op die manier is de strafeis geen vertaling van de visie van de individuele parketmagistraat maar het is alsof die beslissing gedragen wordt door het Openbaar Ministerie in zijn totaliteit.

331. Alhoewel een strafvordering nooit bindend is voor een rechter bij de strafbepaling, wordt toch verwacht dat hij niet zo gemakkelijk de strafeis zal negeren wanneer deze gevormd werd vanuit het gebruik van richtlijnen.

332. Als mogelijke tegenindicatie tot het invoeren van strafvorderingsrichtlijnen kan gesteld worden dat de parketmagistraten een grotere vrijheid behouden bij de waardering van concrete strafbepalende elementen bij het opstellen van de vordering. Uit onderzoek is immers gebleken dat een identiek element, zoals bijvoorbeeld het strafrechtelijk verleden van een beklaagde, voor de ene parketmagistraat als een strafverzwarende omstandigheid en voor de andere parketmagistraat als een verzachtende omstandigheid kan meespelen.

333. Alhoewel het bij parketmagistraten ogenschijnlijk geen grote aanpassing zal vragen om bij het opstellen van hun strafeis het instrument van strafvorderingsrichtlijnen als dusdanig te hanteren, zal het wel degelijk een mentaliteitswijziging vragen bij de gehele magistratuur. Er kan ook worden verwacht dat de zittende magistraten hun oordeel over hoe de strafvordering tot stand is gekomen zullen bijstellen.

334. Alle vorige argumenten in acht genomen, kan de introductie van strafvorderingsrichtlijnen als consistentiebevorderend instrument aanbevolen worden. Het lijkt er immers op dat er meer argumenten voor dan tegen de invoering hiervan zijn. Strafvorderingsrichtlijnen naar Nederlands model kunnen hierbij als voorbeeld dienen met behoud van de belangrijke analogie dat de parketmagistraat kan afwijken mits een motivatieplicht. Hoe de strafvorderingsrichtlijnen er echter concreet moeten uitzien, door wie ze moeten opgesteld worden en op welke manier ze geïmplementeerd zullen worden in de werking van het Openbaar Ministerie, zal in grote mate de bijdragen tot de effectiviteit ervan.

Bibliografie

Wetgeving

INTERNATIONAAL STRAFHOF, Rules of Procedure and Evidence, rule 145, 146, https://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/F1E0AC1C-A3F3-4A3C-B9A7-B3E8B115E886/140164/Rules_of_procedure_and_Evidence_English.pdf

JOEGOSLAVIË-TRIBUNAAL, Rules of Procedure and Evidence, rule 101, http://www.icty.org/x/file/Legal%20Library/Rules_procedure_evidence/IT032Rev50_en.pdf

RWANDA-TRIBUNAAL, Rules of Procedure and Evidence, rule 101, <http://unictr.unmict.org/sites/unictr.org/files/legal-library/150513-rpe-en-fr.pdf>

COUNCIL OF EUROPE, Recommendation nr. (92) 17 of the committee of ministers to member states concerning consistency in sentencing, 19 oktober 1992, <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900016804d6ac8>

Gecoördineerde Grondwet, 17 februari 1994, *BS* 17 februari 1994.

Gerechtigd Wetboek, Wet 10 oktober 1967, *BS* 31 oktober 1967.

Wetboek van Strafvordering

Wet Lejeune, Wet 31 mei 1888 op de voorwaardelijke veroordeling en de voorwaardelijke invrijheidstelling, *BS* 3 juni 1888.

Wet 4 maart 1977 tot instelling van het college van procureurs-generaal en tot instelling van het ambt van nationaal magistraat, *BS* 30 april 1977.

Wet op de Rechterlijke Organisatie

Boeken

BEYENS, K., *Straffen als sociale praktijk. Een penologisch onderzoek naar straftoemeting*, Brussel, VUBPRESS, 2000, 514 p.

CARBASSE, J., *Introduction historique au droit pénal*, Parijs, Presses Universitaires de France, 1990, 356 p.

CORSTENS, G., *Het Nederlands strafprocesrecht*, Arnhem, Kluwer, 2005, 1112 p.

DUKER, M., *Legitieme straftoemeting*, Den Haag, Boom Juridische Uitgevers, 2003, 270 p.

FIJNAUT, C., VAN DAELE, D. en PARMENTIER, S., *Een openbaar ministerie voor de 21 ste eeuw*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2000, 266 p.

HOSMER, D.W. en LEMESHOW, S., *Applied Logistic Regression*, New York, Wiley, 1989, xiii + 307 p.

LAMMERS, J., PELZER, B., HENDRICKX, J. en EISINGA, R., *Categorische data analyse met SPSS. Inleiding in loglineaire analysetechnieken*, Assen, Van Gorcum, 2007, 352 p.

MONBALLYU, J., *Zes eeuwen strafrecht. De geschiedenis van het Belgische strafrecht (1400-2000)*, Acco, Leuven, 2006, 384 p.

RAATS, S., *Consistente straffoemeting*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 804 p.

VAN DE BUNT, H.G., ROORDING, J.F.L. en VERPALEN, M.J.M., *Richtlijnen van het Openbaar Ministerie*, Nijmegen, Ars Aequi Libri, 1993, 128 p.

VAN DEN WYNGAERT, C., *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen, Deel I*, Antwerpen, Maklu, 2014, 560 p.

VAN DER WERFF, C. en VAN DER ZEE-NEFKENS, A.A., *Strafrechtelijke vervolging en bestraffing van Nederlanders en buitenlanders*, Den Haag, Staatsuitgeverij, 1978, 96 p., <https://repository.tudelft.nl/view/wodc/uuid:b1899367-62dd-4eca-99bd-c08f8dae95ee>.

Artikels

BAUWENS, N., "Het beleid van het OM", *RW* 1994-95, 585-602.

BORGERS, M.J., "Het wettelijk sanctiestelsel en de straffoemetingvrijheid van de rechter", *T. Strafr.* 2005, 73-141.

ELIAERTS, C., "Het nieuw realisme in het strafrecht en de criminele politiek", *Panopticon* 1984, 1-9.

FISELIER, J.P.S. en LENSING, J.A.W., "Afstemming van de straffoemeting", *Trema* 1995, 105-117.

HUYBRECHTS, L., "Plaats en rol van de strafrechter in de strafrechtsbedeling", *Panopticon* 2001, 65-79.

HUYBRECHTS, L. en TRAEEST, M., "Het strafrechtelijk sanctiestelsel en de straffoemeting door de rechter in België", *Tijdschrift voor Strafrecht* 2004, 1-62.

MONSIEURS, A., VANDERHALLEN, M. en ROZIE, J., "Consistentie in de bestraffing: utopie of realiteit? De houding van magistraten tegenover consistentie in de strafvordering en de straffoemeting doorgelicht", *RW* 2009-2010, 90-103.

MYER, E., "OM-beslissingen per computer: in het BOS gestuurd", *Nieuwsbrief Strafrecht* 1999, 42-43.

NAN, J., "Kroniek van het straf(proces)recht", *NJB* 2015, 730-738.

NIJBOER, H., "Legitieme straffoemeting", *Tijdschrift voor criminologie* 2005, (47) 1, 84-90.

ROZIE, J., "Op zoek naar meer eenvormigheid in de straffoemeting: van maatpak naar confectiepak", *RW* 2005-06, 1481-1491.

SCHURER, G., "Tien jaar BOS/Polaris", *Opportuun* 2009, nr 4, 18-19.

SCHURER, G. en VAN LOON, R.P.L., "Strafvorderingsrichtlijnen in Nederland: geschiedenis, heden en toekomst", *Trema* 2000, 9-14.

SCHUYT, P.M., "Nieuwe strafforderingsrichtlijnen voor het Openbaar Ministerie", *Sancties* 2015/10, <https://www.navigator.nl/document/idd6c8a1fe0ff4b6e801e533e282f6c0d/sancties-tijdschrift-over-straffen-en-maatregelen-nieuwe-strafforderingsrichtlijnen-voor-het-openbaar-ministerie>.

SLOTBOOM, A., KOPPE, H., PASSCHIER, I., DE JONGE, L. en MEIJER, R., "De relatie tussen eis en vonnis. Strafvordering en straffoemeting in vier arrondissementen", *Justitiële Verkenningen* 1992, 1-96.

STEENHUIS, D.W., "Voorwoord: betere richtlijnen voor straffordering", in: Project Ontwikkeling Landelijke Richtlijnen Strafvordering, Brochure Voorlichtingsdienst OM, Den Haag, SDU, 1998.

VAN DAELE, D., "Het juridische statuut van de richtlijnen van het strafrechtelijk beleid", *NC* 2014, 165-171.

VANDER BEKEN, T. en BALCAEN, A., "Dossiervoering door de rechter: beperkingen op de discretionaire bevoegdheid van de rechter bij de straffoemeting", Lawforce working paper 2009/5, 1-33, http://www.environmental-lawforce.ugent.be/wp-content/uploads/WP_2009-5.pdf.

VANDER BEKEN, T. en BALCAEN, A., "Strafvorderingsrichtlijnen voor het Openbaar Ministerie: een (nieuwe) schakel in de veiligheidsketen?", Lawforce working paper 2009/5, 1-25, http://www.environmental-lawforce.ugent.be/wp-content/uploads/09_VanderbekenBalcaen.pdf.

Onuitgegeven rechtsleer

DE RUYVER, B., (*Grondige Studie*) *Strafrechtelijk Beleid*, onuitg. eader master criminologische wetenschappen, Universiteit Gent, IRCP, 2017-2018, 613 p.

DE RUYVER, B. en VANDER LAENEN, F., *Wijzigingen in het vervolgingsbeleid op het vlak van drugs, een vergelijking tussen de Vlaamse en de Waalse parketten*, 2004, www.ircp.org.

LABIESE, E., *Reacties op dispariteit in de straffoemeting*, onuitg. masterproef Rechten Universiteit Gent, 2008-2009, 102 p.

RAATS, S., *De straf gemeten en gepast: op weg naar consistentere straffoemeting*, onuitg. doctoraatsthesis Rechten Universiteit Antwerpen, 2014, 743 p.

TARRAF, B. en DEKKERS, M., *Evaluatie BOS/Polaris*, Stagerapport Universiteit Amsterdam, onuitg., 2005, 263 p.

Beleidsdocumenten

DE CLERCK, S., *Oriëntatienota Strafbeleid en gevangenisbeleid*, Brussel: Ministerie van Justitie, juni 1996.

Omzendbrief col. 8/2018 van 25 mei 2018, <https://www.om-mp.be/nl/meer-weten/omzendbrieven> (consultatie 14 augustus 2018).

ONKELINX, L., *Algemene beleidsnota van de minister van Justitie, Parl. St. Kamer 2006-07*, nr. 270/007.

Richtlijn col. 1/2018 van 4 januari 2018 van het college van procureurs-generaal, https://www.om-mp.be/sites/default/files/u1/col_01_2018_nl.pdf (consultatie 14 augustus 2018).

VANDEURZEN, J., *Algemene beleidsnota van de minister van Justitie, Parl. St. Kamer 2007-08*, nr. 995/003, <https://justitie.belgium.be/sites/default/files/downloads/verklaring.pdf>.

Andere

COLLEGE VAN PROCUREURS-GENERAAL, *Aanwijzing Kader voor Strafvordering*, inwerkingtreding: 1 januari 2014, <http://wetten.overheid.nl/BWBR0034604/2014-01-01> (consultatie 14 augustus 2018).

X, *Brochure Openbaar Ministerie*, Brussel, https://www.om-mp.be/om_mp/files/en-savoir-plus/brochures/NL/15a-Het%20OM_NL.pdf, 1-10 (consultatie 14 augustus 2018).

X, *Strafvorderingsrichtlijnen*, <https://www.om.nl/organisatie/beleidsregels/overzicht-0/index/> (consultatie 14 augustus 2018).

X, *Taken en opdrachten*, <https://www.om-mp.be/nl/over-om/taken-opdrachten> (consultatie 14 augustus 2018).

Bijlagen

Bijlage 1: Dataset dossierstudie.

Bijlage 2: Dataset na codering.